

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXLIV. évfolyam • 2009. március

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Pro Urbe Díj erdésznek

Sok mindent lehet mondani a Salgótarjánra. Azt viszont senki sem állíthatja, hogy a város természeti környezete nem a legszembek közül való Magyarországon! A Karancs és a Medves hegyei, völgyei, erdei persze nemcsak a szemet-lelket gyönyörködtetik, hanem a jelentős gazdasági tényezők körébe is tartoznak. A vidék erdeit, két vadászterületét, tisztásait, egyes turisztikai létesítményeit az Ipoly Erdő Zrt. Salgótarjáni Erdészete kezeli, *Lévárdi György* (a képen jobbról) irányításával. Az erdészetvezető nemrég Salgótarján Pro Urbe Díját kapta a közjóléti munka elismeréséül.

Munkáját elődei nyomán folytatta, hiszen a Salgótarjánhoz tartozó eresztvényi tanösvény a Pilisi Parkerdő után a második hazai közjóléti nagy beruházás volt.

Ami az utóbbi éveket illeti, a Karancs-kilátó felújítása 2002-ben történt meg, 2005-ben készült el az eresztvényi játszótér, amivel együtt adták át a szilváskői tanösvényt is. A salgóbányai Erdészházat 2006 szeptemberében nyitották meg. 2007-ben a Karancson, a Kápolna-hegyen szentelt fel *dr. Beer Miklós* váci megyéspüspök egy, az erdészet által adományozott haranglábat. Ugyanekkor felújították a régi esőbeállót és információs táblák is kerültek a kápolnához vezető út mellé. 2008-ban a somoskői vadspark átadása jelentette a legfontosabb közjóléti célú beruházást, illetve az elmúlt év szeptemberére tisztították ki a salgótarjáni Kálvária stációit is a bozótból. Az erdészet munkájának egyfajta elismerése az is, hogy a Képzőművészeti Lektorátus az Erdészház kertjét találta a legméltóbbnak *Zenthe Ferenc* színművész legelső szobrának elhelyezésére.

Faragó Zoltán

Könyvhónapi zárás

Példamutatóan puritán körülmények között zárta a Mezőgazdasági Könyvhónapot az agrárkiadók szervező bizottsága az FVM Kabinet és Sajtóiroda közreműködésével.

Sirman Ferenc FVM szakállamtitkár adta át a minisztérium elismerő okleveleit. Többek között az Év Szakújságírója címet a Duna Televízió Gazdakör című műsor kollektívája kapta. És ahogy számomra lelkesítően hatott az ünnepséget követő hagyományos vendéglátás egyszerűsége a néhány pogácsával és ásványvízzel, oly értetlenül vették tudomásul a jelenlévők, hogy a kitüntetett Gazdakör című műsor pénzhiány (szó szerint úgy hangzott el, hogy gépkocsi-kilométer- és kamerahiány) miatt ezentúl heti egyszer kerül képernyőre. Ha valóban ott áll ez az ország, hogy egy ilyen fontos műsorra nincs pénz, akkor bizony kedves kollégák, valóban minden rosszra felkészülhetünk. Különösebb demagógia nélkül ki kell jelenteni, hogy szégyen mindez egy magát agrárországnak aposztrofáló költségvetéséről.

Pápai Gábor

Szobrot Moór Arthurnak

Dr. Oroszi Sándor kezdeményezésével, az OEE közreműködésével támogató közösséget szervezünk és javasoljuk: készíttessük el *Dr. Moór Arthur* professzor mellszobrát és állítsuk fel a soproni Botanikus Kertben! Az erre vonatkozó engedélyt – külső előterjesztésre – a Kari Tanács egyetértésével az Egyetemi Szenátus adhatja meg. Az előterjesztéshez egyetértő, támogató nyilatkozatokat gyűjtünk.

A nyilatkozatot egyszerű e-mailben, „Csatlakozom a Moór Arthur botanikus kerti szobrának felállítását kezdeményező javaslatához.” szöveggel, a feladó nevének feltüntetésével, az oee@mtesz.hu címre kérjük elküldeni, 2009. május 30-ig.

A szobrot 2010-ben, Professzorunk halálának 25. évfordulóján tervezzük felavatni.

Haraszi Gyula

A harmadik oldal

Kitekintek az ablakon, a márciusi reggelbe, és bizony maradék jókedvem is odalesz. Kint szél fúj, esik amolyan se hó, se eső formájában, mintha a közelgő tavasz sem tudná, hogy mit akar. A régi márciusokra gondolok, amikor rövidnadrágban robangáltunk vagy kerestük az erdőszélen az avar alól előbújó bővirágot édesanyánk legnagyobb örömeire – no meg a magunkéra is, hiszen ilyenkor duplán jutott az ebéd utáni nyálánságból. Örültünk a tavasznak, örültünk – tudat alatt – a megújulásnak, pedig hát gyerekfejjel magunk voltunk a megújulás. Most meg kint ez a megbatározhatatlan évszak, se tél, se tavasz és a velejáró rosszkedv. Pedig írni kéne valami megnyugtatót, biztatót, muniációt adni a csüggedőknek, mert hiszen egyre gyakrabban szól a panaszos telefon, olykor csak kérdezve, máskor meg ingerült verdikkel minősítve a kialakult, és a szakmánkra is kibató gazdasági és belpolitikai állapotot. Nyugtatom, csitítanom a morgolódotkat, aztán azon veszem észre magam, hogy ott állok a kórus bátsó sorában, és magam is velük dörmögök. Pedig – helyzetemmel fogva – nem látatok bele a valóságos mozgatórugókba, nem ismerem a rugókat mozgatók szándékát, mert többnyire a jó hírek jutnak el a szerkesztőségbe, mint a tanósvény-, erdeiiskola-, kopjafa-, emlékfáavatások, közmunkaprogram.

Nem is olyan régen azt álmodtam, hogy a sikárosi erdészházban Erzsi néni kelteget az előző nap fáradtságától kissé mélyebbre zuhanó álmomból. Az erdészház udvarán már gyülekezett Csuport Sándor, Csada Ferenc és a többi „kertfaros” kerületvezető, mert annak idején – munkájuk okán – valóban kerületvezető erdészek voltak. Rövid eligazítást kapott a kompánia az aznapi teendőkről, mely a kopanyicai terület alapos bejárásán kívül a tavaszi iskolai ünnepség vadbűségi kielégítendő vadászat is volt, „ha akad valami”, mosolygott a bajsza alatt Sándor bácsi. Álmomban jött elő, pedig nem álom volt, hanem valóság az az ötven évvel ezelőtti nyugodt szakmai élet, amikor még nem borzolta az idegeket feszített tervteljesítés, az erdőben garázdálkodó fatolvajok hada, a társadalom olykor izgága bírálata, az örökös védekezés kényszere, az ökológia és az ökonómia.

Felbredve aztán rám zúban a valóság: a mai helyzet. Sokszor elgondolkozom, hogy miért kell ezt a több száz éves szakmát örökösen megújítani, átszervezni, s mindezt az igazi kapitalizmus csapdái között működtetni. Úgy tűnik, reményeink, hogy mihamarabb erdőörvény lesz, a borongós tavasz kódébe vesznek. Ám, ha belegendolunk, hogy olyan karakteres tömböket kell összegyűjteni, vagy elfogadható kohéziót adni számukra, mint az állami erdő, a magánerdő, a természetvédelem és a vadászat, bizony „ez a mi munkánk, és nem is kevés”.

Pápai Gábor

Tartalom

A „Zöld könyvek” megújítása	66
Urbán Pál: „Az erdőművelés irányai, problémái a XXI. sz. elején”	67
Vándorgyűlésre hangolva	69
Királylátogatás az OEE székházában	72
<i>Krajcsák Zoltán:</i> Dunántúli tölgyek gesztesedési folyamatai	73

Hirka Anikó–Csóka György:
Hazai erdőkárok – 2008

Dr. Bartha Dénes:
A mézgas éger

Keresztelő a Szalajka-völgyben	82
<i>Keresztes György:</i> Budapesti HM-csoport Lovasberényben	83
<i>Németh János:</i> Lendületben az „Őrállók az Alpokalján”	84

Levél a földművelésügyi miniszterhez

Veszélybe kerülnek Magyarország erdői?	88
<i>Grátzer Miklós:</i> Elődeink nyomában	89
Egyesületi hírek	91
Évnyitó HCs-gyűlés Szombathelyen	96

Szakosztályülések Esztergomban és Pusztavámon

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXLIV. évfolyam 3. szám (március)

FŐSZERKESZTŐ: **PÁPAI GÁBOR** • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **HARASZTI GYULA**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Bartha Dénes, Detrich Miklós, Lengyel László, Puskás Lajos, Sárvári János.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon: 201 62 93, fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu • www.erdeszetilapok.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: **DR. PETHŐ JÓZSEF elnök**

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2009. március 10.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: „Olvad a hó, tavasz akar lenni”. Fotó: Lengyel László Zoltán

A „Zöld könyvek” megújítása

Az Országos Erdészeti Egyesület Szeniorok Tanácsa és Erdőművelési Szakosztálya közös rendezvénye

Halász Gábor történeti áttekintést adott a „Zöldkönyvek” és az „Erdőművelés” c. könyvek évtizede megfogalmazódott megújítási igényről, az eddig elvégzett munkáról.

Az FVM Erdészeti Hivatala 2000 júliusában feladatult adta az Állami Erdészeti Szolgálatnak a „Zöld könyvek” megújítását.

2004. évre elkészült az új erdészeti táj beosztás, s 2006. év decemberében az ÁESZ kiadásában megjelent a „Magyarország erdészeti tájai” c. könyv is.

2008. év végén az FVM Természeti Erőforrások Főosztálya jelentős pályázati pénzt biztosított a további munkákra.

Ehhez az egész szakmát átfogó és mozgósító munkához először szükséges meghatározni a feladatokat, újra átgondolni a szempontokat.

Figyelembe kell venni az időközben felmerült szakmai prioritásokat, véglegesíteni kell a szerkesztési szempontokat. Meg kell szervezni a feladatban va-

ló közvetlen vagy közvetett részvétel lehetőségét, biztosítani a lehető legnagyobb nyilvánosságot és a szakterületek minél nagyobb bekapcsolódási lehetőségét. E célt szolgálja e közös rendezvény is.

Dr. Danszky István (lent balra) a könyvek szerkesztője méltatta azt a fél évszázaddal ezelőtti szoros, termékeny és kollegiális együttműködést, melynek eredményei a „Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai” c. kötetek lettek.

Akkor volt egy kiváló erdőművelő gárda – egy „Aranycsapat” –, akik minden ismert nehézség mellett nem a politikának, hanem a magyar erdőnek voltak tántoríthatatlan elkötelezettjei. Életük, munkájuk, erkölcsi tartásuk példa lehet az újabb erdészgenerációknak.

Az erdészet már az 1950-es évek közepétől a természeti tényezők, az erdő-társulások alapján kialakított erdőgazdasági tájakon tevékenykedett. Az er-

dőművelés további fejlesztésének eredménye, hogy 1960-tól termőhely–erdőtársulás–erdőtípus összefüggésben kidolgozott irányelvek és technológiák lettek az erdőfelújítási és telepítési munkák alapjai. Az ökoszisztéma szemlélet megjelenésével ez érvényesült az erdőfelújítások, erdőtelepítések, fásítások fajaj-megválasztásában, az erdősí-tési technológiákban, erdőnevelésben és az erdőfelügyeletben is.

Az új kutatási eredmények ismeretében, hazánk átalakuló társadalmi, gazdasági viszonyai tükrében fogalmazhatjuk meg az erdőművelés célkitűzéseit. Tudatosítanunk kell az egész társadalomban, hogy az ökológiai ismereteken nyugvó erdőgazdálkodás alapja az erdőművelés. Vissza kell állítanunk az erdőművelési munkák helyét és rangját, az erdőművelésben dolgozók megbecsülését.

Erdőművelési elképzeléseinket a társadalom igényeit figyelembe véve kell megvalósítanunk. A köz számára érthető érvekkel és szóhasználatlal kell meggyőznünk a lakosságot, hogy az erdőben folyó munkák az erdő érdekében történnek. Munkánkat össze kell hangolni a környezetvédelem és természetvédelem időszerű és jogos követelményeivel, beilleszteni a nemzetközi rendszerbe.

Tudatosítanunk kell, hogy a korszerű, egyeztetett erdőművelési elvek szerint kezelt erdő döntően kielégíti a környezetvédelmi, természetvédelmi és üdülési funkciókat.

Az előadó örült a nagyszámú érdeklődőnek, ugyanakkor sajnálattal fogadta, hogy a gyakorlatból kevés a résztvevő és akadémikusaink sem szakítottak időt rendezvényünkre.

Urbán Pál: „Az erdőművelés irányai, problémái a XXI. sz. elején”

Szakmai javaslatok vagy előírások legyenek?

Jogszabályok részben foglalkoznak az előírt szakmai megfelelés kérdésével. Pl.: Erdőnevelési műszaki irányelvek és az erdőtelepítési rendeletek tőszám elvárásai. Nélkülözhetetlenül fontos, hogy az új erdőtörvényben szereplő nem megfelelések megállapításához egy végrehajtási rendelet szintű szabályzat szülessen. Tehát a sorozat inkább tájékoztató jellegű legyen.

Leegyszerűsödött technológiák

A változó technikai színvonalról függően viszonylag sematikus technológiák jöttek létre. Alapvetően mesterséges és természetes felújítás, valamint a gépi vagy kézi technológiák szerint lehet csoportosítani.

Elsősorban a változó technikai háttér miatt nem érdemes kötelező érvényű javaslatokba bocsátkozni.

Az alkalmazott főbb technológiák mellett érdemes megemlíteni az egyedi módszereket is.

Megjelent a folyamatos erdőborításhoz kötött új üzemmód

Az átvezető és a szállaló üzemmód csak a most elfogadásra váró új erdőtörvényben lesz meghatározva, de az erdőrendezés már évek óta lehetővé teszi ezek üzemtervezését.

A nyilvántartás szerint az ilyen üzemmódokban kezelni szándékozott erdőterület meghaladja a húszezer hektárt. Várható a további jelentős növekedése.

Ez az erdőkezelési szemlélet viszonylag idegen az erdészszakmától. Hiszen e szakmát az ipari forradalommal összefüggésben megnövekedett faigény hozta létre. A szakma kiindulási pontja a nagy területű pusztavágásokhoz kötődött.

Jelenleg, a természetes felújulás feltételeinek hiányában, sok területen kérdéses e módszer tartós és gazdaságos alkalmazhatósága. Márpedig – elsősorban a vadkár miatt – ez országos probléma.

Régi igények mellé újak is jöttek

Faanyag: Magyarország faanyag és faanyagszármazék tekintetében nem ön-ellátó. A faanyag iránti igény növekszik. Bár fontos az erdészeti ágazat munkahelymegtartó és államkasszába befizető

képessége is, de sokkal fontosabb a lakosság faanyag-igényének kielégítése.

Természetesen a globalizálódó kereskedelem lehetővé teszi a hiányzó faanyagszükséglet beszerzését, de az állásos fejlett államok mintájára, nálunk is számolni kell azzal, hogy az import faanyag egy része környezetkárosítás (gyakran trópusi őserdő irtása) révén kerül hozzánk.

Természetvédelem: Jelenleg az erdeink 21%-a elsődlegesen természetvédelmi rendeltetésű. Ezen felül az eddig nem védett NATURA 2000 területekre is szándékozzák kiterjeszteni a természetvédelem hatósági jogkörét.

Az elmúlt harminc évben az állami természetvédelem nagyobbat markolt, mint amivel elbír. A „lehetőleg minden védelemre szoruló faj vagy élőhely legyen lefedve” szemlélet eredménye ez. Pedig csak arról van szó, hogy a természetvédelmet hamarabb feltaláló, nálunk „fejlettebb” nyugati államoknál kevésbé tettük tönkre a környezetünket.

A Yellowstone Nemzeti Park – mint érintetlen vadon – víziója leng sok természetvédő szem előtt a hazai természetvédelmi területek kapcsán. Holott e leghíresebb nemzeti parkban is sikerült az embernek a természetes egyensúlyt megbontania, amit csak a farkas újbóli visszatelepítésével tudtak korrigálni. Hol van nálunk akár egy négyzetméternyi erdő, amit már évszázadok óta ne érintett volna emberi beavatkozás? Milyen esély van bárhol is a – farkast is magába foglaló – természetes egyensúly visszaállítására?

Úgy tűnik, a természetvédelem nem kívánja egyetlen hektár terület védelmét sem feloldani, viszont a társadalom nem tud lemondani a védett erdeinkből kikerülő faanyagról és az ehhez kötődő munkahelymegtartásról, állami befizetésekről stb. Az időről időre fellángoló – „hová

tartozzanak a védett állami erdők?” – vita is e patthelyzet következménye.

Erdőt féltő lakossági igények: Társadalmunk sajátos tünete hogy a kisebbségben lévő cselekvők (anyagi értéket előállítók) munkáját mindenféle áldozatvállalás nélkül divat kritizálni, tiltáskat megfogalmazni. Mindezt az a lakosság teszi, akinek több mint kilencven százaléka úgy tudja, hogy a magyar erdők területe is fogy. – Ez az erdészeti szakma PR tevékenységének a lehangoló minősítése is. Elkerülhetetlen hogy, a gazdasági racionalitások figyelembevételével, ne próbáljunk alkalmazkodni a társadalom közérdekű igényéhez. Ugyanilyen fontos, hogy mi kínáljunk közérdekű alternatívákat az erdőkezelésre. Ne a pályán kívülről bekiabálók vádjai ellen próbáljunk – utánkövetésként – védekezni.

Klímaváltozás: Még nem aktuális a mediterrán fajok mesterséges betelepítése, de számolnunk kell a bükkös klímától erdőssztyepp klíma felé eltolódással. Legfontosabb az őshonos állományaink alkalmazkodó képességének fokozása. Ez pedig a faállományok és az egyedek természetközeli nevelésével érhető el. Az elegyetlen, háromnegyed részben ágtiszta állományok – bár gazdaságilag kívánatosak – sokkal sérülékenyebbek, mint az elegyes, változatos szerkezetű erdők. A korábbi sematikus erdőnevelési módszereket nem célszerű a termőhelyüknek megfelelő helyen álló őshonos állományoknál erőltetni.

Szükséges a hatósági rugalmasság is a fajaj-megválasztásnál.

Erdészet, vadászat, természetvédelem érdekérvényesítő képessége

Napjainkban az erdő képét és lehetséges kezelését alapvetően meghatározza, hogy e három érdekérvényesítő erőcsoportosulásból melyik az erősebb. Az egyik előtérbe kerülése a másik kettő háttérbe szorulása árán lehetséges.

Vadászat: Európa nagy részén és hazánkban hagyományosan az uralkodó osztály „sportja” volt és maradt. E tekintetben csak az az eltérés, hogy a II. világháború előtt a nagybirtokosok vadászatot előtérbe helyező része a saját birtokán korlátozta a természeti környezet embereltartó képességét, míg a szociálfeudalis-

ta rendszer és annak utóda idején nincs jelentősége a föld tulajdonosi viszonyainak. Ma sem valósul meg a földtulajdonhoz kötött vadászati jog, az erdő sokak szemében csak vadtakarmány és élőhely, a vadászati kapcsolati tőke „überel” minden gazdasági racionalitást.

A politikai és gazdasági „elittel” oly mértékben összefonódott ez a torz szemlélet, hogy évtizedek kellenek a természeti környezet és az ösztársadalom érdekét előtérbe helyező vadászat elterjedéséhez.

Természetvédelem: Az állami tulajdonú természetvédelmi erdők esetében az állami természetvédelemnek – pozíciója növelése érdekében – elemi érdeke a védett erdőkben végzett fakitermelések lassú, de szisztematikus visszaszorítása arra a szintre, amikor a fakitermelésből származó gazdasági előnyök már nem elég meggyőzőek a gazdálkodás kilitársának megakadályozásához.

Erdőgazdálkodás: Az erdésztszadalom megosztott. Egymásnak sokszor ellentétes érdekek sodrásában vergődik.

Állami szemléletváltás az erdőtelepítés támogatásában

Míg negyven évvel ezelőtt istenkáromlás és hazaárulás lett volna a jó minőségű mezőgazdasági területekre erdőt telepíteni, az utóbbi évtizedben megváltozott a normatív támogatáson át ható állami szemlélet. Míg korábban a véderdők és a mezővédő erdősávok telepítése volt a preferált, ma a géppel nem járható területek erdőtelepítésére adott normatív támogatás ráfizetéssel fenyeget. (Ezek között lenne a véderdők zöme.) – Az utóbbi évek 4-18 ezer hektáros éves telepítéseinek 80-90 százaléka géppel járható területre esett.

A pillanatnyi helyzet az, hogy a magyar mezőgazdaságot olyan versenybe kényszerítette a rendszerváltás és az uniós csatlakozás, ahol nem sok esélye van a sikerre. Ez nem kell, hogy tartós legyen. Kitorrés lehetne pl. a biogazdálkodás, vagy akár a mostanában felvetődött „energiahordozóért élelmiszer bértermelést” program.

További kérdés, hogy ilyen tempóban mikorra lesz meg a 25-30 százalékos megcélzott erdősültségünk.

Új (és régi) kártípusok

A korábbi évszázadokban is ismert, de napjainkra meghatározó erdei kártípusok jelentősen meghatározzák az erdőfelújítást.

Lopás: A haszonvételtől megfosztott gazdálkodó igyekszik a legkisebb be-

fedtetéssel megfelelni a törvény által előírt felújítási kötelezettségének. Az évi 200-300 ezer m³ lopás megállítására nem elégséges az erdészeti ágazat szakszemélyzetének a megerősítése. Politikai akarattal lehetne a BTK-t oly mértékben szigorítani, hogy a kockázatelemzés elvén működő lopások jelentősen visszaszoruljanak. (Tulajdonhoz és önvédelemhez való jog, arányosság és személyes szabadság korlátozásának kérdései stb.)

Vadkár: Az utóbbi negyven évben sikerült egy olyan zsákutcába vinni az erdőfelújítást, ami sem az erdőgazdálkodásnak, sem a vadgazdálkodásnak nem jó. A nyilvántartott vadkárelhárító kerítések hossza meghaladja a hétezer kilométert. Ezzel több, mint háromszor körül lehetne keríteni az országot. A kerítési kényszer alapvető gátja a sikeres természetes erdőfelújításnak.

Sajnálatos, hogy vadkár miatt vészharangot kongató tíz, húsz, harminc, vagy negyven évvel ezelőtt született erdészeti írások még mindig aktuálisak.

Állami elvárásrendszer, törvénykövetés

Új törvények alkotása előtt célszerű lenne megpróbálni a régieket betartani. – Mindezt lehetőleg országosan egységes hatósági törvényalkalmazással.

Jól példázta a különböző érdekek

törvényt mellőző hatását a hatályos erdőtörvény 41.§. (3) bekezdése, ami előírná az őshonos állományok természetes felújítását. A törvény hatálybalépése után tíz évvel a helyzet: bükkösöket 90 százalék felett, csereseket 50 százalék körül, tölgyeseket 30 százalék alatti arányban újítunk fel természetes úton.

Állami szektor jövője?

Húsz évvel a rendszerváltás után még mindig van bizonytalanság az utolsó nagy állami vagyon – az állami erdők – jövőjével kapcsolatban. A tartós vagyonkezelői szerződések előrelépést jelenthethetnének, de persze az állami erdők tulajdonlása, vagy kezelési jogának megszerzése iránti igény továbbra is megmarad.

A „közérdek”

A jellemzően kötelezettség vállalása nélkül megfogalmazott igényeket gyakran a közérdekre való hivatkozással fogalmaznak meg. Az állami tulajdon esetében a közérdek tízmillió lakos többségének érdekét kell, hogy jelentse. Csoportérdekre való hivatkozást ritkán hallunk. Pedig legtöbbször erről van szó.

Mindezen régi-új kérdések tükrében kockázatos a szakma jövőjét érintően jóslásokba bocsátkozni.

A beszámolót összeállította:

Rostáné Reményfy Rita, Urbán Pál

Fotó: **Pápai G.**

Felhívás a szervezett természetbarátokhoz

Egyesületünk a szegedi székhelyű GeoEnviron KE. Egy évtizede munkálkodik és ismerkedik a Felső-Tisza forrásvidékével. Így 1999-ben feltártuk az addig ismeretlen Fehér-Tisza forrását, útjelzést festettünk, és ukrán–magyar nyelvű táblával láttuk el.

A Keleti-Kárpátok évszázados fenyőrengetegének egy rejtett zugában ered a másik ág, a Fekete-Tisza forrása. Elődeink több mint 100 éve izléses terméskő fallal látták el a forrást. A forrásfal megöregedett, napjai megszámláltattak, megroggyant, kidőléssel fenyeget.

Az ukrán helyi szervek engedélyével, a Magyar Természetbarát Szövetség, az Országos Erdészeti Egyesület, a Kárpátok-Tisza Nemzetközi Fejlesztési Egyesület támogatásával 2009 nyarán lebontjuk és újjáépítjük a Fekete-Tisza forrásának falát.

A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium által kiírt „Zöld-forrás” pályázaton elnyert összegből kiindulva óhajtjuk ezt a nagyléptékű feladatot végrehajtani.

Kérjük a Magyar Természetbarát Szövetség szervezeteit, tagjait, hogy járuljanak hozzá forintjaikkal a sikeres megoldáshoz!

Az Erste Bank szegedi fiókjánál létesített számla adatai:

Erste Bank
11600006-00000000-25939051
(Geo-Environ KE.)

Valamennyi megyei szövetséghez eljuttattuk – kizárólag ezt a célt szolgáló csekkszelvényünket, ezen is várjuk a befizetéseket, de kérésre szakosztályoknak, egyéneknek is postázuk a befizetési csekket.

Meggyőződésünk, hogy 2009 őszétől egy új túracélpontot nyújthatunk át a hazai természetbarátoknak is. Szíves adományukat ezúton is megköszöni a szervező egyesület nevében:

Dr. Tóth Imre

Az egyesület honlapja:

www.geo-environ.hu, e-mail: info@geo-environ.hu

Vándorgyűlésre hangolva

A hazai erdészeti felsőoktatás története kétszáz éves múlttra tekint vissza. 1809. február 12-én kezdte meg előadásait Selmeceen, az általa vezetett Erdészeti Tanintézetben Prof. Dr. Heinrich D. Wilckens akadémiai tanár, császári és királyi bányatanácsos a főkamagrófi hivatal tagjainak jelenlétében. Az évfordulóhoz kapcsolódva, a 2007-ben elkezdődött jubileumi események részeként, az Országos Erdészeti Egyesület 2009. évi Vándorgyűlésének fő helyszíne – a történelemben immár harmadszor – Selmecebánya lesz. Az ünnepi alkalom témájának felvezetését most kezdjük el az Erdészeti Lapok hasábjain. A fellelhető dokumentumok alapján megidézzük a két egykori közgyűlés körülményeit, hangulatát, a téma kutatóinak (dr. Bartha Dénes, és dr. Oroszi Sándor) segítségével. A szervezők célja, hogy a felidézett események, Selmec üzenete megragadja a Tisztelt Olvasót.

Az Ungarischer Forstverein (Magyar Erdészegylet) selmeci közgyűlése(i)

Selmecebánya mint egyleti vándorgyűlés színhelye először 1861-ben merült fel. Ez összefüggésben volt az uralkodó 1860-ban kiadott „Októberi diplomá”-jával, a kortársak által a „magyar világ” visszatértenek eredményeivel. A következő évben, 1861-ben ugyanis *Divald Adolf* és *Wagner Károly* Selmeceen megkapta a magyar nyelvű „Erdészeti Lapok” kiadására az engedélyt, miközben az Ungarischer Forstverein berkeiben szintén erősödött a „magyar párt”. Az egylet vezetősége ekkor, az 1861. évi XI. közgyűlés alkalmával úgy látta, hogy célszerű mind a *Divald-Wagner* által képviselt, csak magyar nyelvű szaklap felé, mind az elsősorban Selmeceire összpontosuló „magyar párt” felé nyitni. Ennek jele volt *Wagner Károlynak* (távollétében!) válaszmányi taggá választása, s egy esetleges selmeci közgyűlés felvetése. (A közgyűlések előkészítéséért általában egy-egy válaszmányi tag volt a felelős.) Wagner mindenestre az 1861. októberi levelében leszögezte: egy selmeci közgyűlést nagyon jól elő kell készíteni. Ráadásul azt ne a szokásos időben, azaz augusztusban vagy szeptemberben, tehát az Akadémia oktatási szünetében, „hanem akkor tartassék, mikor az erdészeti tanuló ifjúság is itt van, hogy érdeket költsön az ember az egyleti működés iránt a fiatalságban is, s azonkívül a város sem lenne oly élénk, mint a szünidők alatt lenni szokott.”

Az Erdészeti Lapok 1862. évi megindulása azonban – elsősorban *Divald* és az egyleti vezetőség közötti levélváltásoknak, sajtó útján „üzengetéseknek” köszönhetően – a selmeci „magyar párt” és az egyleti vezetőség között csaknem szakításhoz vezetett. Így az 1862. évi vándor-

gyűlés színhelyül nem Selmeceet, hanem Gödöllőt nevezték meg. 1861. december 27-én azonban a „magyar párt” hívei Selmeceen megfogalmaztak egy memorandumot, amelynek legfontosabb követelései: 1. válasszanak új elnököt; 2. az egylet székhelyét tegyék át Pestre; 3. az egyleti közleményeket német mellett magyarul is jelentessék meg; 4. alakítsanak egy bizottságot, amely eljár a magyar erdészeti irodalom ügyében; 5. az egyleti jegyzőkönyveket mind német, mind magyar nyelven tegyék közzé. Erre a későbbiekben „selmeci jegyzőkönyv”-nek nevezett követelésekre alapozódott az egylet magyarosítási törekvése, s amely törekvés elől a gróf *Königsberg-Aulendorf Gusztáv* által vezetett elnökség egyáltalán nem zárkózott el.

Sőt, mivel a „selmeci jegyzőkönyv” 2. és 4. pontja az alapszabály megváltoztatását igényelte, rendkívüli közgyűlés kitűzését határozták el. Ennek megfelelően 1862. július 4-5-én (tehát figyelembe vették *Wagner* kívánságát is a tanulói ifjúságot illetően) kértek engedélyt a rendezvény megtartására. A Helytartótanács azonban az 1862. június 17-én kelt levelében a közgyűlés összehívását megtiltotta, mondván, ott lesz az októberi gödöllői vándorgyűlés, a kérdéseket akkor tárgyalják meg. Az elnök, a birodalmi gróf, nem hagyta annyiban; ismételt levélben fejtette ki: a közgyűléseken eddig semmilyen atrocitás nem volt. Az igaz, hogy Selmeceen nincsenek biztosítva arról, hogy valamelyik „felbujtogatott ifjú” rendezvényt követően el (mert bár a helytartótanácsi levél erre nem utalt, de az adott politikai helyzetben nem volt nehéz kitalálni a tiltás mögötti valódi okot), de mégis Selmec az

alkalmas hely az egyesület új alapszabálya, illetve a „selmeci követelések” nyugodt megbeszélésére. Ugyanakkor az Ungarischer Forstverein párt- és nemzetiségi szempontból semleges szervezet, tehát az Októberi diploma szerint a nyelvi kérdésnek (ez mintegy válasz volt a „magyar párt” is), a nyelvhasználatnak nem lehet akadály.

A Helytartótanács által javasolt gödöllői vándorgyűlés napirendjébe nem fért bele, így fel sem vették a „selmeci követelések” általános megtárgyalását. Annál is inkább nem, mert *Divald* és az egyleti vezetőség – ismét – polémiát folytatott; újra a szervezeti és nyelvi kérdések kerültek napirendre. Mai szemmel nézve sajnálhatjuk, hogy 1862-ben Selmeceen nem tarthatták meg a rendkívüli közgyűlést, mivel az erdészegylet magyarosítása akár akkor is végbemehetett volna. Látjuk, az egyleti vezetőség nem zárkózott el előle.

Sőt, a „selmeci párt” 1862. október 2-án kelt levele alapján gróf *Königsberg-Aulendorf Gusztáv* lemondott, s helyette elnöknek – ismét csak a selmeciek ajánlásával – ifjú *berceg Eszterházy Pált* választották meg, míg az egyik alelnök a szentantali *Helm Ervin* lett. (Helyette került aztán a következő évben *Pálffy István* gróf az egyik alelnöki székbe.)

Az 1863. évi veszprémi közgyűlésen a következő évi helyszínéről nem döntöttek, azt rábízták a válaszmányra. Az 1863. november 5-ei válaszmányi ülésen aztán jegyzőkönyvben rögzítették: „a következő, XIV. közgyűlés helyszínéül a már régóta javasolt szabad királyi bányaváros, Selmec választott, és a titkárság felkérendő, hogy a város tekintetes magisztrátusával ebben a kérdésben lépjen érintkezésbe.”

Így került sor 1864-ben az első selmeci közgyűlésre.

Dr. Oroszi Sándor

Kerületvezető erdészek figyelem!

Az Erdészeti Lapok szerkesztősége kéri a kerületvezető kollégákat, hogy aki megőrizte szolgálatteljáróját, juttassa el a szerkesztőségbe. Szeretnénk ezekből a feljegyzésekből kivonatolni, és a tanulságos, érdekesebb eseményeket, megfigyeléseket közreadni. A naplókat természetesen visszajuttatjuk a feladónak. Ha fényképet kapunk az is alkalmas a szerkesztésre. Megkülönböztetett figyelemmel várjuk idősebb erdészek feljegyzéseit.

A szerkesztőség

Az 1864. évi közgyűlés A Magyar Erdészegylet f. é. 5., 6. és 7-én Selmecczen tartandó XIV. közgyűlésének ELŐRAJZA.

A bejelentési hely, hol a szállások kijelölése végett minden t. egyleti tag és vendég személyesen megjelenni kéretik, a Fritz-féle ház I-ső emeletében az academiái rajzteremben van, és September 4-én 8 órakor reggel nyitattik meg.

Vasárnap September 4-én délután 5 órakor üdvözlő összejövetel a „zöld fához” czimzett kert helyiségeiben.

Hétfőn September 5-én reggel 8 órától 11-ig gyűlés; 11-től 1 óráig az erdészeti fűvészkertek, valamint az erdészeti tanintézet helyiségeinek és gyűjteményeinek megtekintése. Délután 1 órakor kirándulás a Szklenói fürdőbe és útközben az úthoz közel eső állatok megszemlélése. 3 órától 5-ig közös ebéd. 5 órától 8-ig kirándulás a Geletneki kőbányáig és vissza Szklenóra. Estve visszamenés Selmecczre.

Kedden September 6-án reggel 6 órakor összejövetel a főlső piaczon a hajdani bányabíróház épülete előtt. Az Academiái könyvtár megtekintése után kirándulás a jegenyefenyvesei végett érdekes Hodrusbányai völgybe, és megszemlélése a Bostrichus curvidens által ott megrongált állatoknak; ezután a garam völgyön át a Vichneyi fürdőbe ebédre; végre visszautazás Selmecczre s egyszersmind megtekintése az útbaeső állatoknak.

Szerdán September 7-én reggel 7 órakor összejövetel a Kamaraházban, kirándulás Stefulton Ilián és a herceg Kóburgi erdősegeken át Szt. Antalba; ott 3-4 óra hosszan tartó ülés. A közös ebéd után kirándulás az erdész-academia panyórába, és búcsúösszejövetel Kiszhiblén.

A tanácskozás alá jövő tárgyak következők:

1. T e t e m é n y. Közlések és tapasztalatok az erdőmivelés és erdőgazdasági üzem teréről, nevezetesen értekezés a kopár erdei tisztások és más svány földek értéke körül tett kísérletek és nyert eredmények fölött; az erdei magvak gyűjtése épelése és csirképességének tartóssága fölött; az erdők bánlása termése és jövedelme fölött, különös tekintettel a cserkéregre suskára makkolás és lombtakarmánya; időjárás viszonyok és erdőrongálások fölött általában.

3. T e t e m é n y. Miként rendeltessék el a községi erdőgazdászati feletti szükséges államfelügyelet, és meddig terjedjen az illető állami közegek befolyása.

4. T e t e m é n y. A szürombolás leírása különös tekintettel a Selmecczi vidékre, és annak ellenszerei.

5. T e t e m é n y. A jegenyefenyő művelésének legczélyszerűbb módja különös tekintettel Selmeccz vidékére.

6. T e t e m é n y. A különféle szénítési módok összehasonlítása, eljárásra költségre és kihoz-

zott szénmennyiségre nézve, különös figyelemmel a Selmeccz vidékén divó szénítési módokra.

7. T e t e m é n y. A különféle faeladási módok körül tett tapasztalatok előadása.

8. T e t e m é n y. Tapasztalatok a különféle fanemek tartósságáról a bányaművelésnél.

MEGHÍVÁS

A Magyar Erdészegylet f. é. September 5., 6. és 7-én Selmecczbányán tartandó XIV. közgyűlésére.

A Magyar Erdészegylet igazg. választmányja 1863-ik év November 5-én tartott ülésében, a XIII. közgyűléstől nyert meghatalmazás folytán, a XIV-ik közgyűlés helyül Selmeccz cs. k. főbányavárosává választá, s ezen gyűlés ügy vezetésével alulírottat bízta meg.

Ennek következtében bátorodik az, az Egylet igen tisztelt tagjait valamint az erdészet és vadászat minden barátait e közgyűlésre meghívni.

Kétséget sem szenved, hogy a bányászati és erdészeti academia nagyszámú, az ország különféle részeiben szétszort növendékeinek nagy része felhasználandja ezen alkalmat, hogy rövidebb vagy hosszabb idő után kortarsaival összejöhessen, s az erdészeti oktatás terén azóta történt előhaladásról személyesen meggyőződhessek.

Minthogy előreláthatólag e közgyűlés számos látogatásának fog örömet nyújtani: felkéretnek mind azon tisztelt vendégek kik e közgyűlést becses megjelenésökkel megtisztelni szándékoznak, hogy magukat ez iránt alulírottául lekössöbbsé. A u g u s t u s 20-ig jelentsék, hogy elszállásolásukról illőleg intézkedni lehessen.

Az ország déli részeiből jövő látogatók kik Esztergomig vagy Esztergom-Nánáig a gőzhajón vagy gőzkocsin utaznak jól fogják tenni ha magukat az Esztergom-Nánai indóház vendéglőjében jelenteni fogják minthogy intézkedés fog történni, hogy az ottani vendéglős által a szükséges alkalmatosságok Selmecczig jutányos árak mellett kiállitassanak.

Minthogy az Egylet központi igazgatósága az illető vasutak igazgatóságait a személyszállításibő mérséklése végett megkereste; ne terheltesenek azon urak kik a vasuton akarnának utazni, a szükséges igazolási jegy végett idejekorán az Erdészegylet titkárságához Pozsonyba fordulni.

Azon biztos reményben, hogy e közgyűlés a leglátogatottabbak közé fog tartozni, szívélyesen üdvözlöm az erdő minden pártfogóit és barátait, – szerencse föl!

Selmeccz, Julius 10-én 1864.

A XIV. közgyűlés ügyvezetője

Schwarz Frigyes,

cs. k. bányatanácsos és az erdészeti-tan tanára.

A magyar Erdész Egylet Selmecczen.

E lapok t. olvasói rég tudják, hogy a magyar erdészegylet folyó évi nagy gyűlését Selmecczen tartá, így tehát semmi újat nem mondunk midőn tudatjuk, hogy e gyűlés maga is kitűzve volt napokon már lefolyt; nó de mint-hogy közönségünk jó nagy része nem volt jelen, időszerinti közleménynek véltük ama három, vagy ha úgy tetszik négy nap lefolyását pár sorba ide írni, természetesen mellőzve itt mind azt minék közleménye az egyleti jegyzőkönyv körébe tartozik.

Vasárnap vagy is Sept. 4-én délutánján volt a program szerinti első és ismerkedési összejövetel; a „zöld fához” czimzett és a városon kívül levő kerti mulató helyiségekben, hol a háza, fák és főbejárata kitűzött háromszíni lobogok már távolról tudaták a jövőmenőkkel, hogy itt ma nem valami közönséges vasárnap van, ezt bizonyítja a Selmecczi közönség jó nagy része is mely már ebéd után kigyűlt hogy lássa azon férfiakat kiket az akademikus élet napjaiból már előbb is ismerhetett.

A főbejárathoz kitűzött zászlók között csinos díszítés állott az erdőszök ismeretes üdvözlétével; benn a kertben sétáló csoportozatok vártak a vendégek érkezétre; a látás és láttatás kedvéért kijötteknek egy részét a helybeli bányászati zenekar mulattatá míg másoknál közbe közbe egy régi ismerős fejezte ki udvariási örömet a felett, hogy ismét találkozhatott.

Este 6 óra tájban több urak kíséretében megjelent az egylet 1-ső Alelnöke Wessely úr is, s szokott nyájás és megnyerő modóra val üdözlé régiebb és újabb ismerőseit, mire aztán a különben is kissé borús idő miatt besötétedvén a már eljött tagokkal és résztvevőkkel együtt az ezen estére berendezett s a körülményekhez képest elég izléssel is díszített terembe ment, hol aztán kezdetét vette a tulajdonképeni ismerkedési összejövetel s a kölcsönös barátságos üdvözletek sora, később csaknem mindnyájan az asztalok körül foglaltunk helyet Ceres és Bachus áldásait a vizsgálatás némi hivatalos örömei után társaságosan élvezendők. Vacsora alatt és után a helybeli jó Czigány zene őszhangzó játéka nem kevésbé emelte a jó kedvet.

Alelnök úr s vele még néhányan korán távoztak, jó nagy rész egész 10 óráig mulatott, míg a bór és zenétől leginkább felvillanyozottak késő éjfélt utánig maradtak vissza, szóval úgy látszott hogy egy jó kedvvel párosult időtöltés volt s a helyi akadémia egykori növendékei még ez alkalommal se mulaszták el, amaz előbbi tetszetes időkhez híven, egymást megénekelni, mint tevők egykor a feledhetetlen Neuschachton.

Másnap az az Hettfőn délelőtt a városi tanácsház termében körülbelül 100 tag és vendég részvete mellett ülés tartatott, hol a kitűzött themák felett szokás szerint többnyire német nyelven nem annyira értekezletek mint sokkal inkább rövid beszélgetések folytak. Az erdő-

mivelés körül tett kísérletek közlésekor, az ismeretes Byrmánféle eljárás felett e művelés lényegének helytelen felfogásából eredt heves szóvita keletkezett mely a Mack tanár által adott rövid de alapos megfejtésen végződött.

A második tétel felett Miként rendeltessék el a községi erdőgazdászati feletti szükséges állam felügyelet s meddig terjedjen az illető állami közegek befolyása” Pozsonyi jogtudor és tanár Barta Béla úr szólott m a g y a r nyelven s rövid de szabatosan előadott véleményét csengő éjlen kísérte.

E vélemény röviden a következőkben ment ki: álltassanak a kerületi kereskedelmi és iparkamarák mintájára erdőségi törvényeszek melyek tagjai az erdő birtokos községek hivatalos képviselőiből, nagyobb erdőbirtokosokból és szakértő egyénekből állanak, kik aztán a kerületükben lévő erdőségeknek úgy szakmái mint adminisztratív felügyeletét vinnék. E véleményt miként fennebb is írók éjlen kísérte, s nagy fontossága meg sem is tagadható, de mindnyájan elkelte ismernünk, hogy hazánk mostani viszonya ilyes újabb intézkedések átvitelére kevésbé alkalmasok. Ezután Wessely úr szólott nagy szakavatottsággal e tárgyban, s e lapok VIII-ik füzetében is közölt s a nagyméltóságú Helytartótanácsból a magyar Erdészegylet tett hivatalos kibocsátvány nyomán tudatá, azon pontokat melyeket a választmány az említett hivatalos helyre feltejeszendőknek vél, s kiemeli, hogy ha a választmány e javaslata az egylet közgyűlése által elfogadtatnék akkor az mint annak véleménye külön emlékiratban lenne feltejeszendő.

A közgyűlés a választmány nézetét osztja s rövidre vonva a következő feltejesztésre szavaz: A községi erdők fentartása és kezelése fölötte felügyelet a megyéket illeti, melyek ezt szakértő kerületi vagy megyei erdőmesterek által eszközlik. Az erdőbirtokos községek kötelezessenek erdeik tovább kezeléséről egy lehető egyszerű s a falu minden értelmes lakosától könnyen megérthető üzemtervet készíteni, mely a megyék által megvizsgáltván erdőgazdaságuk alapjául szolgáljon. Az üzemtervtől eltérő kezelésre a kívánt engedély megadása, a kerületi erdőmesterek véleménye nyomán a megyei hatóságok körébe tartozik.

Déltájban az ülésnek vége volt, s ezután az erdész akadémia helyiségeiben annak tangyűteményeit tekintők meg, s megvaljuk, hogy azon alkalommal több oly tárgyat látánk, melyek látása kívánatos lett volna előttünk akkor is, midőn nem rég az előadási órákat hallgatók.

Néhányan, kik régen nem látták, megtekinték a fűvészkertet; ez alatt a Szklenői fürdőbe teendő kiránduláshoz a szükséges kocsi előállottak melyeken mindnyájan helyet foglalva azok robogó hosszú sorával utunk indultunk; közben eső erdő egyrészt megtekintés végett gyalog mentünk át s így fájdalom személyesen

győződhetének meg szaktársaink az átkozott görbefogu szű (bostrichus curvidens) dulásairól. Itt azon hiszemben, hogy metálni műkedvelő olvasóink előtt nem éppen érdektelen dolgot tesztek, nem tartom feleslegesnek ide írni, hogy e másfél vonalnál alig nagyobb rovar vesztélyessége miben áll: ő ugyanis a kéreg (cortex) és kem (lignum, tulajdonképeni-fa) közt lévő hántst és szíjacsot (liber et album) megrongálva, a tápnedv keringését akadályozza meg, mi által aztán elébb vagy utóbb a geszt kipuhtulását okozza. Tetemes elszaporodása a mult évi száraz

nyár és meleg őszi kedvező befolyással voltak. Útközben még megtekintők a Selmecezi erdész-akadémia első tanárának Wilkensnek egy egyszerű kőből álló emléket, melyet tanítványai a véle azon helyen tett fa ültetés emlékére állítottak. E kő alig olvasható írásával, az azon ültetésből felnőtt fák kis ligetében a Szklenői erdő lakának közelében áll és e nap ünnepejéhez méltóan koszorúkkal volt díszítve. Sokan valánk kik először látók a kegyelet ez egyszerű emléket s midőn megtekintők Wessely urral föveget emeltünk ki rövid de érdelemteljes szavakban mondott áldást az egykor szeretett tanár emlékére.

Erdékes látványt nyújtottak még az út mellett lévő s akkor tűzben volt mesztégető kemenczék; szájalomra indított azomban az azok körül forgoló népség, mely a tűz nagy melegétől gyuladásban lévő szemekkel bálulva nézett ránk, hogy mint tekintjük meg csak amúgy futólag az ő verejtékes és csekély jutalommal járó foglalkozását.

Délután négy óra felé Szklenóra érkezünk hol aztán a szó teljes értelmében díszes ebéd várt ránk, melyet a fürdői vendéglő kissé nem eléggé tágas termében közel százan költöttünk el. Úgy a mai mint a következő két nap ebédjei alatt Balog Berta jó Czigány zenéje játszott.

Az első toaszt Wessely alelnök úr mondta Császár ő felségére, a másodikat Mack pozsonyi tanár a Pénzügy miniszter ő exclja. egységére, ki elég kegyes volt a mostani finanziaális viszonyok közt, a Selmecezi Bánya erdő és jóság-Igazgatóságnak Császár ő felségétől 800 frtnyi összeget a végre ki eszközölni, hogy ez az egyletet vendég szeretőleg fogadhassa. Curter selmecezi akad. tanár szintén érdekes köszöntésben emelte ki a magyarok azon érdemét, hogy ők voltak a német tudományosság védpaizsai kelet felől s ez csak is e harcias nemzet vitéségének köszönheti felvirágzását, arra utalván, hogy így az erdészeti – mint német eredetű tudomány létele és kifejlődése is közvetve a magyar nemzet érdeme. Érdekes köszöntéseket mondtak még Barta és Pettkó tanár urak; többeket köszöntöttek fel a jelenlevők közül köztük Wessely urat, Schwarcz tanár urat ki e diszbed tulajdonképeni rendezője volt és e lapok megalapítóit; voltak olyanok is

kik kissé az illónél többször vették igénybe a türelmes közönség figyelmét. Ebéd alatt általános jó kedv volt mit nem kevésbé emelt a pezsgős poharak többször ismételt habzó tartalma; este felé végét érven az ebéd a tudományos vizsgáldók vissza tértek Selmeceze.

Másnap, az az kedden reggel az akad. könyvtár megszemlélése után szintén kirándulásra indultunk, s midőn a Hodricsi szép fenyves közelébe értünk a kocsiikat elhagyva gyalog folytattuk utunkat az erdőn keresztül, itt azonban mielőtt az erdőbe léptünk volna selmecezi erdőmester Szajbély úr szívélyesen üdvözlé az egylet Alelnökét Wessely urat, s az egybegyűlt tagokat.

Az erdőben bellebb haladva az ott lévő vetényágakhoz jöttünk, hol szünetet tartva egy erdei rövid reggelizést is tartottunk, honnan kedélyesen folytatók utunkat Hodrics felé, élvezve a természet szépségét melyet a derült ég, magas fenyvesek s azok aljában nyugvó tavak nyújtottak. Ezután ismét szekérre ültünk s a helységbe behajtatva kevés idő múlva kiszállánk, hogy megnézzük a sok közül még egy oly erdő részt mely a bostrichus curvidens elszaporodott árja által ezerekre menő kárig van sújtva, ez alkalommal e rovar életéről még eddig meg nem állapított nevezetes adathoz jöttünk, melyet alább fogunk megemlíteni. Innen a Garam kies fekvésű völgyén fel a Vichneyi fürdőbe érkezünk délután 3 óra, hól szintén jó ebéd várt, melyet a fürdői táncsteremben költünk el; természetes, hogy a jó felköszöntések ma se maradtak el melyek zajos éjlen”ét úgy itt, mint szintén a Sz.-Antali ebéd alatt is mozsarak dörgő lövései viszhangozták. Szürkületkor vissza tértünk Selmeceze, s miután kiállottunk volna a Vichne és Selmece közötti különben is ros, s most még hozzá vastagon megkavicsolt út okozta rázkódásokat, teljes épségben haza jutottunk.

Szerdán reggel a kamarai épület előtt gyűltünk össze honnan kocsiakra ült Stefulton és Ilián át a Herczeg Coburg-féle erdők megnézésére mentünk, hercegi erdőmester Helm úr vezetése alatt, itt az erdészelen lombból készített diadalkapu állott mely alatt át menve az erdőbe tovább haladtunk, azonban a mai nap kedvezőtlen esős ideje a körülményesebb vizsgáldást nem engedé meg, s így miután a bostrichusoktól itt is meg rontott pár gesztet szemügyre vettünk volna ismét a kocsihoz tértünk, utunkat Antalba folytatandók hova aztán elég jokor is megérkeztünk. A kastély kapujánál két oldalról dísz Pyramisok állottak, nem különbe az egész zöldszinű egyenruhát viselő erdőőrök kétfelől fegyveresen állva díszort képeztek, a mi közöttük a tisztelet jelét viszonozva jöttünk fel a kastélyba. Vizes köpenyeinket csakhamar letéve a tanácskozási terembe mentünk, hol miután az egylet újabban meg erősített alapszabályai kiosztattak volna kez-

detét vette a tárgyalások sora. Különösen kiemeljük ez alkalommal a *bostrichus curvidens* életmódjáról azon constatirozott állítást, melyet többször tett s a hodricsi erdő-ségben tegnap is bebizonyított vizsgálódásai után Vágner úr közöl, hogy t.i. e rovar nemcsak a gesztek kérgében fejlődik bogárrá miként eddig állítva volt, hanem szintén a tulajdonképeni fában is. Azon eszméből kifolyólag, hogy miként lehetne e kártékony rovarok elszaporodását minél inkább meggátolni, szintén elhatározottat, hogy kéresek meg, a m. Helytartótanács a végre, hogy az illető tisztéségek útján kegyesen intézkednék miszerint a már meg lévő régebbi rendeletek értelmében tiltassék meg, a nép közt nagy gyakorlatban lévő éneklő erdei madarak összefogódása, hogy így részben ez uton is akadályozva legyen a káros rovarok nagyobb terjedése. Érdekes szováltások folytak még a fák tartosságának impregnálás által való emeléséről.

Később kebli ügyek tárgyalattak s néhány új részvényes jelentetett be. Végre Császár ő felségére háromszoros éljént kiáltván a gyűlés, bészaratott.

A tanácssteremből az ebédlő terembe mentünk hol a vendég szerető hercegi házi gazda szivességéből szintén izletes ebéd várt; fényvel és díszszel terített asztalok, jó borok s még jobb pezsgők kedveskedtek. Az ily alkalmakkor szokásos pohár köszöntések itt se hiányoztak, éltették a házigazdát Herczeg Coburgot; a mai gyűlésen és ebéden is résztvevő udvari tanácsos Burg urat s még másokat is, de nem feledték ám e lapok főmunkatársát Divald urat sem kinek egésségére bár ha jelen nem volt is szintén pohár emeltetett.

Ebéd után a kastély melletti szép park megtekintésére mentünk, melynek nem kevés érdekkel kölcsönöz egy csaknem közepén levő elég magas vízesés; a boros poharak és kancsok a kerti asztalokra is kivándoroltak s a köszöntések sora itt is folyt; míg végre az idő szo kott módja szerint itt is határt szabva, többektől szíves búcsut kelle vennünk s ki haza ki pedig Selmecczre tért kocsiján.

Az erdészakademia pagonyának e napra kitűzött megtekintése elmaradt, melyet azonban Csütörtökön pótolánk ki; a díszítések és zászlók itt se hiányoztak; az idő kedvezett, czéllövés tartatott s hozzá még hogy a végleges összejevetel annál változatosb legyen a tánczkedvelő fiatalág és a Selmecczről kikerült Szépek részéről vig cigány zene mellett egy pár tánc is megjárta.

Végül elismeréssel kell kiemelnünk, hogy Selmeccz városa miveltebb közönsége a gyűlésen résztvevő idegenek számára vendégszerető előzékeny készséggel ajánla szállásokat s hogy maga a város is a kirándulásokhoz szükséges számos kocsi mindíg díjtalanul állítá ki.

K. Bedő Albert.

Királylátogatás az OEE székházában

120 éve, az Erdészeti Lapok 1888. évi II. füzetében a címdalalon számolt be két kiemelkedő személy Alkotmány utcai látogatásáról.

„A folyó év február hava örökké emlékezetes marad egyesületünk történetében, mert egymásután két napja hozott számára olyan elismerést, melynek nagy erkölcsi értékét bármely kitüntetésnél magasabbra kell becsülnie. Előbb Rudolf trónörökös Ő Fensége tüntette ki egyesületünket, február hó 14-én, megtisztelő magas látogatásával, egy héttel később pedig, február 21-én, Ő Felségét, Magyarország koronás királyát lehettünk szerencsések alattvalói hódolattal és őszinte hálás érzélemmel fogadni Alkotmány-utcai székházunkban.

E legmagasabb látogatásoknak, megvagyunk győződve, egyszerű hire is a belső megelégedés örömeivel tölti el egyesületünk tagjait, mert hisz e legmagasabb helyről, maga a figyelem s az egyszerű érdeklődés is az elismerés és kitüntetés jelentőségével bír, különösen egy olyan egyesületre nézve, mely – mint a miénk – 21 évi fennállása alatt inkább a jövő mint a jelen érdekében fáradozott, s kitartó tevékenysége közben soha sem kereste a feltűnést, hanem inkább zajtalanul, néha – elmondhatjuk – egészen észrevétlenül igyekezett hivatását betölteni.” – írja a korabeli szerző.

Az Alkotmány utcai székházat alig néhány hónappal korábban, 1886. augusztus 1-én vette használatba az egyesület. 1888. február 14-én *Rudolf trónörökös* az egyesületi székház bejáratánál *gróf Tisza Lajos elnök* köszöntötte. Fogadásánál az alábbi személyek voltak még jelen: *Bedő Albert* első alelnök, *Luczenbacher Pál* építési bizottsági tag, *Czigler Győző* építész, a székház tervezője és *Horváth Sándor* egyesületi titkár. A trónörökös és kísérete az elnöki kalauzolás mellett megtekintette az új székházat, és annak gyűjteményeit. Először a folyosókon elhelyezett

erdészeti szerszám- és eszközgyűjtemények kerültek sorra, majd a közgyűlési teremben kiállított fa-, mag-, rügy-, rovar- és széngyűjteményeket, illetve a gróf Forgách-féle agancsgyűjteményt szemlélték meg. Ez utóbbi teremben tekintették meg a *Ferenc Józsefet* vadászöltözetben bemutató, életnagyságú képet, amely királyi engedéllyel készülhetett az egyesület számára.

Egy hét múlva, február 21-én délután 1 órakor érkezett kíséretével a székházhoz *Ferenc József*, akit az egyesület vezetősége mellett az igazgató választmány budapesti tagjai is vártak. A beszámolóból kiderül, hogy a király már az építkezés során megígérte az elnöknek, hogy megtekinti az új székházat, ha az teljesen be lesz rendezve. Az épülő székházról már korábban elismerően szólt a király. „befejezetlen állapotában is tetszését nyervén meg Ő felségének szép arányaival s eredeti conceptiójával, melyek előnyösen különböztetik meg a fővárosi bérházak legtöbbjétől” – írja a szerző. A fogadó bizottság nevében *gróf Tisza Lajos* elnök a következő szavakkal köszöntötte a királyt: „Van szerencsém Felségedet az Országos Erdészeti Egyesület nevében hódolatteljesen üdvözölni és legmélyebb hálánkat kifejezni azért a kitüntető kegyért, hogy egyesületünket legmagasabb látogatásával szerencsétlenül méltóztatott. Isten hozta Felséges urunkat!” A jelen lévők lelkes éljenzését követően a királyt és kíséretét az elnöki fogadó terembe kísérték fel. Itt a vendég előbb a magyar erdészeti irodalom gyűjteményét tekintette meg, miközben elismerően nyilatkozott az egyesület szakirodalmat fejlesztő tevékenységéről. Majd *Bedő Albert* a Magyarország erdészeti térképének keletkezéséről és céljáról számolt be. A közgyűlési terembe lépve a királynak saját, vadászruhás képe tűnt először a szemébe, amiről megállapította: „Ez jól sikerült kép”. Majd megcsodálta a teremben elhelyezett különböző gyűjteményeket, amelyek az egyesületi titkár mutatott be. Különösen a rovargyűjtemény nyerte el tetszését, amelyben az egyes fanekek károsítóit és az előidézett kárt együtt mutatták be. A vendég megjegyzéseiből, kérdéseiből kitűnt, hogy „mennyire ismeri és szereti koronás királyunk az erdőt” – írja a szerző. Végül a gróf Forgách-féle agancsgyűjteményt szemlélték meg, melyek közül az őzbakgyűjteményt dícsérte meg. A látogatás végén a trónörökös-höz hasonlóan szintén beírt a „látogató könyvbe”.

Ezt követően az elnök engedélyt kért a közgyűlési teremben található festmény egyesületi tagok számára történő sokszorosítására, amelyhez a magas rangú vendég hozzájárult. A program végén a királyt a jelen lévők lelkes éljenzése búcsúztatta.

Andrési Pál

Dunántúli tölgyek gesztesedési folyamatai

Bevezetés

Mind az erdészeti, mind a faipari szakma számára fontos, hogy egy adott területen az arra a helyre jellemző ökológiai tulajdonságokkal rendelkező erdőt neveljünk. Ugyanilyen fontos az is, hogy az egyes fafajok vágási életkorát a helyi adottságoknak megfelelően alakítsuk ki. Ezáltal változhat az erdészeti szemlélet, mely a hazai fafeldolgozó ipar számára még jobb minőségű alapanyagot állíthat elő, javítva ezzel a fatermékek minőségét.

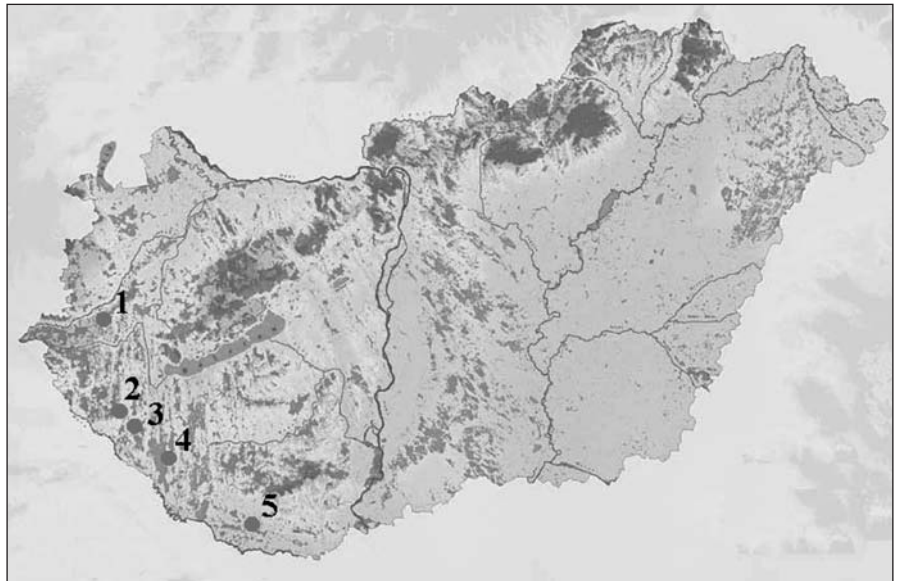
A jellemzően állományalkotó, fényigényes tölgy az egyik legértékesebb lombos fafajunk, feldolgozása rendkívül széles körű területeket érint. Hazai erdeink fatömegének több mint harmadát a tölgy alfajok teszik ki. Ezek közül jelentősebb mennyiségben fordul elő a kocsányos, a kocsánytalan, a cser, a magyar, a molyhos, és a vörös tölgy.

Új megközelítést adhat a tölgyállományok minőségi javítása szempontjából a kitermelt faanyag geszt – szíjács arányának vizsgálata. Az elhalt, de fafeldolgozás szempontjából az értékesebb farész a geszt. A geszt jobb mechanikai tulajdonságokkal, kisebb nedvességtartalommal rendelkezik, mint a szíjács (Molnár, 2004). Ennek a бүтүfelülethez viszonyított aránya, a бүтүн és a paláston feltárt fahibák meghatározása, valamint ezen jellemzők egymással, és az állományok ökológiai tulajdonságaival kapcsolatos párhuzamok feltárása segítheti a kitűzött célt.

A tanulmány a dunántúli régió erdőállományaiбól kitermelt tölgyegyedek gesztesedési folyamatait kutatja. Ezen belül négy megyében (Vas, Zala, Somogy, Baranya), összesen öt különböző helyszínen vizsgáltuk a tölgyek geszt – szíjács arányait, a gesztesedés mértékének és az előforduló fahibáknak, valamint az adott állomány üzemtervi kivonatában szereplő ökológiai tényezők közötti összefüggéseket.

Vizsgálati módszerek

A kutatás célja az volt, hogy 2006 első felében öt dunántúli helyszínen végzett erdőkitermelésből kikerülő tölgyrönkök esetében vizsgálja az egyedek бүтүmetszeti elemzése során feltárt fahibákat, valamint ezek és a geszt–szíjács arány változásainak összefüggéseit az állományok életkorával, záródásával,

1. ábra: Vizsgálati helyek

talajtípusával, hidrológiájával, termőrétegével, és fakészlet-hozamával kapcsolatban. A helyszíneket az 1. ábrán pontok jelzik (1. Hegyháthodász, 2. Sormás, 3. Miklósfá, 4. Szentá, 5. Csányoszró), míg ezek földrajzi koordinátáit az 1. táblázat tartalmazza.

A kutatás során a kivágott tölgyegyedek бүтүfelületei digitális fényképezőgéppel rögzítésre kerültek. A fahibák leírása ezekre alapoz. A geszt és szíjács arány meghatározása egyedenként – azaz fényképenként – történt, az ImagePro Plus 4.0-s számítógépes grafikai program segítségével. Ezzel meghatározhatóvá váltak minden esetben a geszt – бүтү, szíjács – бүтү, valamint szíjács – geszt arányok.

Tekintettel arra, hogy területnagyságok egymáshoz viszonyított arányáról van szó, a kutatás szempontjából lényegtelen, hogy az adott rönk metszete a fában eredetileg hol helyezkedett el, valamint az is mellékes, hogy a felvételt készítő objektív és az adott metszet között mekkora, és egyáltalán állandó-e a távolság. Magyarázza ezeket a tény

is, hogy a tölgyek szabályos geszttel rendelkező fajok, vagyis a geszt határvonala minden esetben évgyűrűvonalat követ (Taskovics, 2005), és a fa teljes hosszában azt nem hatolja át.

Megjegyzendő, hogy hasonló kutatás történt néhány nyárfajta esetében is, de ott nem geszt- és бүтүterületek, hanem geszt- és бүтүátmérő adatokon alapultak a gesztesedési arányok (Babos-Zsombori, 2003).

Vizsgálati eredmények

Az 5 területen összesen 217 db rönk került elemzésre. Az ezekből kapott összesített adatok szerint az összes területre vonatkozóan az:

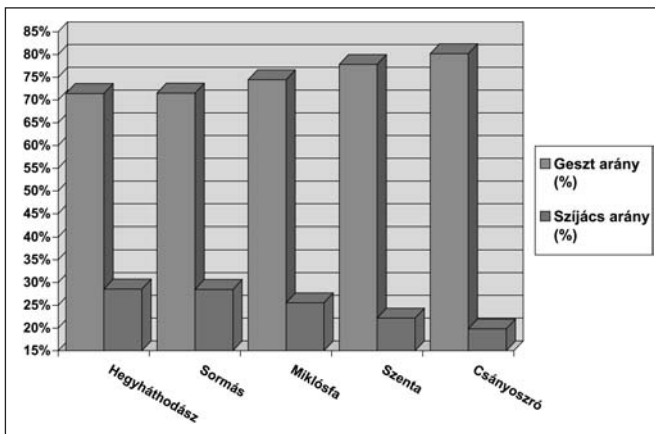
- átlagos geszt – бүтү arány 77,83%;
- átlagos szíjács – бүтү arány 22,17%;
- átlagos szíjács – geszt arány 28,9%.

A geszt arányok eredményeit értékelve egyértelműen megállapítható, hogy bizonyos tendencia figyelhető meg a vizsgálati helyszínek szerint. Délkeleti irányban növekedik a geszt arány (2. ábra).

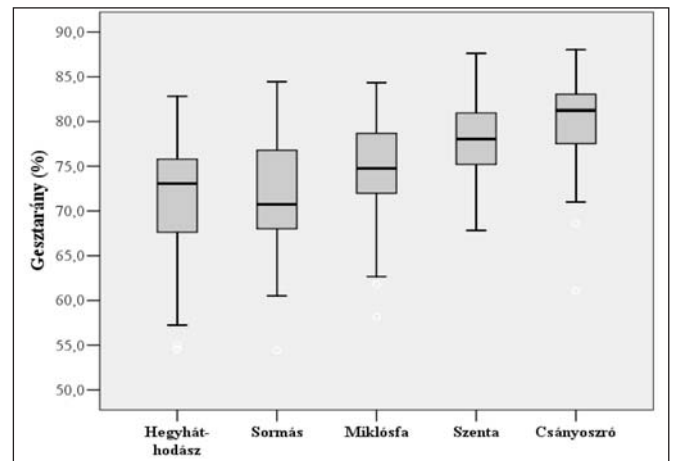
1. táblázat: A kutatás helyszíneinek koordinátái az 1. ábrán jelöltek szerint délkeleti irányban sorban

Sorszám	Helyszín	Keleti hosszúság	Északi szélesség
1.	Hegyháthodász	16°39'	46°56'
2.	Sormás	16°54'	46°27'
3.	Nagykanizsa – Miklósfá	16°59'	46°24'
4.	Szentá	17°10'	46°16'
5.	Csányoszró	17°54'	45°52'

Forrás: <http://terkep.t-online.hu>

2. ábra: Gesztelési arányok változása Vas – Zala – Somogy – Baranya vonalban, DK irányú haladással

3. ábra: Gesztarányok változásai délkeleti irányban

Az egyes helyszínek eredményeit vizsgálva jól látható a 3. ábra alapján, hogy a délebben fekvő területek adatai szorosabb tartományon belül helyezkednek el (Szenta, Csányosrő). Ugyan ez igaz az adatok 50%-os tartományára is. Mindezek arra utalnak, hogy ezek a területek megbízhatóbb

eredményt produkálnak a geszt arány tekintetében.

Annak megállapítására, hogy az egyes területek közötti különbségek szignifikánsak-e, azaz valódi különbséget takarnak-e, varianciaanalízis vizsgálatot végeztünk (ANOVA). A 2. táblázat adatai mutatják, hogy mely területek

között van tényleges eltérés a geszt arányok között.

A statisztikai vizsgálat kimutatta, hogy a Hegyháthodász és Sormás területek között nincs lényeges különbség, valamint a Szenta és a Csányosrő területek között sem. Hogy mely területek adnak közel azonos (homogén) eredményt a Duncan-teszt alkalmazásával mutattuk ki (3. táblázat).

A teszt alapján megállapítható, hogy három csoportra oszthatók a vizsgálati helyszínek. Első csoportba tartoznak a legkisebb geszt arányt adó területek, Hegyháthodász és Sormás. Második csoportba tartozik Miklósfa, kb. 74-75%-os értékkel, míg a Szenta és Csányosrő adta a legnagyobb értékeket (77-80%).

A vizsgálati eredményekből jól látszik, hogy a három csoport kialakulásában a mikroökológiai adottságokon túl az egyes területek földrajzi elhelyezkedései is szerepet játszanak. Annak megállapítására, hogy az egyes tényezők milyen fontossági sorrendet alkotnak, további vizsgálatok, értékelések szükségesek.

Összefoglalás

Érdekes összefüggések mutatkoztak a fahibák és a gesztelési arányok között (pl. benőtt göcsöknél vagy ikerbél-nél). Azonban a geszt бүтү területének arányában mért mértéke elsősorban az erdő ökonómiai viszonyaitól függ: közrejátszik az egyed erdőben elfoglalt helye, a záródás mértéke, a klíma, a genetikai és fizikai talajtípus, a fafajösszetétel, az életkor stb.

A vizsgálati eredményeket röviden összefoglalva a következő fontosabb megállapítások tehetők:

Megállapítható, hogy a 4 dunántúli megyéből származó tölgyrönkök gesztelési aránya a Vas megye déli részétől Baranya megye délnyugati részéig

2. táblázat: A geszt arányok 95%-os konfidencia intervallumai, és szignifikancia értékei

(I) Terület (J) Terület		Átlag különbség (I-J)	Sig.	95%-os konfidencia intervallum	
				Alsó határ	Felső határ
Hegyháthodász	Sormás	-,081	,954	-2,841	2,678
	Miklósfa	-3,041*	,014	-5,462	-,620
	Szenta	-6,414*	,000	-8,999	-3,829
	Csányosrő	-8,764*	,000	-11,389	-6,140
Sormás	Hegyháthodász	,081	,954	-2,678	2,841
	Miklósfa	-2,960*	,017	-5,381	-,538
	Szenta	-6,333*	,000	-8,918	-3,747
	Csányosrő	-8,683*	,000	-11,308	-6,058
Miklósfa	Hegyháthodász	3,041*	,014	,620	5,462
	Sormás	2,960*	,017	,538	5,381
	Szenta	-3,373*	,003	-5,594	-1,153
	Csányosrő	-5,724*	,000	-7,990	-3,457
Szenta	Hegyháthodász	6,414*	,000	3,829	8,999
	Sormás	6,333*	,000	3,747	8,918
	Miklósfa	3,373*	,003	1,153	5,594
	Csányosrő	-2,351	,059	-4,792	,090
Csányosrő	Hegyháthodász	8,764*	,000	6,140	11,389
	Sormás	8,683*	,000	6,058	11,308
	Miklósfa	5,724*	,000	3,457	7,990
	Szenta	2,351	,059	-,090	4,792

*. Megbízhatósági határ 95%

3. táblázat: A különböző területek homogenitásának vizsgálata

Terület	N	Geszt arány (%)		
		1	2	3
Duncan ^c				
Hegyháthodász	34	71,4206		
Sormás	34	71,5018		
Miklósfa	63		74,4613	
Szenta	45			77,8344
Csányosrő	42			80,1850
Sig.		,949	1,000	,065

A homogén csoportok azonos oszlopban vannak.

c. Alfa = 0.05

tartó zónában, délkeleti irányban folyamatosan nő (2. ábra).

A Baranya megyei Csányoszározban ki-termelt tölgyrönköknél feltűnően nagy arányban jelentkezett a szíjács sötétült színe. Az erdő rész ökológiai viszonyai lényegében megegyeznek a másik 4 területen jellemzővel, az egyetlen komoly különbség a vágáséletkorban mutatkozik: ezek a fák a szokásos 100–120 éves átlagkor helyett (Schopp, 1974) 80 évesen kivágásra kerültek.

A késő tavaszi, meleg időjárásnak is köszönhetően igen jelentős mértékű béltrepedés volt tapasztalható mindegyik helyszínen. Itt jegyeznénk meg, hogy ennek további terjedését megállítandó „I” alakú kapcsok nem felelnek meg maradéktalanul az elvárásoknak. Ezek az „S” kapoccsal szemben 90°-os éles hajlatokkal kerülnek kialakításra, mely a rönk intenzív vízvesztése során további belső feszültségeket generál, és a hajlatok környékén új repedések keletkeznek.

Ahol a fizikai talajréteggént homok volt feltüntetve (pl. Somogy megyei Senta), ott igen nagymértékű volt a gyűrűs elválás előfordulási aránya.

Mindegyik helyszínre igaz, hogy a gesztesedési arány mértéke alacsonyabb volt azoknál a rönköknél, ahol vízajtások és benőtt göcsök, tűgöcsök jelen voltak.

A legsűrűbb szövetekkel rendelkező faanyag Zala és Baranya megyében fordult elő. Ahol az üzemtervi kivonat 0-tól eltérő tereplejtést jelzett, ott ugrásszerűen megnőtt a külpontos egyedek száma.

Általános problémaként jelen volt a nem megfelelő erdőnevelés, valamint az állományok túltartottsága. A fafajösszetételek azonban a Borhidi klímaterképnek a legtöbb esetben megfelel-

tek. Minőségi bükk-faanyag termelését azonban 5–600 méternél alacsonyabban fekvő dél-dunántúli területeken nem lehet javasolni.

A délebben fekvő területek által produkált geszt arányok szorosabb tartományon belül helyezkednek el, ami arra utal, hogy ezek a területek a gesztesedés mértéke szempontjából megbízhatóbb eredményt adnak a felhasználó számára.

Az egyes területek az eltérések alapján három csoportba sorolhatók, ami arra utal, hogy a gesztesedés mértékének kialakulásában az egyéb tényezők mellett (állományviszonyok, kitétség, stb.) a földrajzi elhelyezkedés is (szélességi körök) fontos szerepet játszik.

A fakárosodások egyre nagyobb arányú megjelenésével kapcsolatban fontos megállapítani az erdő-túltartottságot is. Ennek oka azon túl, hogy erdészeti szempontból a vágáséletkor kitolása előirányzat, közrejátszik a rendszerváltást követő állami kárpótlások okozta tulajdonosi elaprózódás (Bács-Herczeg, 2005). Ez azzal járt, hogy egyes erdőrészek sok, kis részarányal rendelkező tulajdonos kezébe kerültek, ezáltal ezek végvágásának tervezése nehézkessé vált. Azon túl, hogy ez a jelenség az amúgyis fahiánnyal küszködő hazai faiparban egyre kevésbé értékes anyagot termel (FAGOSZ, 2006), az elszáradt egyedek vágásakor egyre gyakoribbá válik a kitermelést végző személyek balesete. E folyamatok megállítása szempontjából rendkívül fontossá válik a nem mindig azonos érdekekkel rendelkező erdészeti és faipari szakmai összefogás.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány készítői köszönetet mondanak a *Krajcsák Dezső* magánvállalkozás-

nak, mely erdőkitermelésénél biztosította a kutatáshoz szükséges feltételeket.

Irodalomjegyzék

1. Állami Erdészeti Szolgálat (2002): Magyarország erdőállományai, 2001. Budapest.
2. *Békly Albert* (1989): A tölgy termesztése és hasznosítása. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest.
3. Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (2006. március): Az erdők egészségi állapotáról. Webcím: <http://www.fvm.hu/main.php?folderID=1428&articleID=8517&ctag=articlelist&iid=1>
4. *Király László dr.* (1985): Erdőrendezéstan I. NYME – EMK egyetemi jegyzet, Sopron, 31 – 153. o.
5. *Kolozsár József dr.* (1990): Erdőműveléstan I.A. NYME – EMK egyetemi jegyzet, Sopron.
6. *Kovács Illés dr.* (1973): Faanyagismeret. NYME – FMK egyetemi jegyzet, Sopron, 18 – 53., 97 – 109. o.
7. *Molnár Sándor prof. dr.* (2004): Faanyagismeret. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest, 15 – 161., 341 – 347., 363 – 373. o.
8. *Molnár Sándor prof. dr.* (2006): Fahibák, fakárosítások. Hillebrand Nyomda Kft., Sopron.
9. *Molnár Sándor dr.* (2000): Faipari Kézikönyv I. Faipari Tudományos Alapítvány, Sopron, 29 – 49., 51 – 55., 91 – 92., 97. o.
10. *Molnár Sándor dr. – Bariska Mihály dr.* (2006): Magyarország ipari fáit. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, 78 – 176. o.
11. *Solyom Rezső* (2000): Erdőfelújítás és -nevelés a természetközeli erdőgazdálkodásban. Mezőgazdasági Szaktudás Kiadó, Budapest, 70 – 143., 181 – 203., 216 – 221. o.
12. *Szélesy Miklós dr.* (2002): Erdőrendezéstan. NYME – EMK egyetemi jegyzet, Sopron, 28 – 40. o.
13. *Taskovics Péter* (2005): Faipari anyagismeret. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
14. *Babos K. – Zsombori F.* (2003): Néhány nyár-fajta faanyag-tulajdonságának összefoglaló jellegű értékelése. Faipar folyóirat, II. évfolyam, 2003/1. Sopron.
15. *Bács Zoltán – Herczeg Adrienn* (2005): Mezőgazdasági vállalkozások tőkestruktúrája. Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum kiadványa, 2005.
16. *Őszi fahiány?* (2006): Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség konferencia-kiadvány, 2006. október. Budapest.
17. *Schopp L.* (1974): Fatömeg-számítási táblázatok. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest.

Helyreigazító

„Az Erdészeti Lapok 2008. decemberi „Újságírók a Kiskunságban” című cikkével kapcsolatban sajtó-helyreigazítást kezdeményezünk az alábbiak miatt:

A Kefag Zrt. megalakulásának 15. évfordulóján szervezett sajtórendezvény keretében igazgatóságunkat egy rövid terepi bemutatóra kérte fel a Kefag Zrt. Az újságírókkal közös terepi bejárás során a bugaci pásztormúzeum és az ősbórkásban található tanösvény bemutatása történt meg. Az igazgatóságot *Kismarcsi Attila* osztályvezető és *Tóth Endre* szakreferens képviselték.

Az Erdészeti Lapok munkatársa interjút tőlük nem kért. Feltehetően a tanösvényen haladva másokkal folytatott kötetlen beszélgetés részelemeit felhasználva a cikkben szerepel olyan állítás, mely szerint kollégáink szájából hangzott el az a megállapítás, hogy az akác az erdősítések során megkerülhetetlen (a nemzeti park képviselőjében *Kiss Márczi Attila* és *Tóth Endre* kalauzolt az Ősbórkásba vezető tanösvényen. És csoda történt, mert az újságírók autentikus szájából hallották, hogy a környéken az akác az erdősítések során megkerülhetetlen.) Amennyire *Kismarcsi Attila* kollégánk neve pontatlanul és hibásan, ugyanilyen

módon az általa elmondottak is pontatlanul kerültek rögzítésre az újságíró részéről. (???) A szerk.)

Az alföldfásítás következtében megjelenő akác gazdasági jelentőségéről az osztályvezető-erdőmérnök kolléga ugyan pozitív véleményt alkotott, azonban a fafaj természetvédelmi szempontú negatív megítélését, azt hogy az akácnak semmi keresnivalója védett természeti területen, mert veszélyes invazív fafaj, ezt határozottan nyilvánvalóvá tette. Sajnálatos módon a cikk ezt már nem tartalmazza.”

dr. Vajna Tamásné

Kiskunsági Nemzeti Park igazgató

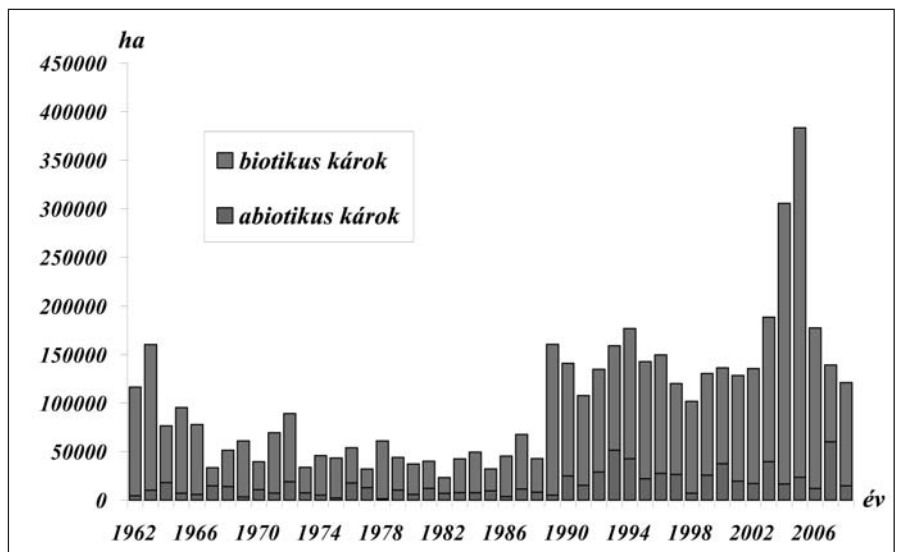
HAZAI ERDŐKÁROK – 2008

A 2008. évi erdőgazdasági károk az előző évhez viszonyítva 13%-kal csökkentek, összesen 121 337 ha kártételt jelentettek a gazdálkodók, melynek 88%-a biotikus (106 388 ha) és 12%-a abiotikus (14 949 ha) volt (1. ábra). Ebben az esztendőben a biotikus károk kb. 1/3-dal növekedtek, ezen belül a rovarkárok, a gombák okozta károk és az egyéb biotikus károk is emelkedtek. Az abiotikus károk a tavalyi kiemelkedő év után a 3/4-ével csökkentek.

A biotikus károsítások közül a rovarok okozta kár 53 466 ha-on (50%), a gombák által okozott fertőzés 15 882 ha-on (15%), az egyéb biotikus kár (ide soroljuk az egyéb károsítókat, a vadkárokat, a növényi károsítókat, valamint a fapuszulásokat) 37 040 ha-on (35%) fordult elő.

Erdővédelmi Prognózist az ERTI Erdővédelmi Osztálya 1962 óta ad ki, a komplex Erdővédelmi Figyelő-Jelzőszolgálati Rendszer adataira támaszkodva. Ebben az évben is megjelenik a kiadvány, amely 136 oldal terjedelemben, 30 színes fényképpel gazdagítva, jelen írásnál jóval részletesebben tárgyalja a 2008-as erdőgazdasági károkat, valamint a 2009-ben várható károsításokat. A kiadványt minden olyan erdőgazdálkodó megkapja, aki törvényi kötelezettségének megfelelően elküldi hozzánk az Erdővédelmi Jelzőlapokat. Lehetőség van arra is, hogy az érdeklődők elektronikus formátumban hozzájuthassanak a kiadványhoz az Erdészeti Tudományos Intézet honlapján (www.erti.hu).

A 2008. évi károsítások összesítését túlnyomó részt idén is az erdőgazdálkodók által küldött Erdővédelmi Jelzőlapok értékelése alapján állítottuk össze, melyeket évente 4 alkalommal minden olyan erdőgazdálkodónak el kell küldeni, aki 200 ha-nál nagyobb erdőterülettel rendelkezik. A jelzőlapon a gazdálkodó megnevezi a károsítót (kórokozót), az érintett területet, a károsítás mértékét (gyenge/közepes/erős), valamint adatot szolgáltat az esetleges védekezés területről és módjáról. 2006-tól már képes útmutató és kódjegyzék is segíti a jelentést adók munkáját. Itt csak azokat a károkat, kártevőket és kórokozókat érintjük, amelyek legalább 500 ha-on léptek fel.

1. ábra. Biotikus és abiotikus erdőkárok 1962. és 2008. között Magyarországon

Ezen túl ismertetünk néhány erdővédelmi érdekességet.

Biotikus károk

Rovarak okozta károk

A rovarok okozta károk nagysága az elmúlt években nagy ingadozást mutatott. Ennek legfőbb oka a gyapjaslepke minden eddigit felülmúló tömegszaporodása, ill. annak összeomlása volt. Az átlagoshoz (55 990 ha) viszonyítva 2008-ban már átlag körüli területen jelentkeztek rovarkárok.

A levéltetvek (*Aphidoidea*) kártételi területe 2008-ban 2619 ha-ra nőtt, melynek csupán 8%-a volt erős. A nyár folyamán meleg, párás időjárás a károsítás területét és mértékét fokozhatja 2009-ben. Hűvös és esős, vagy nagyon száraz tavasz esetén kártételi területe csökkeni fog. A bükklevél-gyapjastetű (*Phyllaphis fagi*) kártétele 2008-ban 1402 ha-on fordult elő, melynek kb. 20%-a volt erős, a többi szinte teljes egészében gyenge fokozatú volt. 2009-ben meleg, párás májusi-júniusi időjárás esetén kártételi területe magas, száraz, alacsony páratartalmú tavaszi időjárás esetén alacsony lesz.

A nagy nyárfacincér (*Saperda carcharias*) kártételi területe az előző évhez képest 20%-kal nőtt, kártétele 1178 ha-on alakult ki. A kis nyárfacincér (*Saperda populnea*) 636 ha-on fordult elő. A nyárlevelészek (*Melasoma* spp.) károsítása több mint 1,5-szeresére, 654 ha-ra nőtt. 2008-ban a tölgyesekben az ország jelentős részén kifejezetten jó

csermakktermés volt (bár a KST és KTT makktermés gyenge volt). Ennek megfelelően a makkormányosok (*Curculio* spp.) és makkmolyok (*Cydia* spp.) által okozott károsítás 9694 ha volt, ebből kb. 30% erős fokozatú volt. A cserebogár pajorok kárait 1204 ha-ról jelezték, a károk 42%-a erős, 34%-a közepes és 24%-a gyenge volt. A májusi cserebogár (*Melolontha melolontha*) VI. törzse, valamint az erdei cserebogár (*Melolontha hippocastani*) imágói 17 604 ha-on fordultak elő, ill. okoztak károkat. Az erdészeti fénycsapdák közül 2008-ban a májusi cserebogarat legnagyobb példányszámban az előző évihez hasonlóan a gyulai csapda fogta (600 db). A bakonybéli és a kishutai csapda fogása is jelentősebb volt (373, ill. 203 db). 2009-ben a *Melolontha melolontha* VII. törzsének gyenge-közepes rajzása várható a Balatontól délre, beleértve a Mecseket is, valamint a Jászságban, Hajdúságon, Nyírségben, de kisebb területeken sokfelé az ország északi felében. A szűk (*Scolytidae*) kártétele az előző évhez hasonló, 1212 ha-on alakultak ki káraik. A szűkfertőzések 31%-a gyenge, 37%-a közepes, 32%-a erős fertőzés volt. 2009-ben hűvös, csapadékos időjárás esetén kártételi területe nem fog növekedni, míg meleg, száraz idő esetén növekedhet a fertőzött területek nagysága.

Az araszólok fajok együttes kártételi területe 2008-ban 3510 ha-ra nőtt. A károk mindössze 1%-a volt közepes vagy erős. Amennyiben 2009 tavasza megfelelően enyhe és száraz lesz, kártétele

* ERTI Erdővédelmi Osztály

Chalara fraxinea által okozott hajtáspusztulás magas kôrisen (fotó: Koltay András)

növekedni fog. Az akác hólyagosmoly (*Parectopa robinella*) kártételi területe 2148 ha-ra nőtt. Az akáclevél aknázómoly (*Phyllonorycter robinella*) kártételét a tavalyinál nagyobb területről, 3203 ha-ról jelezték. Megjelenésükre 2009-ben továbbra is számítani kell az ország számos akácállományában. Az első nemzedék károsítása általában alig feltűnő, a második, ill. harmadik nemzedéké már jelentős. A gyűrűslepke (*Malacosoma neustria*) és az aranyfarú lepke (*Euproctis chrysoorhoea*) gyakran együtt károsít, így kártételüket nehéz különválasztani egymástól. A gyűrűszölvő által okozott kártételi terület kismértékben tovább csökkent, 34 ha-ra, az aranyfarú szölvő károsítási területe viszont 945 ha-ra növekedett. Mindkét faj lepkéit a püspökladányi fénycsapda fogta kiemelkedő példányszámban. Száraz, meleg időjárás esetén kártételük 2009-ben emelkedhet.

2003 és 2006 között a gyapjaslepke (*Lymantria dispar*) eddigi legnagyobb tömegszaporodása alakult ki Magyarországon. A tömegszaporodás 2006-ban, ill. 2007-ben az ország teljes területén összeomlott. 2008-ban csupán 579 ha-on fordult elő. Az elmúlt években a fénycsapdák jól előrejelezték és mutatták a kialakuló, kiteljesedő, majd összeomló gradációt. 2008-ban a csapdák elenyésző számban fogták példányait. A petecsomóval fertőzött terület 448 ha-ra csökkent, amely teljes egészében gyenge fertőzöttség volt. A fénycsapda és petecsomó fertőzöttségi adatok is azt mutatják, hogy 2009-ben is a 2008-ashoz hasonló alacsony kártételi

területre számíthatunk. Egyes területeken, pl. a Szatmár-Beregi-síkságon, a Körösök vidékén, a Maros és a Tisza völgyében és egyéb kisebb területeken lehet kisebb károkról számítani. Néhány évig várhatóan nem okoz nagy gondokat a gyapjaslepke, de amennyiben gyakoribbá válnak a meleg, aszályos évek, feltehetően az átlagos 8-10 évhez képest hamarabb is kialakulhat országos gradációja.

A tölgy búcsújáró lepke (*Thaumetopoea processionea*) kártétele 2008-ban az előző évihez képest közel duplájára, 1513 ha-ra nőtt. 2008-ban az erdészeti fénycsapdák alacsony példányszámban fogták. 2009-ben kártételük feltehetően kisebb mértékű lesz. Kártételére leginkább eddigi megjelenési helyein kell számítani. A tölgyilonca (*Tortrix viridana*) és más sodrómolyok kártételi területe 1394 ha-ra nőtt. 2009-ben kártételük kedvező időjárás esetén hasonló lesz.

Egyéb károsítók

A mezei pocok (*Microtus arvalis*) és egyéb rágcsálók kártétele megduplázódott, 2008-ban 1245 ha-on okoztak károkat a csapadékszegény és enyhe tél miatt.

Vad okozta károk

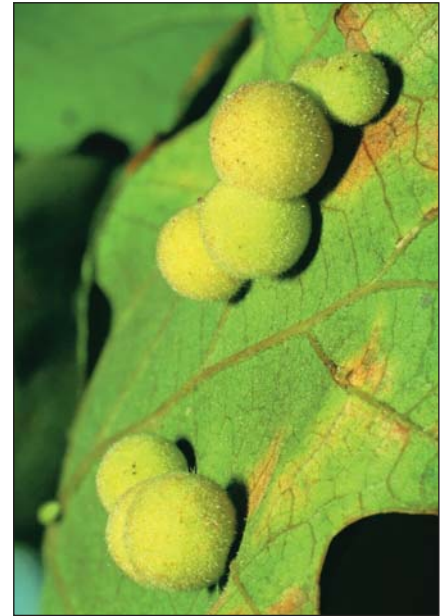
A vad okozta károk magasak, a beérkezett adatok szerint az elmúlt évhez viszonyítva nőttek, a tavalyi 22 618 ha-ról, 29 350 ha-ra. Ezen belül a nyári vadkár és a téli vadkár mértéke is nőtt.

Kórokozó gombák

A gombakórokozók által okozott fer-

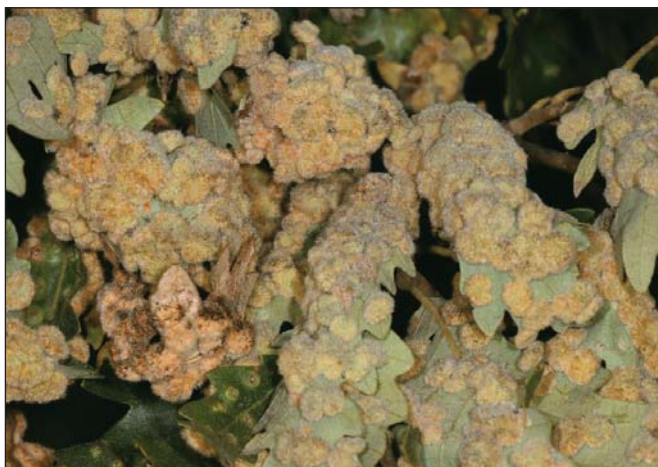
Phomopsis oncostoma ivartalan alakjának piknidiumai fiatal akác törzsön (fotó: Koltay András)

Chilaspis nitida gubacsdarázs őszi egyivaru nemzedékének gubacsai cserlevél fonákján (fotó: Csóka György)

tőzések a tavalyi évhez képest több mint 40%-kal emelkedtek.

A fenyő-hajtáspusztító gombák tüneteit 1424 ha-on észlelték. 2008 tavasza és nyara melegebb volt az átlagosnál, valamint csapadékosabb volt a június és július, ez inkább a *Dothistroma septospora*-nak kedvezett. A hajtáspusztító gombák fertőzése 2009-ben is az időjárás függvényében várható. A száraz, meleg tavasz és nyár a *Sphaeropsis sapinea* fertőzések kialakulását segíti, míg a csapadékos tavasz és nyár a *Dothistroma septospora* és *Sclerophoma pithyophila* kórokozók részére kedvező. A gyökérrontó tapló (*Heterobasidion annosum*) kártételi területe 1280 ha volt, ami az elmúlt évihez képest 30%-kal növekedett. 2009-ben kártételi területe valószínűleg kismértékben növekedni fog. Ennek egyik oka lehet a kórokozó számára kedvező időjárás, ill. a penofilos kezelések elmaradása. 2008-ban a nyár- és fűz-rozsdagombák (*Melampsora* spp.) által fertőzött terület a beérkezett jelzőlapok alapján 1272 ha volt a nyári bőséges csapadéknak köszönhetően, ami az elmúlt évhez képest 30%-os emelkedést jelent. 2009-ben csapadékos július, augusztus esetén a károsított területek nagysága növekedhet. A tölgy lisztharman (*Microsphaera albitoides*) kártételi területe 2008-ban az előző évhez képest több mint 4/5-ével nőtt a kedvező időjárási feltételek miatt, 10 680 ha-ról jelezték fertőzését. Ennek 16%-a gyenge, 52%-a közepes, 32%-a erős volt. 2009-ben, az időjárástól függően,

Dryomyia circinnans gubacsszűnyog erős fertőzése cser levelein (fotó: Csóka György)

hasonló vagy némileg kisebb területű kártételére számíthatunk.

Növényi károsítók

2008-ban a sárga és fehér fagyöngy (*Loranthus europaeus*, *Viscum album*) összesen 3690 ha-on okozott károkat. A két faj terjedésének fő okai közé tartozik a fák szárazság miatti legyengülése. A megtámadott fák hosszú évek során pusztulnak el, a faanyaguk műszakilag használhatatlanná válik, tűzifának sem alkalmasak.

Fapusztulások

A fapusztulással érintett területek nagysága az előző évnek kb. 85%-a, összesen 2751 ha-t érintett a pusztulás.

Abiotikus károk

2008-ban a kedvezőbb időjárásnak köszönhetően összesen 3441 ha-on alakultak ki aszálykárok, ami az előző évnek kb. 1/6-a. A károk 40%-a gyenge (a terület 10%-ig), 27%-a közepes (a terület 11-20%-a között), 33%-a erős (20% felett) volt. A kései fagy okozta károk 2008-ban 2291 ha-t érintettek, ami az előző évi töredéke. A károk 28%-a gyenge (a törzsek 20%-ig), 32%-a közepes (a törzsek 21-40%-a között), 40%-a erős (40% felett) volt. Nyári jégkárt 2008-ban 756 ha-ról jeleztek. Nyári vízkár 568 ha-on alakult ki. Széltörés, szél-döntés 2008-ban 5779 ha-t érintett. Zúzmara-kárt 1300 ha-ról jeleztek.

Erdővédelmi érdekességek

Fomopsziszos akác kéregrák

Phomopsis oncostoma (ivartalan alak)
– *Diaporthe oncostoma* (ivaros alak)

Az utóbbi néhány évben az akácokon egy új kórokozó tömeges megjelenése tapasztalható. A fomopsziszos akác kéregrák elsősorban a fiatal, 1-4 éves állományokban egyik veszélyes gyengültségi

kórokozója. Többnyire apró kéreg-sérüléseken keresztül támad, különösen azokat a fákat képes megfertőzni, amelyek a szárazság, fagy vagy más okból legyengültek. A kórokozó szíjácshalást okoz. A fertőzés kialakulását követően, hosszabb-rövidebb idő után, a szíjács a teljes kéregpalást felületén elhal, és

így a felette lévő rész is elpusztul. Idősebb állományokban is előfordul, bár itt jelentősége az eddigi tapasztalataink szerint kisebb, mint a fiatal erdősítésekben. A jövőben, különösen késői fagyok és jelentősebb szárazság esetén, nagyobb gyakorisággal fordulhat elő az akácültetvényekben. Mivel életmódjáról, fertőzési viszonyairól a kutatások hiányában jelenleg keveset tudunk, megfelelő védekezési eljárásokat sem lehet egyelőre adni. Ugyanakkor javasolható, hogy a szaporítóanyag vásárlásakor különös gondot fordítsanak az anyag átvizsgálására, az esetleges fertőzött részek elkülönítésére, megsemmisítésére. Az ültetés utáni visszavágást végezve figyelemmel kell lenni arra, hogy a fertőzött részekben történt metszéssel a vágóeszköz fertőzötté válhat, így egyik csemetéről a másikra könnyen átírhethető a fertőzés. A már fertőzött fiatal csemeték töre metszése és a levágott anyag megsemmisítése is csökkentheti a további károk kialakulását. Erre vonatkozó kísérleti eredmények még nem állnak rendelkezésre, de az ez irányú vizsgálatokat az ERTI Erdővédelmi Osztályának kutatói már megkezdték.

Cserlevél gubacsszűnyog

(*Dryomyia circinnans*)

Őshonos faj, monofág, csak a cseren fordul elő. Időnként és helyenként látványosan elszaporodik csereseinkben. 2008-ban csereseinkben szinte mindenütt tömegesen találkozhattunk vele. Különösen erős fertőzését a Dél-Dunántúlról több erdészet is jelezte. 5-7 mm átmérőjű, 1-3 mm vastag, korongszerű, általában csoportos, sűrű szőrrel fedett, piszkosfehér gubacs a levél fonákján. A levél felszínén 1-1,5 mm átmérőjű kör alakú nyílások, melyeket kiemelkedő, krá-

terszerű perem vesz körül. A sárgás színű lárva a gubacsban telel, és itt is bábozódik. Évente egy nemzedéke van. Erős fertőzése az aktív asszimiláló felületet jelentősen csökkentheti. Több éven keresztül tartó tömeges fellépése esetén a fák éves növedéke is csökkenhet.

Chilaspis nitida

Az előző fajhoz hasonlóan őshonos, monofág, szintén csak a cseren fordul elő. 2008-ban az ország több területén, pl. a Dunántúli-középhegységben, és a Börzsönyben is tömegszaporodása jelentkezett. Két nemzedékes. A tavaszi kétivarú nemzedék vattaszerű, 10-30 mm nagyságú, többnyire gömbölyű, vörös színű, fényes, enyves felületű gubacsban fejlődik. A darazsak május végén repülnek ki, azután a gubacs megbarnul, megszárad és széthullik. Az egyivarú nemzedék a levélfonákon képez csoportos, 4-6 mm nagyságú, világoszöld, gömbölyű, egykamrás gubacsokat. Ezek szeptember, október folyamán hullanak le.

Magas kőrís hajtáspusztulás

(*Chalara fraxinea*)

2005 tavaszán az ország több pontján jelentkezett egy korábban nem ismert, magas kőrís fiatal egyedein hajtáspusztulással járó betegség. Tipikus tünetei a fiatal hajtások hervadása, majd elszáradása. Az 1-2 éves vesszőkön barna színű kéregelhalások. Az elhalt rész alatt a fiatal kőrísek csokrosan kihajtanak. Tünetei hasonlóak a fagykár okozta tünetekhez. Hasonló jellegű pusztulást az utóbbi években egyébként Európa több országában (elsősorban Észak-Európa – Svédország, Dánia, Finnország) is észleltek. Érdekességként megjegyezhető, hogy magát a gombafajt csupán két évvel ezelőtt, Lengyelországban írták le tudományra új fajként. Nem sokkal ezután Németországban, Litvániában és Ausztriában is kimutatták. Magyarországi első publikálása Szabó Ilona (NYME) nevéhez kötődik, de vele egyidejűleg az ERTI Erdővédelmi Osztály is gyűjti az adatokat a faj elterjedéséről. Életmódjára vonatkozóan egyelőre semmiféle érdemi ismerettel nem rendelkezünk, tekintve, hogy a faj-

Német fordítás, üzleti tárgyalások tolmácsolása, levelezések, külföldi gépbeszerzések lebonyolítása, műszaki szövegek, honlapok, cégdokumentációk fordítása nagy gyakoriattal rendelkező fiatalalembertől. Állás is érdekel.

06 30 430 1033

tamastorok@freemail.hu

A mézgas éger

A mézgas éger (*Alnus glutinosa*) tudományos nemzetségneve (<al-nus>) a régi rómaiak köznyelvében már ezt a fajt fedte, amely a kelta *al* = -nál, nél és a *lan* = part szóösszetételből származhat. Azaz azt a fát jelölték az *allan* szóval, amely vizek partjainál nő. A latin eredetű fajnév (<glutinosa>) mézgást, enyvest jelent. Ez utóbbi e faj fiatal hajtásainak, rügyeinek ragadosságára utal. Innen származik a magyar mézgas éger, enyves éger megnevezés is, míg a berekfa egykori neve az élőhelyére (berek = vizenyős terület) vonatkozik.

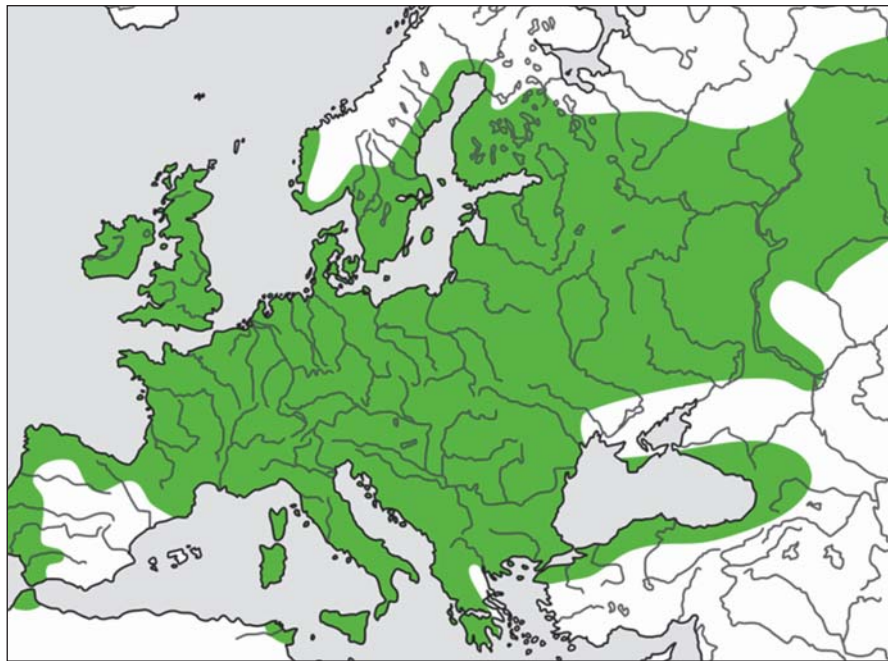
Érdekesség, hogy LINNÉ még a nyír nemzetségbe sorolta, s először, 1753-ban *Betula alnus* var. *glutinosa* névre keresztelte, később, 1759-ben adta neki a *Betula glutinosa* nevet. A ma is érvényes tudományos név GÄRTNERTŐL származik 1791-ből.

Alaktana

A fa habitusa nagyon jellemző, s ez alapján már messziről is felismerhető. Sudarlós, egyenes törzse végigfut a korona csúcsáig, oldalágai vékonyak, többé-kevésbé vízszintesen elállnak, s felfelé haladva egyre rövidebbek lesznek. Emiatt koronája piramis alakú, s nagy fényigénye miatt állományban a törzs felső részére tolódott. Megjelenése hasonlít a lucfenyőéire, emiatt a Délvidéken a „völgyek lucfenyőének” is nevezik, egyben utalva egyik jellemző élőhelyére is. Ezt a jellemző architekturális felépítését az ortotróp elágazási rendszerének köszönheti (miként a lucfenyő is). Nagyon jellemző rá az ún. szilleptikus hajtásképzés, azaz az éves (hosszú)hajtásokon még ugyanabban a vegetációs időszakban – szokatlan módon – kisebb oldalhajtások képződnek, amelyek a fiatal egyedeknél ismételtelen elágazhatnak. Ezáltal a korona besűrűsödik, s a levelek a fényt jobban tudják hasznosítani.

Égeróriásokról alig van adat, Németországban állítólag 1 m törzsátmérőt meghaladó példányok is élnek, nálunk azonban a legnagyobbak is jóval elmaradnak tőlük.

A mézgas éger egyik jellemző alaki sajátossága, hogy hajtásán a levélripacsokon 3 egyforma edénynyaláb-végző-

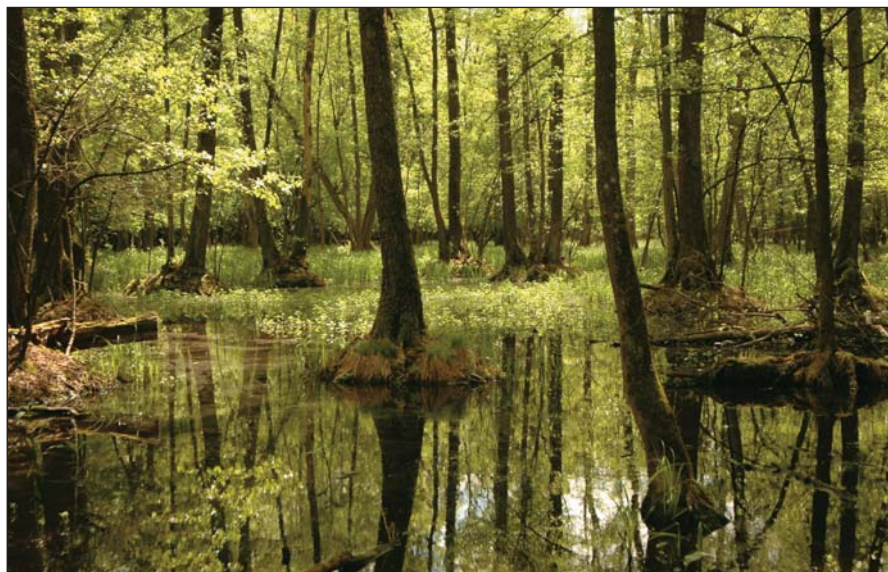

1. ábra – A mézgas éger európai elterjedési területe (Forrás: Atlas Florae Europaeae, 1976)

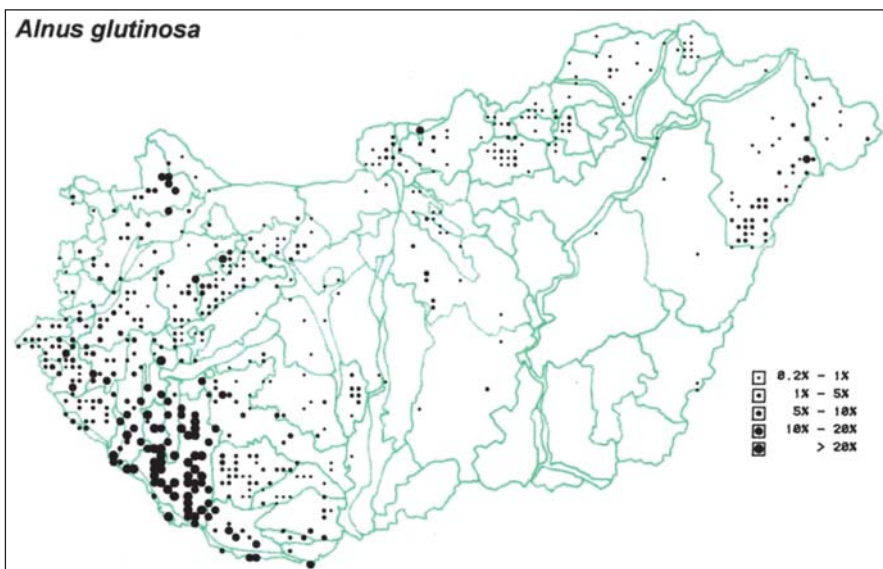
dést láthatunk, míg a hazánkban is élő rokonainál (hamvas éger, havasi éger) egy középső nagyot és két nem feltűnő szélsőt. Kérge feketésszürke színű, a német nyelvben ezért fekete égernek (Schwarz-Erle) nevezik. Lombja ősszel nem színesedik be, a szikkadt levelek zölden hullanak le. E jelenségben a szimbiota nitrogéngyűjtő baktérium-partnernek is szerepet tulajdoníthatunk.

Egylaki faj, azaz egyetlen egyeden belül, de elkülönült virágzatokban található a hímnemű és a nőnemű virágai. A porzós virágzatokat barkáknak nevezzük, ezek 3-5-ösével a hajtás vége felé találhatók, vi-

rágzaskor megnyúlnak, 8-10 cm hosszúak. A termős virágok apró, fél cm hosszú füzérekbe tömörülnek, ezek 2-4-esével a porzós virágzatokon túl, a hajtás végén állnak. Különlegessége e fajnak, hogy mindkét ivarú virágzata már ősze kialakul, így azok szabadon telelnek át. A hármásával egymás mellett álló hímvirágokat egy nagyobb barkapikkely védi, a virágok virágtakarója 4-tagú lepel, belül 4 porzóval. A barkapikkelyek a tél folyamán szélükkel szorosan egymáshoz simulnak, az elfagyástól így védve a virágokat. Virágzaskor a barka jelentősen megnyúlik, a pollenszórás 2-4 napig tart, de a pollen mintegy

* NyME Növénytani és Term.véd. Intézete

2. ábra – A mézgás éger magyarországi előfordulási mintázata (Forrás: Bartha – Mátyás, 1995)

Elterjedése

Európai elterjedésű fafaj, areájának északi határa Skandináviában 65° 30'-ig megy fel, Oroszországban a Ladoga- és Onyega-tavak vidékéig ér. Ezekre a területeken a havi középhőmérséklet fél éven át 0 °C alatt marad. Az elterjedési terület keleti határa az Ural-hegységnél fut, délen Kis-Ázsiában és az afrikai Atlasz-hegységben is megtalálható (mint ahogy a hasonlóan jó vízellátású termőhelyeken élő fehér fűz, fehér nyár, fekete nyár is eljut ide) (1. ábra). A sík vidékeken, dombvidékeken, középhegységekben egyaránt megtaláljuk, a magashegységek patakjai mentén viszont testvérfaja, a hamvas éger (*Alnus incana*) váltja fel, szép példáját szolgáltatva az ún. vertikális vikarizmusnak (függőleges helyettesítésnek). A Pireneusokban 1200 m, az Alpokban 1800 m, a Kárpát-

négy héten át életképes marad. Termése apró makkocská, amelynek kétoldali, ún. bőrszegélyt találunk, s ez levegővel telt. Ez repítőkészülékül szolgál, ugyanis a tél folyamán termései a szél szárnyán, olykor a víz felszínén terjednek tova. Termése vízbe hullva akár egy évig is megőrzi csíráképességét. A termős virágzat tengelye és a virágokat védő murvapikkelyek az ősz végére teljesen elfásodnak, így az égerekre jellemző terméságazat, az ún. „áltoboz” alakul ki. Ezek a zárvatermőknél szokatlan, magas csersavtartalmú „áltobozok” kinyílt állapotban még hosszabb ideig fennmaradhatnak a fán, ezzel különös külsőt kölcsönöznek e fajnak.

Az égerlápokban sajátos képződmény az úgynevezett lábas éger, amely egyben speciális mikroélelőhelyet is jelent. A lábas éger kialakulása három úton történhet, de egy-egy területen általában mindhárom módon kialakult lábas éger megtalálható. Az első lehetőség ennek a különleges képződménynek a kialakulására az, amikor a mézgás éger termése a hasonló termőhelyeken élő zombéksás-fajok csomóira hull, amelyeken azok kicsíráznak. A kis fácskák gyökereikkel körbefonják a zombékokat, amelyek később a gyökerek közül kirohadnak, s így jönnek létre az idősebb mézgás égereknél a sajátos tartólábak. A lábas éger kialakulására a második lehetőség a termőhellyel van kapcsolatban. A tőzeges talajok levegőre kerülve kotosodnak, összeesnek, s a mézgás éger gyökérje, gyökérzete alatt megsüllyednek, így a gyökérzet felső része szabadra kerül, s ismét csak tartólábak alakulnak ki. A kialakulás harmadik útja az erdőhasználattal kapcsolatos. A mézgás éger általában tuskósarjakról újítja fel, többszöri kivá-

gás és sarjztatás után a gyökérfők megvastagodnak, buckóyszerűvé válnak, „lábasodnak”. A lábas égerek lábai – a vízből kiemelkedően – sajátos életteret nyújtanak sok állat-, növény- és gombafajnak, amelyek a víz közelségét igénylik. Érdekesképpén megemlíthető, hogy nemcsak a mézgás éger, hanem a hasonló termőhelyeken is élő magyar kőrís szintén képes a lábasodásra.

Gyökerén az akár alma nagyságot is elérő gyökérgümőkben nitrogéngyűjtő baktériummal (*Frankia alni*) él szimbiózisban. E baktériumok képesek arra, hogy a levegő molekuláris nitrogénjét (N₂) megkössék, s annak egy részét a szimbióta partner, a mézgás éger számára átadják. Cserébe a baktériumok kész asszimilátákhoz jutnak. Az ily módon megkötött nitrogén mennyisége hektáronként a 70 kg-ot is elérheti, a biomasszában fixált nitrogénnek pedig mintegy 70 %-át adja. A túlzott nitrogénellátásnak tudható be, hogy a mézgás éger még a nyár végén, ősz elején is aktívan fotoszintetizál, így a levelei „nem érnek rá beszínesedni”, azok zölden vagy a fagyok hatására megfeketedve hullanak le.

Nem hosszú életű fafaj, legfeljebb 100-120 évig él, s ez a tulajdonsága is pionír jellegét erősíti. A gyakori tuskósarjak esetében az életkor jóval ez alatt maradhat.

1. táblázat – Vertikális megjelenés a Kárpát-medencében

	Vertikális megjelenés	
	átlaga	felső határa
	m (tszf.m.)	
Északnyugati-Kárpátok	590	688
Közép-Kárpátok	780	1290
Északkeleti-Kárpátok	690	1020
Keleti-Kárpátok	850	1120
Déli-Kárpátok	810	1250
Délmagyarországi-hegyvidék	530	810
Bihar-hegység	590	950
Magyar-középhegység	720	873
Szigethegyek	-	600
Magyar Alpok	-	518
Horvát Alpok	650	746
Átlag	730	

tokban 1300 m tszf. magasságra kapaszkodik fel.

Természetes elterjedési területén kívül gyakrabban ültetik az Amerikai Egyesült Államokban és Dél-Afrikában is.

Előfordulása

Kárpát-medencei vertikális megjelenése FEKETE LAJOS és BLATTNY TIBOR 1913-ban megjelent művéből (Az erdészeti jelentőségű fák és cserjék elterjedése a Magyar Állam területén) olvasható ki (1. táblázat).

Legmagasabbra a Magas-Tátrában, Gerlachfalvánál a Pod Limbu alatt kapaszkodik fel (1290 m).

A mai Magyarország területén leggyakoribb előfordulása Belső-Somogyban rajzolódik ki („Somogy nyárfája”), sajnálatos módon alföldjeinken, különösen a Nagyalföldön erősen megritkult. Mai előfordulási mintázatát a 2. ábra mutatja.

Élőhelye

Pionír jellegű fafaj, könnyen tud meghódítani új, számára alkalmas területeket. Ebben segíti rendszeres, nagy mennyiségű éves terméshozása, apró, repítőképes, szélterjesztett termése, fiatalkori gyors növekedése. Erősen fényigényes, alsó, saját maga által árnyalt leve-

leinek jó részét már nyáron lehullathatja, a levéltömeg akár felétől is megszabadulhat ily módon. (E jelenség miatt sokan betegséget gyanítanak, ami nem helytálló feltételezés.) Nagy vízigény jellemzi, nagyon sokat párologtat, a mozgó- és pangóvizet egyaránt elviseli. Ennek megfelelően megtaláljuk a patakok mentén, ahol ún. patak menti ligeterdők, égerligeteket alkot, s jellemző a lapterületeinkre is, ahol az égerlápok meghatározó, állományalkotó fafaja.

Változatossága

Az *Alnus* nemzetségnek mintegy 20 faja ismert, amelyek java részben az északi féltekén élnek, de bizonyos képviselők

Dél-Amerikába is eljutottak. Európa 4 égerfajjal büszkélkedhet, a mézgas égeren és a már említett hamvas égeren (*A. incana*), havasi vagy zöld égeren (*A. viridis*) túl az Appennini-félsziget déli felében él még a szívlevelű vagy más néven nápolyi éger (*A. cordata*).

A mézgas éger kisebb fokú változatosságot mutat fel, alfajokat csupán Kis-Ázsiában különítettek el, az elterjedési terület többi részén főleg a levelek alakja, csúcsa, a levélnyel hossza alapján különböztettek meg változatokat, formákat. Két természetes úton keletkezett hibridje ismert, a hamvas égerrel létrejövő és hazánkban is ritkán fellelhető *A. x hybrida*, valamint a szívlevelű égerrel képzett *A. x elliptica*.

Kevés kultúrváltozata van, amelyeket hazánkban nem nagyon ültetnek. Megemlíthető a jegenyetermetű cv. *Pyramidalis*, a szabdalt levelű cv. *Incisa*, ill. cv. *Laciniata*, a fehérholtos levelű cv. *Maculata* és a tavasszal aransárga levelű cv. *Aurea*.

A mézgas éger a pannon táj meghatározó eleme, térfoglalása azonban a vizes élőhelyeink átalakításával (lecsapolások, vízfolyás-rendezések) lényegesen csökkent, s ez a folyamat sajnos ma sem állt meg.

Keresztelő a Szalajka-völgyben

Szokatlan névadó ünnepség volt az Egererdő Zrt. Szilvásváradai Erdészeti múzeumánál. A múzeumnak „nevet adó” kiváló kollégánk „időarányos” egészségnek örvendő csodálhatta meg a múzeum főbejáratánál elhelyezett új táblán a nevét.

A múzeum születésében, létrehozásában jelentős szerepet vállaló korábbi igazgatónk, *dr. Kovács Jenő* mellett a gazdaság korábbi és jelenlegi vezérigazgatója, valamint helyi vezetők, kártársak és a média tisztelte meg e jeles napot. Ali bácsi teljes családi körben, valószínű a csípős hideg miatt kicsit párrás szemmel meghatottan nézte a tisztelőre megjelenteket.

Grédics Szilárd erdészettervezető köz-

esőbeállók, padok, tűzrakó helyek tervét, s részt vett a kivitelezés irányításában. 1980-ban műemlékké nyilvánították a Király-féle házat, a múzeum mai épületét, s feladatuk kapta az erdészeti múzeum anyagának összeállítását. Kapcsolatokat épített ki levéltárakkal, társ múzeumokkal, s nagy lelkesedéssel gyűjtötte kollégáktól is a még fellelhető, bemutatásra érdemes szakmai anyagot. Kitaró kutatómunkájának köszönhetően tudunk ma az érdeklődők számára, több mint 800 db tárgyat, s 2300 db szakmai könyvet bemutatni. Végezetül felolvasott egy cikket a megyei lapból, amely megemlékezett az 1985-ös OEE Vándorgyűlésről, s az Erdészeti múzeum átadásáról.

vetlen szavakkal, saját személyes emlékeivel is kiegészítve méltatta a szenvedélyes gyűjtő, muzeológus mozgalmas életútját az egyetem befejezésétől, 1947-től, 2005-ös végleges nyugdíjazásáig. 1952-től dolgozott az erdőgazdaságnál, főként erdőművelés volt a szakterülete. Korán, már a hetvenes években foglalkozott a környezetvédelemmel, az idegenforgalom szervezésével. Elkészítette a Szalajka-völgy környezetvédelmi tervét, a bükk-páncsót melletti

Pallagi László vezérigazgató ígéretet tett, hogy az Egererdő Zrt. ebben a nehéz gazdasági helyzetben is biztosítja a múzeum működéséhez szükséges anyagokat annak ellenére, hogy a közjóléti támogatások elapadtak. Családja körében eltöltendő boldog éveket és jó egészséget kívánt Aladár bácsinak, majd *dr. Kovács Jenővel* közösen leleplezték az Egererdő Zrt. zászlajával letakart táblát.

Az ünnepelt ezután megköszönte a méltató szavakat, s felajánlotta a saját személyes szakmai gyűjteményét a múzeum számára.

Jólesett a kissé szeles, hideg levegőről bemenni a múzeumba, ahol tovább folyt az emlékek felelevenítése. Ebben korábbi vezérigazgatónk, s az Egyesület általános alelnöke *Schmotzer András* és *dr. Jung László* vezérigazgató-helyettes jeleskedett.

A mai napon nem csak megőrzendő emlékekkel és élményekkel gyarapodtunk. *Pápai Gábor* lapunk főszerkesztője egy értékes könyvvel ajándékozta meg a múzeumot, s ezzel mintegy felhívta a figyelmünket arra, hogy ezt a munkát folytatni kell. Az erdővel való gazdálkodás fontosságára, benne a környezetvédelem problémáira, az erdészeti kultúránk bemutatására kiválóan alkalmasak az ilyen múzeumok.

Doros István
múzeumvezető
Fotó: **Pápai G.**

Budapesti HM-csoport Lovasberényben

Az ülésen a csoport tagságának több, mint a fele, valamint tíz meghívott vendég vett részt.

Az ülés kezdetén *Keresztes György*, a csoport elnöke üdvözölte a megjelenteket, különösen az Egyesület elnökségét képviselő *Kertész József* régióképviselet, az előadókat, valamint a somogyi és vértesi kollégákat.

Első napirendi pontként *Palatitz Ferenc* küldött számolt be az ez évi Vándorgyűlésen történekről. A beszámoló aktualitását az jelentette, hogy (már nyugdíjas) munkatársunk, *Józsa László* ezen a Vándorgyűlésen vehette át az egyik legmagasabb szakmai kitüntetést, a Kaán Károly-díjat, amelyet eddig csak egy alkalommal kapott csoportunk tagja. A beszámolót *Keresztes György* a helyszínen készítette, valamint az Egyesület honlapjáról származó felvételekkel színesítette.

Ezt követően *Sóder Márton*, a KVVV főosztályvezetője tartott nagyon érdekes előadást „Magyarország erdeinek természetessége, a természetközeli erdőgazdálkodás célja és lehetőségei” címmel.

A következő napirendi pont *Csépányi Péter* „Az ökonómiai és az ökológiai szempontok ötvözése a Pro Silva alapelven nyugvó erdőgazdálkodásban” című előadása volt, amelyet sok kérdés követett a hallgatóság részéről.

A következő programpontként *Simon Sándor* és *Báthori Péter* számolt be (sok fényképpel kísérve) a 2008 júniusában Bajorországban és Thuringiában tartott – a szálaló erdőgazdálkodás tanulmányozására szervezett – szakmai tanulmányútról, amelyen a csoport (illetve a HM Budapesti Erdőgazdaság Zrt.) nyolc szakembere vett részt.

Egy gyors ebéd után *Keresztes György* javaslatára a tagság (egyöntetű támoga-

tással) elfogadta, hogy – amennyiben ez nem áll ellentétben az Egyesület Alapszabályával, vagy valamely más szabállyal – bevezeti a „tisztelőbeli csoporttagság” fogalmát, amellyel a csoport érdekében tett (nem csoporttag általi) kimagasló tevékenységet ismeri el. A tisztelőbeli tag jogai abban térnek el az OEE-tagsággal járó jogoktól, hogy számára a csoport minden rendezvényére, programjára automatikus meghívás jár. A csoport megszavazta (100%-os „igen”-nel) első tisztelőbeli tagnak *dr. Koltay András*.

Az ezután következő terepi program során a résztvevők a Lovasberényi Erdészet szálaló gazdálkodásra átváltott erdőészleteit nézték meg, amelyekben a kivágandó fák kijelölését részben (még korábban) *Bodonczi László* (Pro Silva), rész-

ben *Siffer Sándor* (MgSzH) segítségével végezték. A területen a várt vita helyett gyakorlatilag a *Takács László* által vezetett gyakorlati erdőműveléstan óra alakult ki, a kérdések majdnem sötétedésig a területen tartották a résztvevőket.

A beszélgetés a sötétedést követően az Erdészet irodájában folytatódott (néhány pohár nyelvoldó segítségével).

Keresztes György

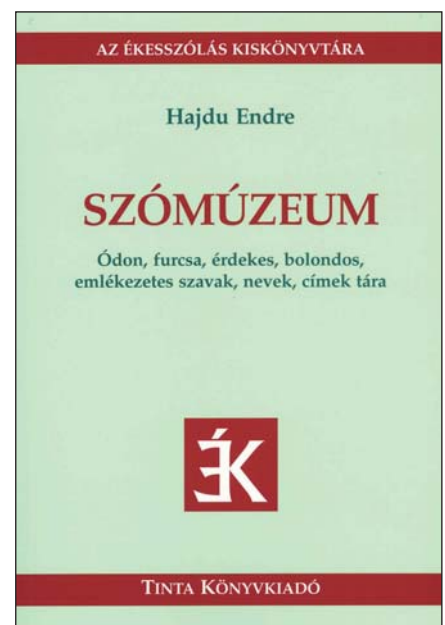
Honlapjaink:
www.oee.hu
www.erdeszetiilapok.hu
www.forestpress.hu
www.allamerdo.hu
www.erdo.hu

Ismét feltöltötte dr. Hajdu Endre ny. docens tollát a Tinta Könyvkiadó. A második, javított, bővített kiadás is desszertet jelent az irodalmi csemegére éhes olvasóknak. „Ha egyszer megízleltük a szavak ízet, elménk nem tud többé lemondani róla. Gondolatokat szűröcsölünk belőle (J. Joubert)” – idézi az erdőmérnök, szerző.

„A nyelv, és ezen belül a szókincs mindig változik. A régi szavak kihalnak, ezzel párhuzamosan új szavak keletkeznek. Az újak legtöbbje széles körben elterjed. Van azonban a szavaknak egy izgalmas, kisebb csoportja, amelynek tagjai, igaz, megszülettek, de nem honosodtak meg nyelvünkben. A Szómúzeum szótárszerű elrendezésben közel kettőezer ilyen rövid életű nyelvi elemet tartalmaz.”

Vegye hát a kiadványt mindaz, aki szereti a könyvet, és olvassa is azt, és néha, néha elgondolkozik versről, irodalomról.

Kapható a könyvesboltokban (990 Ft)

Lendületben az „Őrállók az Alpokalján”

A Vas megyei Rendőr-főkapitányság és konzorciumi partnerei 3 millió forint pályázati pénzt nyertek az „Őrállók az Alpokalján” című projekt lebonyolítására. A projekt célja, hogy a megye természeti szépségei, az Alpokalja klímája, flórája és faunája miatt kiemelt turisztikai célpontokon, településeken, erdei pihenőhelyeken, természetvédelmi területeken a közrendet fenntartsák, az együttműködő szervezetek (a Rendőrség, az Őrségi Nemzeti Park, a Szombathelyi Erdészeti Zrt., az Írottó Natúr-parkért Egyesület és a Polgárőrség) tevékenységét összehangolják. A konzorciumi partnerek célja, hogy a pályázati fedezet segítségével, a már eddig is meglévő kapcsolataikat még szorosabbra fűzzék, valamint szakmai tapasztalatcsere segítségével növeljék a résztvevők ismereteit.

A partnerek közös ellenőrzést hajtottak végre mind az Őrség, mind a Kőszegi-hegység területén lévő erdőkben. A terepi bejárás során csak az egyik fő cél volt az esetleges fatolvajok kézre kerítése, ugyanúgy figyeltek a tiltott helyen kerékpározók és quadozók felderítésére, valamint a természeti értékek és mesterséges létesítmények esetleges károsítására. Az első közös bejárás tapasztalatai nagyon pozitívak, így a projekt befejezése után is remélhetőleg sikerül fenntartani ezt a kialakulóban lévő, első látásra jól működő rendszert.

A programban résztvevő szervezetek tagjai a Szombathelyi Erdészeti Zrt. konferenciatermében első alkalommal gyűltek össze, hogy az egyes szakterületek jeles képviselői a hallgatósággal megosszák a speciális ismereteket. E tanfolyam első előadásait követően még két alkalommal fognak összegyűlni a szakemberek, hogy a különböző területek képviselői elmélyíthessék tudásukat, és

eredményesen vehessék fel a harcot a bűnözés ellen.

A több, mint 80 résztvevőt *Kronekker József*, a házigazda Szombathelyi Erdészeti Zrt. vezérigazgatója köszöntötte, majd átadta a szót *dr. Takács Tibor* főkapitány-helyettesnek, aki kiemelte, hogy a projekt számos résztvevőjével már régóta jó kapcsolatot ápolnak. *Márkus Ferenc*, az Őrségi Nemzeti Park igazgatója örömet fejezte ki a projekt kapcsán kialakult együttműködésnek.

A nyitóelőadást *Nagy Imre*, a Vas megyei MgSzH Erdészeti Igazgatóságának igazgatója tartotta, bemutatva az erdőgazdálkodás törvényi hátterét és a hamarosan bekövetkező változásokat.

Őt követte *Lakatos Tibor* rendőr alezredes, aki a hivatalos személyek törvény

általi lehetőségeit, jogait és jogosítványait ismertette az egybegyűttekkel, ha a mindennapok során ellenőrzésre kerülne a sor, mindenki tisztában legyen vele mire terjed ki a lehetősége.

A következőkben *dr. Garda Zsolt* rendőr őrnagy a projekt koordinátora mutatta be a Schengeni folyamat történetét és a megváltozott rendvédelmi feladatokat.

A következő előadásban *Horváth Csaba*, a Természetvédelmi Őrszolgálat vezetője mutatta be a szolgálat munkásságát, majd *Molnár Sándor*, a Polgárőrség képviselőjében tartott rövid előadást a szervezet szerepéről, és történetéről.

A jelenlévők sok hasznos információnak jutottak birtokába. Várjuk a folytatást!

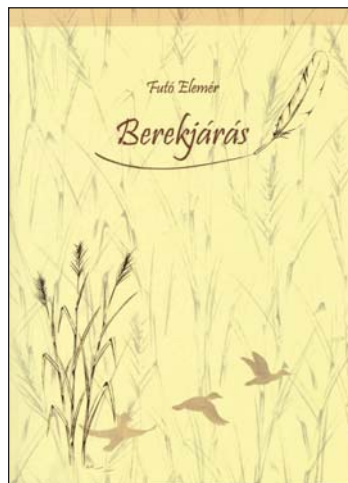
Németh János

Berekjárás

Úgy gondolom, nem sokat tévedek, ha feltételezem valamennyi erdészről, hogy a természetszeretettel, mely esetünkben egyenlő az erdőszeretettel, döntő volt pályaválasztása során. Különösen azoknál a kollégáknál, akik vidéken élték meg gyermekkorukat, és gyűjtögettek hajdani erdőjárásukkor növényhez, bogárhoz, kígyóhoz és egyéb, komolyabb gerinces erdőlakóhoz fűződő emlékeiket. *Futó Elemér* a Kis-Balaton szélén található Vörs községben élte meg gyermekkorát. Így lett a berekben csatangolóból erdésztechnikus, majd természetvédelmi

őr. Ahogy *Rakonczay Zoltán* a könyv előszavában írja: „Az a kor, amelyet a szerző bemutat – részben szerencsére, bizonyos szempontból azonban sajnálatosan – örökre a múlté.” Ám ebből az eltűnt múltból villant fel életképeket, háromtucatnyi történetet tanulságul a ma emberének. A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság által kiadott könyv *Futó Elemér* életútjából csupán részleteket villant fel, melyeket a Gyökerek és lombok készülő hetedik kötetében vallomásával tesz teljessé. S mint ilyenkor írn szokás, megnyugtató kikapcsolódásként ajánlom mindazoknak, akiket rohanó világunkban – kényszerből vagy önként – a pénzszerezés vezérel.

Pápai Gábor

Levél a földművelésügyi miniszterhez

A MEGOSZ a folyamatban lévő és megindítani tervezett vidékfejlesztési erdészeti jogcímekek kapcsolatban az alábbi levéllel fordult Gróf József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszterhez. Levelünkre, amelyben igyekeztünk összefoglalni a témakörben felhalmozódott problémákat, kérve azok orvoslását, lapzártáig még nem érkezett válasz.

„Tisztelt Miniszter Úr!

A magánerdő-tulajdonosoktól és gazdálkodóktól a tárgyhoz kapcsolódóan beérkező nagyszámú bejelentések és panaszok készítettek minket levelünk megírására.

Egyrészt nagy gondot okoz az **ÚMVP új erdészeti jogcímei megnyitásának késlekedése**. Ezért kérni szeretnénk – a *dr. Forgács Barnabás* szakállamtitkár úrral tavaly júniusban megbeszéltek szerint – az alábbi jogcímekek késlekedés nélküli megnyitását.

I. tengely (27. cikk) „**Az erdő gazdasági értékének növelése**” jogcímen belül „**Az erdőnevelési beavatkozások**” alcím, mivel a korábbi erdőfenntartási járulékrendszer megszűnésével a magánerdők megkövetelt műszaki állapotát másként biztosítani nem tudjuk.

II. tengely (49. cikk) A „**Nem termelő beruházások**” jogcímen belül mind a közjóléti beruházások, mind a szerkezet átalakító erdőfelújítások első kivételének támogatása szintén nem tűr halasztást.

A gazdasági válság és a fapiac összeomlása egyaránt megköveteli, hogy forráshoz juttassuk a magánerdő-tulajdonosokat, amelynek a tárca által is deklarált legjárhatóbb útja az uniós jogcímekek megnyitásának és a támogatások kifizetésének a felgyorsítása.

A problémák második nagy csoportja a **folyamatban lévő erdészeti jogcímekek adminisztrációját** érinti, neve-

zetesen azt, hogy a kérelmek elbírálása és a kifizetések is folyamatos és megmagyarázhatatlanul nagy késésben vannak.

Ezekből szeretnénk kiemelni néhányat:

1. Mezőgazdasági területek első erdősitése

A mai napig sem történt meg maradéktalanul a 2007-ben vagy azt megelőzően telepített területek után járó 2008. évi jövedelempótló támogatások kifizetése, az olyan területeken sem, ahol még nem volt ellenőrzés, továbbá a 2008. évi ellenőrzés alá nem került erdőtelepítésekre vonatkozóan sem történt meg maradéktalanul az első kivétel és a jövedelempótló támogatások kifizetése. Az ellenőrzésekről szóló határozatok és jegyzőkönyvek rendkívüli késéssel és csak részben érkeztek meg, az ezen területeken az ellenőrzések eredménye alapján járó támogatás kifizetése nem történt meg, a megfellebbezett határozatokra éves csúszást meghaladóan, vagy egyáltalán nem érkeznek válaszok. Továbbá a megkapott támogatásokból nem derül ki egyértelműen, hogy azok mely területekre, milyen támogatásokra vonatkoznak, beazonosításuk sokszor lehetetlen.

Nem véletlen, hogy a kezdeti lendület után (közel 20 ezer ha/év erdőtelepítési ütem) az érdeklődés a törtrészére esett vissza. Az eredmény az erdőtelepítési kedv látványos visszaesésén kívül munkahelyek százainak megszűnése, az erdészeti szaporítóanyag-termesztés összeomlása, a szakma és az erdőtulajdonosok vidékfejlesztésbe vetett bizalmának megrendülése.

2. Erdészeti potenciál helyreállítása

Az elmúlt év elején pályázatot benyújtók egy része még a határozatot sem kapta meg, a kifizetésekkel kap-

csolatban pedig senkitől semmilyen konkrét időpontot, dátumot nem sikerült kapnunk. Fontos megemlíteni, hogy itt az erdőben a 2007. évben bekövetkezett abiotikus károk enyhítéséről van szó, miközben már 2009-et írunk!

3. Erdészeti szaktanácsadás

A MEGOSZ támogatásával megalakult három TSZK által 2007-ben megkötött szaktanácsai szerződések támogatási kérelmeit nagy késéssel bírálták el. E miatt jelentős számú (mintegy 150 db) szerződést módosítani kellett nagy időráfordítással és költséggel (munkaidő, üzemanyagköltség, postaköltség stb.) A kifizetési határozatokat 2008 első felében végén hozták meg, így a kifizetésekre is jelentős késedelemmel került sor. A MEGOSZ Budapest TSZK-nál például a 2007-ben megkötött szerződések egyharmada még a mai napig sem került kifizetésre. Ezért olyan mértékű a gazdálkodóknál a bizalomvesztés, hogy nem hajlandók új szerződés megkötésére, új tagokat nem lehet becsatlakoztatni, határozottan visszautasítják a megkeresést. A 2007. év utolsó 4 hónapjában háromszor annyi szerződést kötöttünk, mint 2008-ban egész évben!

Általánosságban elmondható, hogy a kifizető ügynökséggel az ügyfelek alig képesek felvenni a kapcsolatot, kérdéseikre érdemi választ nem kapnak, teljes a dezinformáltság és a bizonytalanság az ügyintézés körül.

Tisztelt Miniszter Úr!

A leírtak alapján kérjük szíves intézkedését annak érdekében, hogy a fenti új jogcímekek megindítására és a meglévő adminisztrációs hátralékának megoldására vonatkozóan még ebben a hónapban konkrét határidőket állapítsanak meg, az azok betartásáért felelősök megnevezésével, hogy arról tagságunkat tájékoztatni tudjuk és ezzel elejét

vegyük annak, hogy az ügyben ellenőrizhetetlen folyamatok induljanak meg a perközösségek alakításától és perek százainak megindításától kezdve, egészen a demonstrációig.

Szeretnénk elmondani, hogy levelelünk megírására az készített, hogy a kialakult helyzetben nem látunk más lehetőséget a magánerdő-tulajdonosok és gazdálkodók érdekeinek hatékony képviselőre, azon emberek és családjaik képviselőre, akik a vidékfejlesztés erdészeti jogcímeiben nehéz helyzetük megoldását látták és eddig keserűen csalódniuk kellett.

Válaszát várva, tisztelettel:

Budapest, 2009. február 05.

*Luzsi József
elnök
MEGOSZ*

A MEGOSZ Katona Kálmántól, az Országgyűlés Környezetvédelmi bizottságának elnökétől felkérést kapott, hogy az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló, parlamenti megvitatás alatt álló T/6934. számú törvényjavaslattal kapcsolatban a bizottság február 24-i ülésén ismertesse a magánerdő-tulajdonosok és gazdálkodók véleményét, és adjon tájékoztatást a magánerdő-gazdálkodás helyzetéről. Az alábbiakban Luzsi Józsefnek, a MEGOSZ elnökének a bizottsági ülésen elmondott beszédét idézzük.

„Tisztelt Elnök Úr, Tisztelt Környezetvédelmi Bizottság!

Az 1879. évi erdőtvény nagyon helyesen külön tárgyalta az állami és magánerdőkben folyó erdőgazdálkodás szabályozását. Most újra elérkezett az idő, hogy a magyar erdők csaknem felét kitevő magánerdők specifikumait is figyelembe vevő erdőtvény szülessen. A jelenleg is érvényben lévő, 1996-os erdőtvényben ez még csak nyomokban volt fellelhető. Az akkor még gyermekcipőben járó magánerdő-tulajdonosi kör a törvényalkotáskor nem tudta érdekeit érvényesíteni és kitapintható, sőt megérthető volt azon kormányzati szándék is, hogy az új tulajdonosok közé ne dobják oda a gyeplőt, hogy a privatizáció utáni időszakban egy nagyon keményen szabályozott és ellenőrzött körülmények között folyó gazdálkodást tegyen csak lehetővé számukra a hatályos jogszabály.

Nos, a magánerdő-tulajdonosok a magánosítás kezdete óta eltelt közel két évtized alatt bizonyítottak. Szer-

vezettségük növekedett, képviseleti formáik kialakultak, gazdálkodásuk színvonal a szakhatósági adatok szerint is úgrásszerűen javult, környezettudatos gazdálkodásuk eredményei ismertek és elismertek, vagyis elérkezett az idő az érettségire, a nagykorúsításra, aminek lehetőségét éppen ez a törvény teremti meg.

Hazánkban a privatizáció során az erdők mintegy 40%-át magánosították, ami azóta a nemzeti, majd később az uniós társfinanszírozott erdőtelepítéseknek köszönhetően közel 45%-ra nőtt. Magyarország 2 millió hektár erdejéből mintegy 900 ezer hektár van magánkézen és ezt az erdőterületet több százezer fő birtokolja. A kialakuló magánerdő-gazdálkodást a mai napig is sok hátrány terheli. A rossz privatizációs gyakorlat, az alacsony értékű állományok, az elaprózottság, a tőkeszegénység, az alacsony jövedelmezőség, az osztatlan közös tulajdonból adódó nehézségek, az ellentételezés nélküli természetvédelmi korlátozások és még sorolhatnám. Abban a folyamatban, melynek eredményeként a magánerdő-gazdálkodás, a leírtak ellenére, dinamikus fejlődésnek indult, komoly szerepet játszott a szakmai érdekképviselet, köztük Szövetségünk megerősödése is. Ennek is köszönhető, hogy a jelen erdőtvény-tervezet előkészítésében és egyeztetési folyamatában – a többi érintett félhez hasonlóan – a magánerdő-tulajdonosok és gazdálkodók véleményét is figyelembe vették. A magánerdő-tulajdonosok tehát a kezdetektől részt vettek az erdőtvény módosításában, az új erdőtvény-tervezet megvitatásában. Ennek fényében előre kell bocsátanom, hogy az előttünk fekvő tervezettel egyetértünk, de azt is hangsúlyozni szeretném, hogy részünkről ez súlyos kompromisszumok eredménye. Véleményünk szerint ugyanis a tervezet még mindig nem elég tulajdonos- és gazdálkodó-barát, túlzottan szigorú és – ezt itt is ki kell mondanom – túlzottan zöld.

Ezt bárki megtapasztalhatja, aki veszi a fáradságot és rákeres a szövegben az olyan szavakra és kifejezésekre, mint: természetes, természetszerű, őshonos, folyamatos erdőborítás, szálalás vagy éppen védett természeti terület. Kitapintható benne a hivatásos és civil természetvédelem dominanciája, magában hordja a túlzott mértékű korlátozások és a gazdálkodásba történő beavatkozás számos lehetőségét, ugyanakkor semmilyen garanciát nem tartalmaz azok ellentételezésére, talán az üzemmód megváltoztatásának esetét kivéve. Tehát sok, a

magyar magánerdő-gazdálkodás szempontjából fontos és változtatást igénylő területen engednünk kellett az egyeztetések során, mert mi valóban a meg egyezésre törekszünk, és megértettük az átmenet szükségességét.

Tisztelt Bizottság!

Az erdőtvény tervezete Európa egyik legszigorúbb erdőtvényét tartalmazja. Elismerjük, hogy bizonyos szocio-ökonómiai és termőhelyi okokból indokolt az erdők részletes szabályozása, de további szigorítás, a gazdálkodás feltételrendszerének ellehetetlenítése, az erdők kárára és nem hasznára válik. Az erdőgazdálkodó az, aki napi verejtékével óvja védi és fejleszt az erdőt.

A törvénytervezet bár kompromisszumok eredménye, mégis arányos. Valamennyi tárgyaló fél érdekeit figyelembe veszi. Ezek között meglátásunk szerint - a természetvédelem érdekeit különösen. Ennek bizonyítására álljon itt néhány példa a teljesség igénye nélkül:

Védett természeti területen lévő erdő esetén e törvény rendelkezéseit a természet védelméről szóló törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Annak ellenére, hogy vélhetően az új természetvédelmi törvény megalkotásába megint nem fogják bevonni sem a hivatásos, sem a civil erdészeti képviselőit /4 § (3) bekezdés/.

Az erdőgazdálkodási tevékenységet úgy kell végezni, hogy az erdők természetességi állapota ne romoljon. Rendkívül szigorú előírás, hatalmas terhet rak az állami és magánerdő gazdálkodás vállára. Ha a globális felmelegedés hatásai olyan gyorsan jelentkeznek, mint azt sok szakember vallja, akkor az előírás teljesítése rendkívül nehéz lesz! Ezzel kapcsolatban szeretnénk jelezni, hogy a klímaváltozás következményeit végre figyelembe kellene venni a fajpolitikára felülvizsgálatában az őshonos-ság sematikus, tudománytalan ismételtetése helyett /7 § (3)/.

Az Országos Erdő Tanácsban az erdőtulajdonosok és gazdálkodók érdekképviseleti szerveivel egyenlő arányban vesznek részt a környezet- és természetvédő civil szervezetek. Ugyanakkor a Környezetvédelmi Tanácsban nincs egyetlen erdész képviselő sem. A minket, erdészeket alapvetően érintő jogszabályok, tervek egyeztetésébe soha nem von be, soha nem hív meg minket a hivatásos természetvédelem. Hangsúlyozni kívánjuk, hogy személyes egyeztetésekre, párbeszédre gondolunk itt, nem pedig egy miniszté-

riumi honlapon fel-feltűnő tervezetekkel kapcsolatban kialakuló eredménytelen levelezésekre. Meg kellene azt is vizsgálni, hogy vajon mely civil szervezeteknek van tényleges tömegbázisa és támogatottsága ahhoz, hogy a társadalmi igények szószólójaként lépjen fel /19 § (5)/.

Az erdő rendeltetési felsorolásánál beleegyeztünk, hogy utolsó legyen a gazdasági funkció, amitől - és ezt pontosan tudjuk mindannyian itt a teremben - alapvetően sok ember élete, megélhetése, túlélése múlik ebben az országban /20 § (3)/.

Védett természeti területen lévő erdő elsődleges rendeltetése nem változtatható meg, további rendeletek itt nem adhatók. Ez a létező legszigorúbb garancia, ami több százezer hektár állami és magánerdőt érint. Ezért is nem képzelhető el, hogy a természetvédelem szándékai szerint belemossák a Natura területeket a védett természeti területekbe /22 § (3-4)/. Véleményünk szerint a Natura erdőterületek esetében az alapvető, vagyis az állapotmegőrzést kell szem előtt tartani. Az előtűti, a természetességi fokozat növelését célzó intézkedések már az erdő környezetvédelmi intézkedések köré tartoznak. A mindenki által jól ismert anomáliákkal kijelölt Natura 2000 hálózatba tartozó több, mint 200 ezer hektár magyar magánerdő esetében éppen ezért csak a minimális elvárásokért adható maximális területalapú és egyszerűsített eljárásban kifizethető támogatást tartjuk elfogadhatónak a vidékfejlesztés keretében. A jelenlegi helyzetben különösen bizonytalannak érezzük a támogatások 2013 utáni meglétét, ezért az ezzel kapcsolatos jogszabály hatályosságának alapfeltétele a támogatás megléte kell, hogy legyen. Végre Magyarországon is el kellene fogadni az „aki rendel az fizet” elvet, vagyis aki korlátoz, annak felelőssége a megfelelő és arányos anyagi ellentételezés is. A természetvédelem elvárásainak érvényesítése fontos, de nem írhatja felül a magántulajdonhoz kapcsolódó jogokat.

Szigorú szabály az idegenhonos fajokkal tervezett erdőtelepítések megtiltásának lehetősége a természetes és természeteszerű erdők 200 méteres körzetében is /39 § (1)/.

Erdőszerkezet átalakítása. A törvény nemcsak szigorúan tiltja a meglévő erdők természetességi szintjének romlását, de azok természetességi állapotának erdőgazdálkodási beavatkozással történő javításának lehetőségeit is rögzíti /49 §/.

Nagyon fontosnak tartjuk az erdőtalaj védelmét, a szigorú, bár sok költséggel járó tűzvédelmi előírásokat, vagy a vízforrások, vízbázisok, a védett élő szervezetek élőhelyének, az élettelen természeti vagy tájképi értékek környezetének, a közjóléti objektumok védelme érdekében egyes fák facsoportok kitermelésének megtiltását /65 § (3)/. Itt is meg kell jegyeznünk, hogy bármiféle ellentételezés nélkül. De ide sorolható még az újulat védelmében elrendelt fakitermelési korlátozás is.

A tarvágások alkalmazásának rendkívül szigorú térbeli és időbeli megkötéseit szintén elfogadtuk /68 §/.

Persze a magánerdő-gazdálkodás szempontjából komoly előrelépések is történtek a törvénytervezet kialakításakor. Például a szabad rendelkezésű erdő kategória bevezetésében, az illegális fakitermelések ellen teendő intézkedésekben, beleértve az erdőőrzést, vagy a tervezési, nyilvántartási, bejelentési rendszer egyszerűsítésében. Ezzel szemben viszont kiugróan nőtt a bírságtételek száma és mértéke, továbbá a tulajdonosi és erdészeti szakszemélyzeti felelősség. Ebből is látható, hogy az új törvény továbbra is csak ott tesz engedményeket, ahol a felelősségre vonás szigorúbb feltételeit is megteremti egyben.

Magyarország erdeinek területe főként a magánkézben lévő területeken zajló erdőtelepítések eredményeként folyamatosan nő. Élőfa-készletünk gyarapodása messze felülmúlja a kitermelések mértékét. Erdeinkben ugrásszerűen növekszik az alkalmazott őshonos fajok aránya és a folyamatos erdőborítást biztosító szálalás alkalmazása. Az új erdőtervény-tervezet éppen ezeknek

a folyamatoknak a folyamatos megőrzését és megerősítését és továbbvitelét garantálja. Ezért számunkra teljesen érthetetlenek a hivatalos és civil természetvédelem most, éppen most megfogalmazott ellenvetései annál is inkább, mert nálunk használatos napi gyakorlattal szemben tanúsíthatjuk, hogy mind a szakmai, mind a társadalmi vitában részvételük végig biztosított volt, az erdőtervény-tervezet előkészítésé-

nek teljes folyamatában és ennek során érvényesítették is véleményüket.

Összességében: számunkra a Parlament asztalán fekvő új erdőtervény tervezete elfogadható, megfelelő biztosítékokat ad a természetvédelmi, valamint gazdálkodási szempontok érvényesítésére és kiegyensúlyozott megjelenítésére a XXI. század kihívásainak megfelelően. Ezen véleményünket ajánljuk a bizottság szíves figyelmébe.

Fiatalközvetítő Konferencia

Az AGRYA (Fiatalközvetítő Magyarországi Szövetsége) szokásos éves rendezvényén, az idén 2009. február 27-én tartott Fiatalközvetítő Konferencián 229 fő vett részt. A témák a korábbi évekhez hasonlóan az aktuális agrár- és támogatási kérdések köré rendeződtek. Így szó volt az agrár-környezetgazdálkodási program idén induló új támogatási ciklusáról, az UMVP I. tengelyéhez tartozó támogatások meghirdetéséről, a fiatalközvetítő intézkedés végrehajtásáról, valamint a kapcsolódó adózási, számviteli kérdésekről. A rendezvény előadásai rögzítésre kerültek, hamarosan letölthetők lesznek az Agria.hu Médiatárból.

A magánerdő-gazdálkodókhoz kapcsolódóan Gulyás Levente főosztályvezető (MVH) elismerte, hogy a „Mezőgazdasági területek erdőstítése” jogcím támogatási kérelmeinek feldolgozása jelentős késésben van. Ígérete szerint márciusra sikerül lefolytatni hátrányukat. (Megjegyzés: Számunkra legalább ennyire fontos volna a kifizetések felgyorsítása és maradéktalan teljesítése is!)

Dr. Somogyvári Vilmos

MEGOSZ

NEMKY ERNŐ EMLÉKÜLÉS

2009. március 31.

A Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara és a kar Növénytani és Természetvédelmi Intézete tisztelettel meghívja önt

**Nemky Ernő professzor
(1909–1986)**

születésének 100. évfordulóján

megrendezésre kerülő Emlékülésre,
melyet 2009. március 31-én 13.00 órakor tartunk.

Helyszín: NYME EMK

Növénytani és Természetvédelmi Intézet 2. Tanterem
(Sopron, Ady Endre u. 5. „B” épület földszint)

Prof. Dr. Náhlik András
dékán

prof. Dr. Bartha Dénes
intézetigazgató

Veszélybe kerülnek Magyarország erdői?

Veszélybe kerülnek Magyarország erdői, ha a kormány elfogadja a mezőgazdasági tárca által kidolgozott törvényjavaslatot. A szerdán kabinet elé kerülő tervezetet támadja a Heti Válasz Online-nak nyilatkozó Fülöp Sándor, a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa.

Veszélyeztetni az erdővagyon védelmét és a természeti értékek megőrzését az erdőgazdálkodásról szóló törvénytervezet, mert a változtatások túlzottan liberalizálják az erdőgazdálkodás szabályait és megfelelő társadalmi és természetvédelmi hatósági kontrol nélkül csökkentik a hatósági jogköröket - állapította meg Fülöp Sándor, a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa. Az ombudsman állásfoglalását a szerdai kormányülés előtti napra időzítette, bízva abban, hogy a kabinet visszavonja a tervezet vitatott pontjait.

A Heti Válasz Online kérdésére Fülöp Sándor kifejtette, komoly esélyt lát arra, hogy a kormány megfontolja az álláspontját, mivel vita folyik a környezetvédelmi, illetőleg az agrár tárca között arról, hogy az új erdőtörvényben milyen mértékben érvényesüljenek a gazdasági és a közösségi célkitűzések és főleg, hogy ezeknek mi legyen az eljárási garanciája. „Hasonlóan megosztottak az országgyűlési képviselők, mind kormány, mind ellenzéki oldalon. Ebben a vitában mi szeretnénk a természetvédelmi és egyéb közösségi érdekeket segíteni” – hangsúlyozta az országgyűlési biztos.

Mint ismeretes, az ombudsman hivatalból indított vizsgálatot azt követően, hogy a kormány benyújtotta az Országgyűlésnek az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló törvénytervezetet. A jelenleg hatályos törvény módosítását a Magyar Köztársaság csatlakozása az Európai Unióhoz, a megnövekedett erdőgazdálkodói létszám és az erdészeti igazgatást is érintő közigazgatási reform tette szükségessé.

Fülöp Sándor szerint ugyanakkor a tervezetnek a közigazgatási hatósági eljárás egyszerűsítését megfelelően ellensúlyozni kellett volna a korábbinál szigorúbb hatósági ellenőrzési kötelezettségekkel és a természet védelméért felelős hatóság, illetve az érintett közösségek és szervezeteik részvételi lehető-

segeivel. Az erdőgazdálkodás szabályait – különös tekintettel az egyes erdők eltérő ökológiai értékére, védettségi szintjére és funkciójára – differenciáltan és sokkal részletesebben kellene meghatározni, mint azt a törvényjavaslat teszi.

Az ombudsman szerint a tervezet nem nyújt megfelelő garanciákat a környezet magas szintű védelmére, sőt az eddigi védettség szintjét csökkenti, ezért elfogadását ebben a formában nem javasolja. A jövő nemzedékek országgyűlési biztosa kiemelte, a környezetvédelmi törvény preambulumból gyértelműen kitűnik, hogy a környezeti, természeti értékek nemzetünk tulajdonának tekintendők, amellyel az állam és polgárai kizárólag bizonyos keretek között – elsősorban a nemzet és a társadalom javára – gazdálkodhatnak. Az erdőgazdálkodás során tehát az erdőknek mindhárom, egymástól elválaszthatatlan alapfunkcióját (környezeti, gazdasági és társadalmi funkció) figyelembe kell venni, és folyamatosan meg kell őrizni. Ennek megfelelően - a „nemzet tulajdona” kifejezéssel összhangban - az erdőművelés során a gazdasági érdek mellett éppúgy érvényesítendő a környezetvédelmi és társadalmi érdek is.

A tervezet szerinti, kizárólag a tulajdonos és a hatóság részvételével, a természetvédelmi hatóságok és az érintett közösségek és társadalmi szervek kizárásával lefolytatott eljárások során hozott döntések azonban túlzott mértékű teret engednek a gazdasági tényezőknek. Ellehetetlenítik az egészséges kör-

nyezethez való jog, mint alkotmányos alapjog védelme szempontjából kiemelkedő alapelv, a megelőzés elvének társadalmi részvétel melletti alkalmazhatóságát, ezért alkotmányos visszasságot idéznek elő.

Az ombudsman rámutatott arra is, hogy az állami tulajdonban lévő Natura 2000 besorolású erdők, természetes erdők, természet szerű erdők, illetve származék erdők forgalomképtelenségének kimondása jelenthet megfelelő közjogi garanciát arra, hogy a jövő nemzedékek számára történő megőrzés elsődlegességgel bírjon a rövid távú gazdasági érdekekkel szemben. Emellett szükséges lenne ugyanebben a körben az állami tulajdonú erdők eladásának vagy haszonbérbe adásának kategorikus tiltása.

Az ombudsman bírálta, hogy a törvénytervezet alapján nem vesz részt a természetvédelmi hatóság sem az erdőgazdálkodás tervezési szakaszában, sem pedig az éves gazdálkodási tervek bejelentésében a védett természeti területek nem minősülő Natura 2000 területen lévő erdők vonatkozásában. Kiemelte továbbá, hogy a Natura 2000 erdők rendeltetésének és az ott megvalósuló üzemmódnak a meghatározásakor elsődleges szempontként a közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok védelmét kell figyelembe venni.

Fülöp Sándor felkérte a kormányt, hogy a törvénytervezetet jelenlegi formájában ne fogadja el, csak az alkotmányos visszasságok maradéktalan megszüntetését követően.

(Heti Válasz Online)

A WWF törvénymódosító javaslatai

A WWF Magyarország más zöld civil szervezetekkel összefogva javaslatcsomagot állított össze a természetes állapottú, védelmi vagy közjóléti rendeltetésű állami erdőkben folyó gazdálkodás átalakítására. A WWF ugyanis fontosnak tartja, hogy az erdőterületeket drasztikusan érintő tarvágást a közjóléti vagy természetvédelmi célból kiemelt erdőkben ne lehessen a jövőben végezni. A természetvédelmi szervezet azt javasolja, hogy a szóban forgó erdők egy részén kötelezően vezessék be a folyamatos erdőborítást biztosító módszereket, amelyeket szá-

mos állami erdőgazdaságnál sikerrel alkalmaznak. Mindkét témában eredményes tárgyalásokat folytattunk a tervezetet kidolgozó szaktárcával.

„Az erdők természetvédelmi és közjóléti szerepe egyre fontosabb a társadalom számára, aminek érvényesülését az erdőtörvényben szükséges megalapozni. Nem fogadható el, hogy a védett állami erdeinkben is hasonlóan gazdálkodjunk, mint a gazdasági erdőkben.” – nyilatkozta Magyar Gábor, a WWF Magyarország igazgatója.

(folytatás a következő oldalon)

Elődeink nyomában

A „Családi Értesítő” szerény célokkal indult, összekötő kapocsként a kb. két tucat Ausztriában és Bajorban élő erdőmérnök között. Senki sem sejtette, hogy rövid időn belül egy nagy hírközpont lesz, ahol egymásra talál a 45-ös emigráció, a Trianon utáni időkben a világon szétszóródott magyar erdészek, és részt vesznek benne közvetlenül otthon a rendszerváltozást átélő barátaik. A minden irányból érkező levelek, beszámolók feldúsították a hírnagyot; hónapról hónapra új egyének, címek, országok tűntek fel a levelekben. Ezek egészében, vagy esetenként kivonatosan megjelentek, és utána egy ládában elfeküdtek az utókornak. Nemcsak generációk találkoztak, de sokszor barátok/kamarások is egymásra találtak 20-30 év után. Az otthoniak is megtalálták az „illegális” beszámolókat, levelek kiküldésének módját. Az év végére már 70 otthoni levél jött az erdészeti átszervezésekről, személyi hírekről, nem beszélve szakcikkek, tanulmányok és publikációk áradatáról. (Ezen a „kiskapu” megoldáson nem csodálkozom, mert 1957-ben, amikor a határ és postai ellenőrzés hermetikusan volt, minden probléma nélkül jött a hír Sopronból, és a waldenom is átjött utánam Vancouverbe. Remélem, Szent Péter tágra nyitja a kaput GySEV segítőinknek, mert megérdemlik.)

Az otthoni beszámolók megérdemelnének egy alapos, szakszerű feldolgozást, és a személyi hírek kitölthetnék ennek a kornak fehér foltjait. Természetesen az álamosított erdők megszervezésének, intézményes felépítésének és új törvények létrehozásának körülményei a legfontosabb témák. Gondolom, ezek feldolgozását otthoni kollégák már lelkesen végzik a sok hivatalos forrásmunka alapján. Én

Az erőtvény más, vitatott pontjai közül a WWF támogatja az állami erdők forgalomképtelenségének biztosítását, a privatizáció lehetőségének kizárását. E mellett a szervezet kiáll azért, hogy a legértékesebb, védelmi és közjóléti erdőkben továbbra is maradjon meg az éves engedélyeztetés rendszere, és a védett, valamint Natura 2000 erdők körzeti erdőtervezésekor a természetvédelmi hatóság bevonásra kerüljön. Lényeges előrelépés lenne továbbá, ha a környezet- és természetvédő civil szervezetek ügyféli jogot kaphatnának a védelmi és közjóléti erdőkben folyó gazdálkodással kapcsolatos érdekeik érvényesítéséhez.

csupán egy-két „lábjegyzet” formájában szeretném az érdeklődést felkelteni.

Szeretném, ha jelen korunk méregzöld természetvédői, akik körömmel kapaszkodnak féligazságokba, és nem ismerik a magyar erdészet múltját, elolvassák a hatvanéves anyagot. A magyar erdészek már 1947-ben törvényjavaslatot készítettek (dr. Csák Zoltán) a magyar nemzeti-park-rendszer felállítására, zoológiai és botanikai génrezervátumok létesítésére és országos természetvédelmi anyagbázis gyűjtésére.

Egyik levél az Erdészeti Lapok problémájáról ír: „A Mallerd havonta kétszer megjelenő (16-32 oldal) közlönye (Torday-Trauer vezetésével) komoly konkurenciát jelent a kevés támogatással élő Erdészeti Lapoknak, talán azért is, mert az utóbbi annyira „tudományos”, hogy csak kevés kiváltságos koponya tudja megemészteni a közölt erdészeti kísérleteket.”

Azt meglepőnek tartom, hogy a hazától már évek óta elszakadt öreg erdészek milyen érdeklődéssel, lelkesedéssel és szinte késhegyig menő vitákkal reagálnak a szakmai tanulmányokra. Szinte minden reakció a tehetetlenségben is segítő szándékú és szívből szurkolnak minden szakmai eredményért.

Az otthoni levelek szinte egyöntetűek a személyi hírek esetében; élesen elítélik a rendszer személyi politikáját, és az erdőmérnök-közösség pedig igen erősen egymásra utalt, összetartó, baráti érdekszövetséggé kovácsolódik. A tanulatlan káderekből lett igazgatók, vagy a más területről áthozott új erdészeti vezetők közutálatnak örvendenek. „A sötétből előkapart lumpenproletár lesz a legcsahosabb, és az erdészet belső rákfeneje” vagy a „ligareti hintáslegény, aki erdőmérnökök felett basáskodik, inkább a zacskóját vágat-

„Az erdő javai megújítható jellegűknél fogva azon kevés természeti erőforrások közé tartoznak, amelyek fenntartható módon biztosítanak alapvető szükségleteket. Célunk, hogy a fenntartható erdőgazdálkodás során a természetvédelmi szempontok is érvényesüljenek.” – tette hozzá Magyar Gábor.

(WWF Magyarország)

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

ja ki, és a hullákon is keresztül gázol a stalumért”. Nehéz sora van az erdőmérnököknek, de mint szakmai közösség, igen jól vizsgáznak becsületből és szakmaszeretettel. Mindenki megérti, hogy a fennmaradás érdekében hozott apró kompromisszumok mellett a zömük a megadott határokon belül jó munkát akar végezni, becsületben élni, és a selmeci hagyományok szerint valamilyen formában egymást támogatni. Ezt a konklúziót az támasztja alá, hogy a személyi hírek nagy adathalmazában csupán három személyről találtam kritikus véleményt, és ez esetekben több levélíró tollából. Természetesen ez a Rákosi-rendszer kezdete, és lehetnek változások később. Az első egy fiatal, tehetséges erdőmérnök, de sajnos pályafutása érdekében energiája zömét a „vörös csillag csiszolására fordítja.” A második, szintén fiatal „gyorsan lecserélte nemzeti szocialista zöld ingét, és átvedlett vörös nyakkendő szocialistává”. Lehetett valami ezekben a meglátásokban, mert mindkettő igen magas vezető erdészeti pozícióban volt egészen a 80-as évekig.

A harmadik idős, még Selmecen végzett, nyugdíjas korú egyén. Róla úgy leszedte a keresztvizet öt(!) különböző levélíró, hogy nagyon kíváncsi lettem, milyen dolgokat írhatott. Egy-két vélemény: „öreg korára felfedezte az eddig sose ismert közgazdaságtani tehetségét, és tapos, hogy az Erdészeti Marx Karcisja legyen”, és „Hegedűs pénzügyminiszterrel egymást nyalva írják az ún. Közbaszmaságtani! tanulmányaikat”, vagy „fiszulás hangján éneklő az 5 éves terv dicshimnuszát. Veszélyes, mert buta is és aljas is”.

Az persze közismert, hogy szakmánk sose hódolt be a rendszernek, tüske voltunk a szemükben, talán ezért is süjtöttak gyakran bennünket, és egyedül nálunk volt erős és központilag szervezett „tisztogatás” 51-ben, hogy ezt a közösséget is be lehessen terelni a közös akolba.

Természetesen a legfontosabb téma továbbra is a befogadó országok keresése és a már külföldön élő kollégák felkutatása maradt. A bizonytalan latolgatást jellemzi: „Nekem is lenne kivándorlási szándékom, de nem gondolok fejesugrásra. Mégis itt kellene kívánni türelemmel és főleg idegekkel valami változást.” Minden új levél és hír reményt, tervezetést és általában csalódást hoz. Sokfelé próbálkoznak. „Most érdeklődöm a genfi székhelyű UNASYLVA felől. Az igazgató egy Sartorius nevű erdőfelügyelő, és képzeljétek, nem tud németül az istenadta, így angolul utasított el. Most kellene régen boldogult Tozson professzorunk veje, az ő összeköttetéseivel.” Később kiderült, hogy Sar-

A képen balról jobbra: Modly István, Csányi Aladár, Farkas Jenőné, Násfay Árpád, Kapácsi Milkós, Jellachich László és Vitézy László

Aki a képet készítette, Koller Pál

torius magyar, Selmeceen végzett, és a levelet beosztottjai válaszolták meg.

Dél-Amerika felé voltak nyitott kapuk és fokozódott az érdeklődés. „USA után magam is első helyre tenném Argentínát, és csak utána Kanadát. Már csak a nyelv miatt is, mert talán spanyolul még valahogy, de azt a bikkfa angol nyelvet sose tudnám elsajátítani. Persze az argentin erdőkről igen kevés az információ. Azt viszont olvastam, hogy Venezuelában 600 fafaj van. Kár, hogy nincs velünk Fehér Dani; először megtanítana bennünket, aztán elbuktatna, és beszédné a pótvizsgadíjakat.” Ez a levél azt is említi, hogy F. D. depressziós állapotban kétszer tett öngyilkossági kísérletet. Megindult a keresés. „Mindent el kell követnünk, hogy felkutatassuk dr. Kovács Ernő, Réz Bandi (Selmeceen professzor volt) és May Ottó címeit. Egy argentin térképen megtaláltam azt a bizonyos Jujuy nevű helyet, ahol Ervin (Ijász) barátunk főhadiszállása van.” A kapcsolat meg is lett, de Ijász levele igen lehangoló volt. Néhány kiragadott idézet. „Dél-Amerikában van erdő, de nincs erdőszet. Ide szakember nem kell”, vagy „aki ide pénz nélkül jön, az szánja el magát pár év fizikai munkára, amíg mérnök lehet, mert arra van lehetőség”, és „a bevándorló dolgozik, a bennszülött keres”. Szidja az éghajlatot és az életstílust. „Egy európai adja fel a kultúrigényt, ha jön ide. Német újság van, de ide nem jut el az őserdőbe.” Megadja Kovács Ernő címét, aki Sopronban tanársegéd volt, és segített neki a bevándorláshoz, és Réz címét is.

Réz levele biztatóbb. Dolgozott Venezuelában is, ahol szeretik az európai szakembereket, de pocsék az éghajlat. Ott Brazíliában nagyon jók a lehetőségek vasúttervezésnél, és szívesen segítene néhány kollégának. Azt is írja „itt él már 20 éve Sterling barátom, akit még Selmeceeről

ismerek. Vele sokszor összedugjuk fejünket. Ő is tudna segíteni, és lakást is adni. Gyertek, hogy ne csak kettesben tartsuk a szakestélyeket. Ráadásul az itteni bencés papok, akik a magyarok önzetlen támogatói is, segítenének. Én mint öreg luteránus írom ezt le, és higgyétek el, hogy mindenben szívből adnak.”

Persze más hangú levél is jött. „Isten óvjon benneteket attól, hogy elmenjeteK Közép-Amerikába. A dzsungelben először a klíma ölne meg benneteket, vagy úgy járnátok, mint én. Munkaszerződést írtunk alá vakon két évre fakiteremlést vezetni Erdőssy kollegámmal Gvatemalában. Kivittek bennünket a dzsungel mélyébe favágónak, hónapokig dolgoztunk ingyen. A szökésbe majdnem belepusztultunk. Most 20 év múlva még mint turista se mennék arra.” Ehhez hasonlóan: „Takács Csicsa, aki (fekete)vasfákat (Krugiodendron ferreum) döntött a Brazil/Venezuela határon, majdnem az életével fizetett a ménkű nagy mérges pókoknak.”

Mindezen figyelmeztetések ellenére, és más megoldás nem lévén, 8-10 erdőmérnök vágott neki egyenként a dél-amerikai útnak. Vadon Sándor, aki 47 éves volt, hosszú és érdekes levélben számol be útvjáról és az első pár hónapról az Ausztriában maradtaknak. Mikor arról ír, hogy milyen érzés volt a fedélzeten állva nézni, hogyan tűnik el Európa partja, önkéntelenül is a mi búcsúpillanatunk jut eszembe, amikor 200 soproni erdőszőrva és énekelve nézte a sötétben eltűnő öreg Európa utolsó csücskét. Vadont és családját az apácák segítették bútorral, és egy kis szobával, de rövidesen mint geodéta szakmai munkát kapott, és később jó nevű mérnök lett.

Kanada is igen vonzó volt elődeinknek. „Végtelen kiterjedéssel, alig feltárt erdővel, de sokkal zordabb klímájával in-

kább a fiataloknak való. Pedig micsoda lehetőségek nyílnának ott egy igazi jó erdőmérnök előtt.” Pár évvel később nagy keservesen nyíltak is nekünk, de nem azért, mert a bevándorlási hivatal bürokratáinak megváltozott a merev és negatív álláspontja, hanem azért, mert mi – szerencsénkre – vezető politikusokkal és szakemberekkel tárgyaltunk. Elődeinket nagyon lesújtotta az első próbálkozásuk Kanada irányában. „Az IRO útján felvettük Kanadával is a kapcsolatot. Keresnek 'erdészeti alkalmazottakat' Ontarióba, de a feltételek abszolút lehetetlenek. 40 év alatt kell lenni, csak család nélkül lehet jönni. Két évet kell aláírni mint favágónak, és az utazási költséget 90 napon belül vissza kell fizetni. Két év után lehet kérvényezni a feltételes letelepedési engedélyt. Utána egy évre lehet anyagi biztosítás mellett a családot is kihozni.” Ezek a feltételek tényleg drakonikusan kemények, de csak magyarokra volt érvényes, mert csatlós állomnak voltunk elkönyvelve.

Egy fiatalabb mégis elvállalta az utazást, és Quebecben lett favágó. Egy évre rá hosszú levélben beszámolt utazásának, munkájának és észrevételeinek pontos és nagyon humoros leírásával. Riviere-du-Loup városka leírása nem valami hízelgő. „Koravén, elnyűtt emberek” és „senki se tűri az inget a nadrágba – még egy magyar kondás is előkelőbb”, de a jó az, hogy „igen jó vadászpuskát már lehet venni 80 dollárért”. Neve elmosódott, pedig igen érdekelne. Érdekes a konklúziója: „a fizikai munka nem bánt, a 30°-os hideget is ki lehet bírni, de igazán attól félek, hogy pár év múlva én is olyan leszek, mint ezek”. Kár, hogy 30 évvel később, amikor többször átutaztam ott, nem néztem meg alaposan a helyeket, és kerestem volna köztük egy deklasszált öreg soproni erdőszőt.

(folytatjuk)

Emlékeztető

Tárgy: Az Országos Erdészeti Egyesület elhelyezése az Információs Központba (Budapest, II., Budakeszi út 91.)

2009. február 24-én valamennyi elnökségi tag kör-e-mailben megkapta Schmotzer András általános alelnök által összeállított döntés-előkészítő anyagát, valamint Zambó Péter úrnak, a Pili-si Parkerdő Zrt. vezérigazgatójának küldendő levéltervezetet.

E módszer alkalmazása azért vált szükségessé, mert a 2009. február 24-re tervezett elnökségi ülés objektív okok miatt (betegségek) elmaradt.

A megadott határidőre 8 elnökségi tag válaszolt (nem adott véleményt Bodor Dezső Károly, Horgosi Zsolt és Máté Zoltán). A beérkezett válaszok alap-

ján Dr. Pethő József elnök úr pontosította Zambó Péter vezérigazgató úr részére küldendő levéltervezetet, amely érdemben az előterjesztést nem módosította.

A beérkezett szavazatok alapján 7 elnökségi tag egyetértett azzal, hogy a jelenlegi gazdasági helyzetben az Egyesület nem vállalhatja fel az Információs Központba történő felköltözést. Haraszti Gyula új eljárást javasolt, tehát ebben a kérdésben nemmel szavazott.

5/2009. (február 26.) sz. határozat
Az elnökség 7 igen és 1 nem szavazattal az alábbi határozatot hozta:
– az Egyesület pénzügyi helyzete nem teszi lehetővé az Információs Központba való felköltözést, mivel a

Fő utcában a középtávú elhelyezkedésünk gazdaságosabban biztosított.

– Az Információs Központban a jelenleg használt helységek bérleti díjáról tárgyalni kell a Pili-si Parkerdő Zrt.-vel.

– A MEGOSZ-szal együtt a közösen használt helységek arányában célszerű a megoldást keresni annak érdekében, hogy az így felszabaduló irodahelységeket a Pili-si Parkerdő Zrt. bérbe adhassa piaci áron harmadik fél részére.

– 2014. január 1-vel térjünk vissza az Információs Központba való felköltözésre.

A határozatról a mai nap folyamán az OEE a 27/2009. sz. levelében értesítette a Pili-si Parkerdő Zrt. vezérigazgatóját.

Schmotzer András
 általános alelnök

Tájékoztató a Szeniorok Tanácsa és az Erdőművelési Szakosztálya közös rendezvényéről

Az OEE Szeniorok Tanácsa és Erdőművelési Szakosztálya közös rendezvényen **vitatta meg** „Az erdőművelés szakirodalmának fejlesztési lehetőségeit, a Magyarország erdőgazdasági tájait” kötetek megújítását.

A nagy érdeklődéssel kísért rendezvényt a szeniorok részéről **dr. S Nagy László** elnök nyitotta meg és köszöntötte **dr. Danszky Istvánt** a „Zöld könyvek” szerkesztőjét, **Schmotzer Andrást** az OEE alelnökét, **Zambó Pétert** a Parkerdő Rt. vezérigazgatóját, az előadókat és a tagságot. Vázolta a közös téma időszerűségét tekintettel az erdőszeti szakma sokféle kihívásaira továbbá arra, hogy a résztvevők egy jelentős része a „Zöld könyvek” készítése időszakának szakmai igényeit volt hivatott megjeleníteni, a mai generáció képviselői pedig e korszak elvárásai szerinti szempontokkal aktualizálhatja a több kötetes elismert alapművet.

Urbán Pál az erdőművelési szakosztály elnöke a legérintettebb művelési szak-

osztály nevében köszöntötte a résztvevőket, kifejezve elégedettségét azért is, hogy a tanácskozáson a jelenlegi gyakorlatot, illetve a tapasztalatot közvetítő kollégák cserélhetik ki gondolataikat ebben az időszerű témában (Lásd vezércikk).

Dr. Danszky István a „Zöld” kötetek szerkesztője számtalan elismerő dokumentum felmutatásával méltatta a fél évszázaddal ezelőtti termékeny és kollegiális együttműködést, amelynek eredményeként akkor, a kimagasló tartalmú mű „megszületett”.

Visszatekintésében vázolta, hogy akkor volt egy kiváló erdőművelő gárda, „aranycsapat”, akik minden ismert nehézség ellenére/mellett nem a politikának, hanem a magyar erdőnek voltak tántoríthatatlan elkötelezettjei. Életük, munkájuk, erkölcsi tartásuk példa lehet az újabb erdőszegenerációknak. Sajnálkozását fejezte ki, hogy nem jöttek el kellő arányban az újabb irányzatok tudományos képviselői. Részvételükkel ta-

lán közelebb jutottunk volna az 1960-70-es időszakról módosuló kritikus, lényegesebb szakkérdések értelmezéséhez, tartalmi kritériumai tisztázásához.

Ugyanis az „alpmű” értékeit nem lenne bölcs dolog mellőzni az esetlegesen vitatható, de alapozó részei miatt, hiszen az akkori korszak erdőművelői már az 1950-es évek közepétől a természeti tényezők, erdőtársulások szerint kialakított erdőgazdasági tájak ismerve alapján tevékenykedtek. Az erdőművelés fejlődésének további eredménye volt, hogy 1960-tól *termőhely, erdőtársulás, erdőtípus* összefüggésben kerültek kidolgozásra az akkori irányelvek. Vagyis a *növénycönológiai, ökoszisztéma-szemlélet érvényesült* mind az erdőfelújítások irányításában, mind az erdőnevelésben, az erdősítési, erdőtelepítési és a fásítások fajfajai megválasztásában, a technológiák alkalmazásában, de az erdőfelügyeletben is, ami akkor korszerűnek és eredményesnek bizonyult.

A ma átalakuló társadalmi, gazdasági viszonyai is megkívánják az erdőgazdálkodás korszerűsítését. A korszerű erdőművelési elveket a társadalom igényei-re és az újabb kutatások tapasztalataira figyelemmel lehet megfogalmazni. Az ökológiai ismereteken nyugvó erdőgazdálkodásnak és erdőművelésnek ki kell elégítenie a környezetvédelmi, természetvédelmi elvárásokat és az üdülési funkciókat is. Ezek jelentős részét már a Zöld könyvek is tartalmazták, főleg *tájegységek, termőbely, erdőtársulás* tekintetében. A könyvek megújítása célkitűzéseiben érzékeltetni ajánlatos, hogy az erdőben folyó munkák az erdő érdekében történnek. Tartalmazzák mind a szakmai, társadalmi, mind a gazdasági értékrend érvényesítésének az alapvető szempontjait, irányultságának bizonyos keretfeltételeit. Vissza kell ugyanakkor állítani az erdőművelési munkák helyét, rangját, és az erdőművelésben dolgozók megbecsülését.

Erdőművelési elképzelések együttműködéssel kidolgozandó alapművében a gyakorlattal alátámasztott szakanyagot az új ismérvekkel úgy célszerű összeilleszteni, hogy a hasznosítás leírásában a kellő tagoltság és a részletezés arányosan érvényesüljön, nevezetesen pl. a tájak összevonása vagy az esetleges művelési szintek meghatározása. A közönség számára pedig érthető érvekkel és szóhasználatokkal kell a lakosságot tájékoztatni, hogy az új „Zöld könyv” döntően az erdőgazdálkodás, ill. erdőművelés alapműve. Beilleszkedik a nemzetközi rendszerbe, összhangban van természetvédelem időszaki és jogos követelményeivel, de arányosan szolgálja a társadalom elvárásait és kielégíti a gazdasági célokat is.

Az előadásokat követően véleménynyilvánítottak: Köveskúti Gy.,

Gyürki J., Holdampf Gy., dr. Erdős L., Schmotzer A., dr. Király P., Csépanyi P., Bényei S., dr. Varga B., amelyek alapján üzenetértékű megállapítások a következők:

– A Zöld könyv az egyik legnagyobb erdész összefogás pozitív eredménye volt, és az abban foglaltak jelentős része ma is helytálló, mivel az akkor korszerűnek minősülő Babos-féle táji erdőműveléssel „szinkron” elveket rögzített.

– A megújítandó Zöld könyvek tartalmi kritériumánál célszerű tisztázni, hogy mennyire legyen monográfiai, illetve tájjellegű munka, figyelemmel arra is, hogy mivel az ágazatunk társadalmi centrikussá vált, határt kellene vonni a szakmai és a társadalmi igény szolgálata, aránya között.

– Az előkészítés alatt levő munka érzékeltesse az erdő ökológiai, szociális értékrendjével arányosan a további fontos értékalkotói szerepét. A fatermesztésen túl mind a tartamosságot, illetve fenntarthatóságot, mind a leghatékonyabb klimatikus befolyásoló, bioenergia-szolgáltató jelentőségét. Vagyis az erdővagyon valós használati értékét ajánlatos valami módon jobban kifejezni. Határozottabban érzékeltetni a *faültetvény* és a *biodiverzitásában gazdagabb erdő* közötti értékrendet és az utóbbi elidegeníthetlenségét.

– A könyv szerkesztésekor az irányelvekre kellene nagy figyelmet fordítani, és nem a módszerre.

– A figyelem arra is kiterjedt, hogy az erdészeti munkák végzésében, felügyeletében oly nagy különbségek jelentkeznek az országrészek között, hogy egységes szemlélet és egységes cselekvés kialakításában az *erdőfelügyeletnek kellene nagyobb szerepet betölteni*.

– Az új Zöld könyv az erdő korábbi termelési célú prioritását mérsékelve a *komplexebb értékrendet úgy is szolgálja*, hogy csak a természet által megtermelt termékhez adjon hozzáférést, – engedjen kitermelhetőséget. A társadalomban megjelenő új igényekkel, annak mértékéig lehessen számolni.

– Sok helyen az egyedüli lehetséges módszer lett a természetvédelmi igényeknek is megfelelő erdőkezelés, ahol a folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodással a természet erőit felhasználva a közvélemény által jobban elfogadott módon gazdálkodhatunk. Tévédés, hogy nincs jövőnk! *Stílusváltásra van szükség!*

**Rostáné Reményfy Rita,
Dr. S Nagy László és Urbán Pál**

Új belépők

Baranya megyei HC: *Szijártó Tibor* erdőmérnök, *Kubicza Tamás* erdőszaktanár, *Regős György* erdőszaktanár, **Bp. FVM HC:** *Dr. Czibulka Edit* egyéb felsőfok, **Győr Magánerdő HC:** *Németh Éva* egyéb felsőfok, **Kaposvári HC:** *Szebágel István* erdőszaktanár, *Németh Ádám* erdőszaktanár, *Karsai Anikó* egyéb felsőfok, **Békés megyei HC:** *Lovász Lóránt* erdőmérnök, **Kecskeméti HC:** *Fábián Gábor* erdőszaktanár, **Tamási HC:** *Mohár Gábor* erdőszaktanár, *Tamis László* erdőszaktanár, *Kovács Tamás Csaba* erdőmérnök, *Firbás Bálint* erdőmérnök, *Kövecses Péter* erdőszaktanár, **Egyéni tag:** *Győriványi Dániel* erdőmérnök

Dr. Balogh Ferenc (1924–2008)

Újabb fájdalmas veszteség érte az 1943-ban iratkozott erdőmérnökjelölt még élő csapatát. Ez az évfolyam volt a 200 éves múltra visszatekintő erdészeti felsőoktatás legnépesebb (133 fő) kezdő évfolyama.

Reményekkel és lelkesedéssel készültünk a Kárpát-medence, az alföldi pusztaság és a hegyvidéki kincses erdőségeink szakszerű kezelésére. Sajnos a II. világháború kiméretlen földrajzi, gazdasági változásai és a körülmények átalakulása a szakmában

is új helyzetet teremtettek. Sokan kényszerültek más, rokon szakterületre (vasút, szállítás, útépítés, térképészet, földmérés, vízügy) többen távoztak külföldre és csak megfogyatkozva tudtak a hazai erdészeti területen elhelyezkedni.

Dr. Balogh Ferenc, aki 2008. 12. 05-én hunyt el, a még élő (15 fő hazai) „öregek” közül, végig a hön szerett erdészeti területén hasznosította tudását és tapasztalatait. Temetése 2008. 12. 16-án a Cinkotai temetőben volt, ahol végső útjára Családja, Barátai, Erdészársai, Tisztelői, Ismerősei kísérték el.

Drága pályatársunk középiskolai tanulmányait a Szegedi Piarista Gimnáziumban végezte, ahol hűséges tagja volt a Cserkészcsapatoknak, az utóbbi években az öreg cserkészeknek. Ez a körülmény is nagyban az erdő, a természet szeretete felé irányította érdeklő-

dését. Műszaki és széles körű biológiai felkészültsége a szakma különböző területeire irányította életútját, az abban az időben jellemző gyakori szervezeti változtatások között.

Első munkahelye a Szegedi Erdőgazdasági NV, majd a Kiskunhalasi Erdőgazdasági Debeáki üzemegységvezetője volt. Itt feladata a sivár, futóhomokos pusztai világban új erdő telepíteni, amiből közel 300 ha megvalósítása fűződik nevéhez. Újabb beosztásában a Kecskeméti és Szegedi területen, magasépítési előadói feladatokat kapott.

Időközben, 1953. május 10-én házasságot kötött Kerkápoly Emmával, két nagygyermekük aranyozta két életüket. Isten áldásával Felesége gondozta utolsó lehelétéig.

1954-ben Budapestre helyezik az országos hatáskörű Erdőgazdasági Építő Vállalat-

hoz. Ezt követően 1956-ban az OEF főmérnöki beosztásában gépesítési feladatokkal foglalkozott, így munkájához kapcsolódott a STIHL program szervezése is. A MÉM 1967 évi megalakulásával áthelyezik az ERTI kutatói állományába, feladata az aprítéktermelés fejlesztése. Ebből a témakörből az Erdészeti és Faipari Egyetemen műszaki Doktori címet szerez. 1969-től 1984-ig az AGROTRÖSZT (majd AGROTEK) munkatársa, üzletkötője, később csoportvezetője, 1990-ig felkért szaktanácsadója. Feladata az erdőgazdaság és elsősorban faipar gépellátása volt.

1969-től 20 éven át az Országos Erdészeti Egyesület Gépesítési Szakosztályának titkára, az utóbbi években a Szeniorok Tanácsának tagja.

Szakmai munkájának elismeréséül több kitüntetést kapott. Így az Erdészet Kiváló Dolgozója, Kiváló Kutató, Vadas – 100 éves ERTI emlékérem és Miniszteri Kiváló Dolgozó elismerésekben részesült. A gépesítés területén számos külföldi tanulmányúton vett részt, hasznosítva azok tapasztalatait.

Aktív munkaidejében több szakkönyv társszerzője, mintegy 15 szakkikk írója, valamint oktatófilmek szakértője is volt.

Szakmánk iránti hűséged után különösen fájó szívvel búcsúzunk a mindannyiunk „Firinckétől”, aki az élet minden területén tájékozott volt. Ígérjük, hogy kedves diákjeveink derűs, vidám szerenádjainak „hegedűsét” és bölcs életfelfogásait emlékeink között igyekszünk minél tovább megőrizni és gyakran felidézni.

„Firinckénk” nyugodj békében, mi is Veled leszünk

Zágoni István és még élő Diáktársaid

Dr. Halupa Lajos (1933–2009)

Az Erdészeti Tudományos Intézet nevében búcsúzom dr. Halupa Lajos erdőmérnöktől, az ERTI egykori munkatársától, nyugalmazott tudományos osztályvezetőjétől.

Egy olyan munkatársunktól búcsúzunk, aki mintegy fél évszázadon át az ERTI-ben dolgozott, elsősorban a nemes nyárrakkal, a gyorsan növekvő fajokkal foglalkozott, vezette a reá bízottakat. A nyugdíj nem jelentett számára visszavonulást. A kutatáshoz és az erdőhöz még egészségi állapotának megromlása után is úgy ragaszkodott, mint a példaként említett el-sárgult nyárfalevél. Az elmúlt 76 esztendő alatt azonban a biológiai kötőerő elfogyott és: „lehullott a rezgő nyárfalevél ezüstszínű levele”... és most itt állunk a hamvait tartalmazó urna előtt, hogy a végső búcsú keretében emlékezzünk rá

Emlékezésünk első gondolatát Pál apostoltól vettük. Vele együtt ő is elmondhatja: „A jó harcot megharcoltam, a pályát megfutottam, a hitet megtartottam. Most készen vár az igaz élet koronája, amelyet azon a napon megad nekem az Úr, az igazságos bíró”. Erről az útról, amelyet dr. Halupa Lajos aktív erdőmérnökként bejárt elegendő, ha olyan szemelvényeket emelünk ki, amelyek azt bi-

zonyítják, hogy az Erdészeti Tudományos Intézet, a magyar erdész szakma egyik kiváló tagjától búcsúzunk mi, akik a gyászoló családdal együtt érezve körül vesszük a hamvait tartalmazó urnát.

1933-ban született, erdőmérnöki oklevelét 1957-ben szerezte meg Sopronban. A Kiskunsági Állami Erdőgazdaságnál kezdte működését, ahol 1964-ig különböző beosztásokban dolgozott, ahol széleskörű gyakorlatot szerzett. Ekkor került az ERTI-hez, ahol először feleségével együtt 1967-ig az ERTI Püspökladányi Kísérleti Állomásán dolgozott mint tudományos munkatárs. 1967–1984 között Családjával Sárvárra került, ahol tudományos munkatárs, majd állomásigazgató helyettesként fejtette ki egyre sokoldalúbbá váló tevékenységét. 1984-től 1994-ig Budapesten, az Intézet Központjában mint tudományos osztályvezető irányította az Erdőművelési és Faterméstan Osztályt. Már egyetemista korában érdeklődött az erdészeti kutatás iránt. A Gondviselésnek is köszönhetően Sopronban olyan erdőmérnök feleséggel, Grósz Zsuzsannával áldotta meg az Ég, aki az átlagnál szintén jobban kötődött az erdészettudományhoz.

Kutatási témái közül a legjelentősebb a termőhely kutatás, a gyorsan növekvő fajok nemesítése, termesztése és fatermése, a természetvédelem és a természetközeli erdőgazdálkodás volt. Részt vett a Bős-Nagymarosi vízlépcső ökológiai hatásvizsgálatában, ennek 1995-ig az irányítója volt. A természetvédelem területén többek között kiemelkedő munkát végzett a hazai erdőrezervátum hálózat kialakításában. Ebben a témakörben két olyan kutatási téma vezetője volt, amelyhez a támogatást az Országos Tudományos Kutatási Alaptól pályázat útján nyerte el. Sokoldalú, eredményes kutató volt. Kutatásainak eredményeit hét könyvben társszerzőként és 86 tudományos publikációban tette közzé. A kutatásban töltött fél évszázad alatt megérelődött benne, hogy kutató erdésznek lenni hivatás és elhivatottság, és nem foglalkozás.

Halupa Lajos szakmai életművéből csak szemelvényeket emeltem ki a teljesség igénye nélkül. A búcsúzáshoz a végzett munka eredményességének méltatásán túl számos egyéb, fontos dolog is tartozik. A szakma szeretetét, a teremtet világnak, az erdő élővilágának a védelmét, az erdő sokoldalú hasznosítását szolgáló aktivitását emelem ki többek között. Az erdőnél, a fáknál csak az embereket, elsősorban a családját szerette jobban. Az erdőmérnök házaspár buzgalma megsokszorozta az évtizedekig együtt töltött kutatások hatékonyságát és megbízhatóságát azáltal is, hogy egymást segítő kritikusok voltak. Együttes tevékenységük is jó példaként szolgálhat.

Úgy tartom, hogy ezekkel a gondolatokkal is vizsgaltja Lajos szeretteit, barátait, munkatársait. Nehéz a meg nem változtathatóba belenyugodni. A búcsú könnycseppjein át az a lelki öröm nyújt megnyugvást, amelyet a hálaadás fon össze, amikor az ember megköszöni az Istennek azt, aki elment, aki 76 éven át cselekedte mindazt, amiről eddig szóltunk.

Amikor utolsó istenhozzádót mondtunk dr. Halupa Lajos erdőmérnöknek, az ERTI

volt tudományos osztályvezetőjének, vele együtt az Ég felé szálló Te Deumot, hálát mondtunk életéért és fohászokunk földön túli jutalmáért. Itt a földön szeretettel őrizzük emlékét.

A hívó ember a búcsú szavaihoz köti ilyenkor az Úristenhez szóló kérését: „Adj Uram örök nyugodalmat neki és az örök világosság legyen osztályrésze, nyugodjon békében!”

Kedves Lajos! Egykori Munkatársunk! Isten Veled!!

Dr. Solymos Rezső

Jaksa Ferenc (1943–2009)

Jaksa Ferenc nyugalmazott erdőfelügyelő életének 66. évében súlyos betegségben elhunyt. Temetése 2009. január 30-án több száz gyászoló jelenlétében a kiskunhalasi Katolikus Temetőben volt.

Elbúcsúzni jöttünk Jaksa Feri barátunktól, kollégánktól az erdésztársadalom, a szegedi technikai osztálytársak e hagyományosan zárt, szoros közösségek nevében.

Több mint fél évszázada 1958. május 27-én találkozunk először a Szegedi Erdészeti Technikumban, a felvételi vizsgán.

Feri, Te a Csongrád megyei Erdőgazdaság baksi erdészkerületében töltötted le a gyakornoki évet, közel a sövényházi (ma ópusztaszeri) erdőkhöz, ahol korán (1946-ban) elhunyt Édesapád szolgált, a Pallavicini uradalom kiváló erdészeként.

A természet-, az erdőszertet öröklődött, hiszen testvérbátyád, István és öcséd, János is erdész lett.

Nem a szomorú körülmény mondatja velem, de mi, osztálytársak, korán felismertük, elismertük értékes tulajdonságaidat: szorgalmadat, szervező- és közösségformáló képességedet, eredményes tanulmányi munkád. A sok-sok történet és emlék közül csak egyet emelek ki: a technikai évek során a heti és éves nagy-gyakorlatainkon Te voltál Halász tanár úr jobbkeze, közülünk a kerületvezető erdész, csupa nagybetűvel!

Osztályunk – fél évszázad távlatából is elmondhatjuk – erős, összetartó közösség, hiszen évenként az ország különböző pontjain megtartott családi találkozónk, – melyeknek Te egyik szervezője voltál – ezt bizonyítja.

Wass Albert írja a Tavak könyvében: „háromféle ember él a világon: a rontó ember, a gyűjtő ember és a látó ember.”

Te „látó ember” voltál!

Munkád során mindig az alkotás vágya, a jó és még jobb teljesítmény elérése vezérelt.

Kezdként (1962), mint erdésztechnikus gyakornok a Hódmezővásárhelyi Állami Gazdaságnál, majd a Kiskunsági Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság Bugaci és Kiskunhalasi Erdészeténél fásító kerületvezetőként ténykedtél. Néhány öreg fasor és erdőn kívüli fásítás még ma is dicséreti munkádat.

Szakmai életutad jelentős állomása 1968. Az akkor újrászerveződő erdészeti igazgatás

dél-alföldi regionális szervezetének alapító tagja voltál. Az intézmény neve, jogi státusza többször változott, de Te, mint a Kecskeméti Erdőfelügyelőség erdőfelügyelője – harmincöt éven keresztül kiskunhalasi állomáshellyel – 2003. évi nyugdíjba vonulásodig, töretlen szorgalommal végeztél munkádat. Az erdészeti ágazat területén a Duna-Tisza közti homokhát legdinamikusabban fejlődő térsége volt a felügyeleti körzeted.

Életed során, közel 25 000 ha erdő létrehozásában vettél részt.

Kapcsolatteremtő, szervezőkészséged eredményezte Kiskunhalas neves környezetvédő főorvosával – Csetényi Artúrral – több évtizedes munkakapcsolatod, melynek eredményeként több emlékliget, közpark, fásítás létesült a térségben. Meghatározó érdemeid vannak a kiskunhalasi Sóstói parkerdő létrehozása, megmentése, berendezése területén is.

Munkádat számos intézményi, szakmai és társadalmi kitüntetéssel ismerték el.

2002-ben országos viszonylatban az év erdőfelügyelője lettél.

Klaus Hemmerle, Achen filozófus püspöke írja:

„Nem vagyunk képesek mindent megvalósítani életünkben, mégis kötelességünk viszonzni az ajándékot, amiben részesülünk. Nekünk kell végigszóni a szálát, amit kaptunk, s a mi felelősségünk, hogy továbbadjuk.”

Végigvitted életed fonalát, most már az utódokon a sor!

A találkozás reményében búcsúzunk!
Nyugodjál békében!

Gőbölös Antal

Gáspár András

Sopron városa, az alma-mater, az évfolyamtársak, a barátok búcsúzunk tőled, hogy még egyszer utoljára találkozzunk. Remélem – az égi erdőket járva – látsz és hallasz bennünket. Mindig igaz ember voltál.

Szeretted az életet, tudtál vidám, bohém lenni, ha arról volt szó.

Anekdotázhatnék – órákig, napokig, hetekig... csak néhányat ezek közül:

– amikor az egyetemen az első oroszórán állva fogadtuk kedves tanárunkat, aki oroszul köszönt nekünk, és Te huncutul sügtad, hogy ... azt mondta, hogy üljetek le... és ezt mi megtettük, mert hallgattunk Rád;

– vagy amikor egy soproni szünet kapcsán Varga Miska papjának, Pali bácsinak – akit nagyon tiszteltél – elkérte a fogatát, és végighajtottál a Várkerületen;

– vagy egyik törzshelyünkön, a Deák Étteremben többször megfogalmaztad abbéli vágyadat, hogy egy köbméter szeretnél kirakni az általunk megívott söröt tartalmazó üres üvegekből – de ennek ötödénél mindig elfáradtunk;

– vagy amikor ötödéves korunkban Te délelőtti megvédted a diplomádat, így mérnök lettél (előbbre voltál a névsorban, mint én, én csak másnap következtem) este egy gasztronómiai műintézményben sörözvén megkérdezted: Mondd Lajos, jártok még iskolába? Hogy vannak a hallgatók?...

Soha nem szerettél vesztetni, de – ha arra került a sor – emelt fővel tudtál. Így volt ez a pókerrel, a galambbróttal és így volt ez a munkával, a céggel.

Csak ezt az utolsó nagy csatát a kórral nem tudtad, nem tudtuk megnyerni.

... fa mindenkit elkísér a bölcsőtől a koporsóig...

A kecskeméti öreg templom nagyharangja, a hortobágyi csikók is búcsúznak Tőled.
NYUGODJ BÉKÉBEN!

Nagy Alajos

Kertész Károly (1919–2008)

Kertész Károly, a borsosberényi erdészek nagy tanítómestere közel kilencven évet élt. Egykori munkatársai, barátai, tisztelői közül alig néhányan vannak még közöttünk. 2008. szeptember 12-én állunk a ravatala mellett, a kelet-alföldi temető római katolikus kápolnájában.

1919. április 14-én született Budapesten, vasutas családban. A család később Nagy-borsosberénybe költözött.

Erdész pályáját az Esztergomi Alerdész Szakiskola elvégzésével alapozta meg, ahol 1938-ban szerzett oklevelet. Első munkahelyét a Gerecsében, Tardosbányán, a primási birtokon találta meg. Innen került 1940-ben Kárpátaljára, a Bustyaházi Állami Erdőgazgatóság Ruszturai Erdőhivatalához, mint irdai erdész.

Pályáit a háború törte meg: 41-ben katonai szolgálatra hívták be és az orosz frontra vezényelték. '42-től ismét Ruszturán üzemi segédtest '44 júniusáig, mikor is újra frontszolgálatra hívták. Ez egyben az életét, szakmaiságát nagyban meghatározó kárpátaljai évek végét is jelentette. A dunántúli harcokban megsebesült, a németországi kórházból amerikai hadifogságba került, ahonnan '46 januárjában térhetett haza.

Hazatérése után a Balassagyarmati Erdőgazgatóság Borsosberényi Erdészeti Gondnokságánál kezdett dolgozni, mint üzemi segédtest. Lelkiismeretes, szorgalmas munkával gyorsan lépegetett előre a ranglétrán, előbb szakelőadó, majd üzemegység-vezető beosztásba került.

1953–1955 között Zagyvavölgyi Erdőgazdaságnál fahasználati előadó, majd – az újabb átszervezés után – a Váci Erdőgazdaság Nagy-borsosberényi Erdészeti osztály vezetője lett. Ezek egyben a családalapítás éve is, 1954-ben megnősült.

Az '56 utáni zárvaros időszak Őt sem nem kerülhette el: először 3 hónapos „fejtágitásra” Kistarcsára vezényelték, majd a munkahelyéről is elküldték – feleségével, Magdikával együtt.

Egy évig segédmunkából volt kénytelen fenntartani a családját, majd 1958-ban visszavették, ekkor került a Diósjenői Erdészethez. A borsosberényi erdészkerület vezetője 1960-ig, majd erdőművelési műszaki vezető beosztást kapott. Ez lett az utolsó, egyben leghosszabb állomáshelye a szakmai pályafutásának: közel két évtizeden át gondozta, ápolta a Keleti-Borsosberényi erdeit.

Láthatta még a Pogány – Rózsási nagy fakitermeléseket, ezerhektárnyi erdő felújítá-

sa, az egykor volt Svábné-, illetve Wenckheim-féle erdőbirtok különleges értékű állományainak példamutató színvonalú továbbnevelése, erdészgenerációk pályájának elindítása fűződik a nevéhez. A keze nyomát őrzik az erdészet fenyevesei is.

A korabeli erdészszakma legjobb mesteritől tanulhatott, klasszikus elődeinek nyomdokain, azok méltó utódként élt és dolgozott. Egyenes derék, tiszta lelkiismerettel élt. Tisztességét, emberségét, szakmai becsületét sem háború, sem diktatúra nem tudta eltorzítani. Pályája maga a történelem: azt a harmincas évek uradalmi világában kezdte, végigélte és dolgozta a háborút, majd a kommunizmus évtizedeit.

Értett a fiatalok nyelvén, szívesen osztotta meg velük páratlan tudását, tapasztalatait.

Magam is azon szerencsések közé tartozom, akiket – akkor már, mint nyugdíjas – kezdőként a bizalmába fogadott és tanácsaival, példájával segített az elindulásban.

Személyiségéből olyan tartás, erő és melegség sugárzott, amelyet ma már csak a szépírodalomból ismerhetünk.

Nyugodjon békében!

Haraszi Gyula

Pammer László (1925–2009)

2009. január 13-án vettek végső búcsút Pammer László erdőmérnöktől, MÁV mérnök főtanácsostól a rokonok, tisztelők, volt munkatársak a soproni Szt. Mihály temetőben.

Pammer László 1925-ben Pestszenterzsébeten született, ugyanott érettségizett. Pályaválasztására feltehetően hatottak a körösmezei erdőgondnok nagybátyjánál látottak, ahol az erdei vasúttal, kötélpályákkal és egyéb erdészeti szállító eszközökkel ismerkedett meg. 1943-ban iratkozott a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem erdőmérnöki osztályára. Oklevelét 1948-ban, az évfolyamon az első között szerezte meg. Egyetemi tanulmányai a háborús, ill. az azt követő évekre estek, kényszerszünettel és háborús nehézségekkel. Az oktatás megindulásával jelentős szerepet vállalt a közösségi életben. Az Ifjúsági Körben Mersich Endre és Igmány Zoltán elnöksége idején a főitkári tisztelet töltötte be, ahol az egyetemi menza és az Egyesület adminisztrációs ügyeiben hatékonyan tevékenykedett.

Működését 1949-ben a MÁV Szombathelyi Igazgatóság osztálymérnökségén kezdte meg. Ezekben az években az állami erdészet az erdők csökkenése miatt csak igen kis létszámban fogadott fiatal erdőmérnököt. A MÁV-nál viszont a háborús károk helyreállítása és a mérnökhány miatt számos erdőmérnök kapott megélhetést.

1951-ben a celdömölki pályaeépítő kirendeltségen geodéziai munkákat végez, 1955-ben az építési főnökség főmérnöke. Korábbi tapasztalatai, kiváló műszaki és kommunikációs képességei segítették az 1200 km

vasúti pálya al- és felépítményi, híd-, magasépítési munkának irányításában, szervezésében. 1971-ben az Igazgatóság építési és pályafenntartási osztály vezetője, ahol bekapcsolódott a modern vasúti pályaépítés nemzetközi kutatási munkáiba.

1985-ben vonul nyugállományba.

Nyugdíjas éveiben szakmatörténeti kutatásokat folytatott. Feldolgozta Magyarország összes erdei és gazdasági vasútadatait, ami a Közlekedési Tudományos Intézet kiadásában jelent meg.

Szakmai cikkeit a Közlekedéstudományi Szemle és a „Sínek Világa” közölte.

Munkáját számos kitüntetéssel ismerték el: kiváló vasutas, Munkaérendrend Ezüst fokozat, Jáky József-díj, Közlekedési Tudományos Egyesület „örökös” tagja.

A temetesen nagy számban vettek részt a volt munkatársak és a tudományos intézetek képviselői. Egykori helyettese méltatta az elhunyt működését. A kisépekkel és kézimunkával épített pálya működése alatt alakult át portáldarukkal végzett hosszúsínes, modern vasúttá. Munkatársaival szemben nyitott volt, tudását és tapasztalatait a fiatalokkal szívesen megosztotta.

Erdőmérnök évfolyamtársaival a kapcsolatot folyamatosan tartotta. A találkozókat, nyugdíjas összejöveteleket rendszeresen látogatta, szervezte.

Egy mindig aktív és segítőkész baráttól búcsúzunk.

Nyugodjék békében!

Dr. Erdős László

**Ujvári Ferenc
(1932–2009)**

Ujvári Ferenc nemcsak tanúja, hanem tevékeny részese is volt a magyar erdőgazdálkodás és benne az erdészeti kutatás aranykorának. Erdőmérnöki diplomájának 1961-es megszerzése után, a Bu-

dapesti Erdőrendezőszéknél helyezkedett el. Az itt szerzett terepi erdőrendezői gyakorlatokat sokat segített későbbi kutatói munkájában is. 1963-ban, feleségével együtt az Erdészeti Tudományos Intézet nemrégiben alakult Mátrafüredi Kísérleti Állomására helyezték át. Mátrafüreden a 60-as években pezsgő szakmai élet folyt. Erdőgazdasági központ, erdészet, erdőfelügyelőség és kutató állomás is működött itt. Ebbe a környezetbe, ebbe az alkotó szakmai atmoszférába került bele a fiatal kutató házaspár.

Tudományos munkáját dr. Szőnyi László irányításával kezdte, akivel később jó barátokká is váltak. Kutatási témái egész pályája során főként a hegyvidéki erdőgazdálkodáshoz, illetve annak termőhelyi, vízgazdálkodási, ökológiai és nemesítési vonatkozásaihoz kötődtek. Az általa művelt számos témából, a teljesség igénye nélkül csak két kiemelt példa:

Ő irányította és értékelte a kismánai és a szárazkeszői eróziómérő állomásokkal kapcsolatos kutatásokat. Ebben a témakörben

több publikációja is megjelent. A mai kor embere sokszor hajlamos azt hinni, hogy amit régen, évtizedekkel korábban hoztak létre, az szükségszerűen elavult és korszerűtlen. Aki azonban csak egy kicsit is érti az erdészeti kutatások lényegét, az jól tudja, hogy a jövőre vonatkozó érdemi előrejelzésekhez és ajánlásokhoz nem elsősorban fantázia, vagy üveg-gömb kell, hanem hosszú időszakot átfogó, megbízható adatsorok. Példának okáért éppen olyanok, amelyeket Ujvári Ferenc munkája teremtett meg.

1966-tól fokozatosan bekapcsolódott a fenyőnemesítésbe és a fenyőszármazási kísérletek létesítésébe. Ennek keretében az Északi-Középhegységben feketefenyő- és duglászfenyő-származási kísérleteket létesített. Nem könnyű egy szakmai életpálya állomásait, történéseit rangsorolni, de szakmai pályája talán legnagyobb volumenű munkája az 1100 földrajzi származást tartalmazó nyírjesi IUFRO lucfenyő-származási kísérlet létrehozása és fenntartása. A kísérleti bázis egyöntetű hazai és nemzetközi elismerést vívott ki, és élvez ma is. A származási kísérlet vendégkönyvében a hazai bejegyzések mellett legalább 30 ország idelátogató kutatóinak elismerő szavai olvashatók. A több mint 4 évtizedes adatsorokat a mai napig újabb és újabb, nagy horderejű szakmai kérdések – pl. a klímaváltozás erdőkre gyakorolt hatásai – megválaszolására tudják használni a kutatók. Ezt azonban az a tette lehetővé, hogy voltak, akik a kísérletet bő 4 évtizede létrehozták és később azt kezelték, gondozták, fenntartották.

1983-tól 8 éven át volt a Mátrafüredi Kí-

sérleti Állomás igazgatója. Munkatársai gondjai iránt megértő, emberséges vezető volt. 1991-ben, az Állomás bezárása miatt idejekorán kényszerült nyugdíjba. Feleségével együtt nyugdíjas éveiben is részt vett több, fenyőnemesítéssel kapcsolatos kutatási programban, és tanított a Vadas Jenő Erdészeti Szakközépiskolában.

Ujvári Ferenc nem hajszolta mohón az elismerést, nem gyűjtögette a címeket, okleveleket, plectniket. „Csak” tette a dolgát csendben, tisztességgel, megbízhatóan. Talán jobb volna a világ és benne országunk is, ha egyre többen tennék a dolgukat „csendben, tisztességgel és megbízhatóan”.

Nyújtson némi vigaszt a veszteségben az a tény, hogy életében maradandó dolgokkal foglalkozott és maradandót alkotott. Akinek pedig ez a lehetőség életében megadatott, az halála után is, ha csak kicsiny részben is, de mindenképpen tovább él.

Feri bácsi! Végezetül engedj meg végül egy jócskán megkészt gondolatot. Jó lett volna egy kicsit gyakrabban találkozunk, többet beszélgetnünk. Hallani Tőled a múlt emlékeit, véleményedtel jelenkorról és jövőről. Utódaiddnak, fiatalabb kollégáidnak hasznára válhattak volna tapasztalataid, gondolataid. Persze erre is – mint sok más fontos dologra – gyakran csak utólag, későn ébred rá az ember...

Búcsúzóul Tőled az Erdészeti Tudományos Intézet vezetőse, aktív és már nyugdíjas kutatói, technikusai és minden további dolgozója nevében. Munkádat folytatjuk, emlékedet megőrizzük! Nyugodj békében!

Csőka György

Trópusi erdő Szibériában

A Bajkáltól keletre, Csita térségében a mostaninál merőben eltérő éghajlati körülmények bizonyítékaira bukkantak a sztyeppén. Az egykori melegebb és csapadékosabb éghajlatról áruklodó megkövült fatörzseket a környéken átutazóban véletlenül fedezte fel egy közigazgatási szakember, s látta meg bennük a különleges archeobotanikai értéket. Azóta a közeli geológiai múzeumban vizsgálják a fák rendszertani besorolását, s hogy melyik földtörténeti időszakban élhettek. Életkorukat már könnyebb lesz megállapítani, mivel némelyik törzs évgyűrűi olyan jól konzerválódtak, hogy szinte megszámlálhatók. Vastagságaikból a hajdani időszakon belüli éghajlatváltozásokra is lehet következtetni. Megőrződésüket annak is köszönhetik, hogy a térséget egykor – valamilyen, ma még ismeretlen természeti katasztrófa következtében – víz, majd agyagos üledék árasztotta el, szinte hermetikusan lezárta az erdőrészt, s a fák szervesanyag-tartalma nem tudott elkorhadni. Némelyik fának a

kérge is jól tanulmányozható, s leveles hajtások – legalábbis lenyomatuk – ugyancsak ránk maradtak, megkönnyítendő a botanikai meghatározásukat. Egyébként a jelenlegi ismereteink szerinti legidősebb – mintegy 570 millió éves – megkövesedett erdő Ukrajnában található.

(Élet és Tudomány)

A lapot Magyarország legnagyobb
médiatitfigyelője, az

» **OBSERVER** «

OBSERVER BUDAPEST
MÉDIATITFIGYELŐ KFT.

1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

Évnyitó HCs-gyűlés Szombathelyen

2009. január 29-én a Szombathelyi Erdészeti Zrt. vendégeként, az új központi épületének konferenciatermében rendezte meg évnyitó ülését a Szombathelyi Helyi Csoport.

A rendezvényt Bíró Ferenc gazdasági vezérigazgató-helyettes köszöntője nyitotta meg, majd pár szóban ismertette a megjelent tagtársakkal az új épület megszületésének történetét.

Bíró Ferencet követően Nagy Imre a Helyi Csoport elnöke köszöntötte az egybegyűlteket és külön gratulált Rauch József nyugalmazott erdészetigazgatónak, aki 2008-ban elnyerte az MTESZ mérnöki díját. Külön köszönetét fejezte ki mindenkinek, aki az elmúlt évben támogatta a Helyi Csoport munkáját.

Ezt követően Zsuppán Ernő HCS-titkár köszöntötte a Tagtársakat, majd jó szokásához híven röviden, néhány mondatban számvetést tartott a HCS 2008-as programjairól.

Zsuppán Ernő elmúlt évi beszámolója és az ideai év tervezetének ismertetése után következtek a szakmai előadások.

Elsőként Szép Tibor, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. vezérigazgató-helyettesének „A klímaváltozás hatása a Régió Erdőgazdálkodására” című előadását hallhattuk. A nagyon érdekes előadás a hazai és széles körű külföldi tapasztalatok, kutatások alapján vázolta az éghajlatváltozás lehetséges következményeit hazánkban.

A következőkben Nagy Imrét a Helyi Csoport elnökét a Vas megyei MgSzH igazgatóját hallgathattuk két előadás erejéig.

Az első előadás „A természetvédelmi korlátozások erdőgazdálkodásra gyakorolt gazdasági, pénzügyi kihatásai”-t mutatta be nagyon figyelemfelkeltő módon, gyakorlati példákon keresztül

vázolva, mekkora kár is érheti az erdőgazdálkodót egy-egy természetvédelmi korlátozás következtében, felvetve egy igen komoly kérdést, ki téríti meg a gazdálkodónak a bevételkiesést?

A másodikként sorra kerülő előadás „Az átalakító üzemmódú és száraló erdők vadgazdálkodási gyakorlata” címen szintén egy fajsúlyos témakört vett górcső alá. Kiemelte, hogy az erdei vadkár európai, de különösen hazai szinten az erdőgazdálkodás meghatározó környezeti tényezője. Sajnálatos tény, hogy az erdő- és vadgazdálkodó nagyon sok esetben nem egyezik meg, és különböző érdekek vezérik őket. Kifejtésre került az is, hogy az erdei nagyvadaink sok térségben túlszaporodtak és a vadállomány csökkentése az új üzemmódok bevezetésnek alapfeltétele. A társadalmi igény a hagyományos üzemmódok csökkentésére már megfogalmazódott, azonban az új, a társadalom számára is megfelelő(bb)

üzemmódok sikeres alkalmazása elé a magas vadlétszám komoly akadályokat gördít.

Az előadásokat követően id. Borsos Zoltán nyugalmazott erdőmérnök tagtársunk szólalt fel, aki üdvözölte a HCS aktivitását, valamint örömet fejezte ki, hogy a megye erdőgazdálkodásában egyre inkább teret nyer az ökológiai személetű erdőgazdálkodás.

Utolsó felszólalóként Fűzi Péter tagtársunk kért szót, hogy megossza velünk, fiatalabbakkal az Erdészeti Zrt. és annak jogelődjeinek munkásságát és történetét.

Az előadók magas színvonalú szakmai tudásának hála, ismét rengeteg tudással gazdagabban térhetett haza az a mintegy 70 egyesületi tag, aki részvételével megtisztelte a rendezvényt. Reméljük, az aktivitást a jövőben is sikerül megőrizni, és a most és korábban bemutatott magas színvonalú előadásokat még újabbak fogják követni.

Az elhangzott előadások prezentációi elérhetőek a Szombathelyi Erdészeti Zrt. honlapján (www.szerdeszet.hu) a „Hírek” menüpont alatt!

Németh János

Fairplay díj-várományos erdőmérnök hallgató

Több mint 120 ezer forint lapult abban a pénztárcában, amelyet *Lázár Olivér* egyetemista talált futás közben a soproni erdőben a napokban. A pénzt eszébe sem jutott megtartani, visszaadta a tulajdonosának és mindössze egy köszönetet fogadott el a családtól.

(*FATÁJ online*)

Szakosztályülések Esztergomban és Pusztavámon

Kihelyezett ülést tartott az Újságírók Szövetségének erdészeti, természetvédelmi és vadászati szakosztálya a Duna–Ipoly Nemzeti Park központjában és Pusztavámon.

Esztergomban *Füri András*, a NP igazgatója tájékoztatta a legfontosabb adatokról a megjelenteket. A NP működési területe 1 350 000 hektár. Ebből 135 ezer ha védett. Ezen a területen az ország lakosságának egyharmada él, ami terheli a védeltséget.

Működési területükön található 13 232 forrás, 1447 barlang, 161 kunhalom és 67 ősi földvár.

Megelégedéssel mondta, hogy a területileg illetékes erdőgazdaságok részéről jelentős változás állt be a Pro silva szemléletű erdőművelés terén, ebből kifolyólag nagyon jó a kapcsolat. (Az egyedülál-

mindössze 14 000 hektár. Az öt erdészet 7,9 millió köbméter bruttó élőfakészlettel rendelkezik. A pusztavámi fűrészü-

Ezzel kapcsolatban megtudtuk, hogy óriási az exportban a Dél-Amerikából származó faszén konkurenciája, mely olykor 30–40 ezer tonnás tételben árasztja el az európai piacot. Hogy a Zrt erdőállományának 39%-a cser, amiből kiváló faszén készül, de nem mindenki szereti, mert izzítva csillagszórószerűen pattog.

Széles Attila elmondta, hogy a térségben 250–300 mm-re csökkent az évi csapadék, és minden harmadik év aszályos. Makktermés híján 7 éve nem tudják letermelni a véghasználati korbá ért állományait és a felújításokat a költségesebb mesterséges úton hajtják végre, és hogy 10–12 év kell a befejezéshez.

Természetesen, mint az erdőgazdaságok jelentős részénél, itt is az erőműnek szállítható tűzifa adja a biztos bevételt.

A részletes tájékoztatást követően a szakosztály a 2009-es év munkatervét tárgyalta meg.

Kép és szöveg: **Pápai Gábor**

ló növényfaj, a pilisi len életterére fekete-fenyő- és akácállományok kerültek.)

A park területén különféle bemutatóhelyek, erdei iskolák, barlangi bemutatók, tanösvények, látogatóközpontok és a környezeti nevelést szolgáló létesítmények működnek. Az ifjúság nevelése a legfontosabb. Távolabbi céljuk az élőhelyrekonstrukció főleg a puha- és keményfás ligeterdőket érintő tanösvények, ökoturisztikai létesítmények és az ezt szolgáló központ létesítése a Duna-kanyarban.

A szakosztály évi utolsó összefoglaló december elején a Vérteserdő Zrt. **pusztavámi** erdészeténél volt. *Dr. Széles Attila* Zrt. vezérigazgatója ismertette a gazdaság legfőbb adatait.

Megtudtuk, hogy a 42 752 ha állami erdőből 37 600 ha védett, amiből 30 950 ha Natúra 2000. A gazdasági erdőterület

zom a feldolgozó kapacitásuk. Elmondta, hogy egy-két kisebb faszénégetőtől eltekintve a Vértesben termelik az ország teljes faszénkészletét (631 tonna).

**Kedvező
hitellehetőség**

Tavaszi lendület

**Könnyed kertápolás
a STIHL termékeivel**

További akciós termékeinket keresse
szakkereskedéseinkben!

STIHL FS 38

34.900,-

STIHL MS 180

49.900,-

Original **STIHL**
Swiss Made

Az akció a készlet erejéig érvényes.

ANDREAS STIHL KFT. 2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (06-23) 418-054 · Fax: (06-23) 418-106
www.stihl.hu · E-mail: info@stihl.hu

www.stihl.hu
Látogasson el
megújult honlapunkra!

STIHL®